

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Jovilė ABARIŪTĖ

**JAUNIMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMAS IR
PLĖTOTĖ ŠIAULIŲ MIESTE**

Magistro darbas

Šiauliai, 2009

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Jovilė ABARIŪTĖ

**JAUNIMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMAS IR
PLĖTOTĖ ŠIAULIŲ MIESTE**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir verslo administravimas (03S1)**

Magistro darbo autorius .....
(vardas, pavardė, parašas)

Vadovas .....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

Recenzentas .....
(pareigos, vardas, pavardė, parašas)

SANTRAUKA

Jovilė Abariūtė

Jaunimo politikos įgyvendinimo vertinimas ir plėtotė Šiaulių mieste.

Magistro darbas.

Magistro darbe yra pateikta jaunimo politikos raida Europoje bei Lietuvoje, išanalizuoti pagrindiniai dokumentai, reglamentuojantys šios politikos įtvirtinimą bei vykdymą. Išsamiai apibūdinamos jaunimo reikalų koordinatoriaus, jaunimo reikalų tarybos ir jaunimo reikalų departamento funkcijos, pareigos, jų bendradarbiavimo ypatumai. Darbe išanalizuotos jaunimo politikos sritys, kurios yra įtvirtintos dokumentuose. Šios sritys rodo jaunimo politikos įgyvendinimą, kurios yra paremtos atliktu tyrimu. Jame ištirta ir įvertinta jaunimo politika, pasitelkiant Šiaulių miesto jaunuolių patirtį, nuomones bei praktines žinias.

SUMMARY

Jovilė Abariūtė

Assessment and development of the implementation of youth policy of Siauliai.

Master's work.

In master's work is included the youth policy development in Europe and Lithuania, there are analyzed the basic documents governing the enforcement of this policy and enforcement. This work describes in detail the youth coordinator, youth councils and youth affairs department functions, responsibilities, characteristics of their cooperation. The paper analyzed the field of youth policy, which is enshrined in the documents. These fields show the youth policy, which is based on the survey. It examined and evaluated the youth policy, through the experience of young people in the city of Siauliai, opinions, and practical knowledge.

TURINYS

SANTRAUKA	3
SUMMARY	3
ĮVADAS	8
1. JAUNIMO POLITIKA EUROPOJE.....	11
1.1. Jaunimo politikos raida Europoje	11
1.2. Jaunimo politikos raida Lietuvoje	13
1.3. Jaunimo politikos organizavimas ir valdymas savivaldybėse	19
1.3.1. Jaunimo politikos įgyvendinimo raida savivaldybėse	19
1.3.2. Jaunimo politikos organizavimas ir valdymas.....	23
1.3.3. Savivaldybių koordinatorių, Jaunimo reikalų departamento bei jaunimo reikalų tarybos bendradarbiavimas, vykdamas jaunimo politiką.....	26
1.4. Jaunimo politikos įgyvendinimo sritys.....	28
2. JAUNIMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO IR PLĖTOTĖS ŠIAULIŲ MIESTE TYRIMAS.....	31
2.1. Tyrimo metodologija	31
2.2. Tyrimo metodika	31
2.3. Jaunimo politikos įgyvendinimo vertinimo ir plėtotės Šiaulių mieste tyrimo rezultatai.....	34
IŠVADOS	66
REKOMENDACIJOS	69
LITERATŪRA	70
PRIEDAI	79
1 priedas. Jaunimo organizacijos Šiaulių mieste	80
2 priedas. Anketa	82

PAVEIKSLŲ TURINYS

1 pav. Lietuvos jaunimo politikos struktūra.....	14
2 pav. Jaunimo pasiskirstymas pagal lytį ir amžių.....	34
3 pav. Jaunimo pasiskirstymas pagal veiklas.....	35
4 pav. Šiaulių miesto patrauklumas jaunimui čia gyventi.....	36
5 pav. Šiaulių miesto patrauklumas jaunimui mokymosi atžvilgiu.....	36
6 pav. Šiaulių miesto patrauklumas jaunimui darbo atžvilgiu.....	37
7 pav. Priežastys, dėl kurių Šiaulių miesto jaunimas dalyvauja įvairiose organizacijose.....	38
8 pav. Priežastys, dėl kurių Šiaulių miesto jaunimas nedalyvauja įvairiose organizacijose.....	38
9 pav. Atsakymų pasiskirstymas, kas/kokios galimybės labiausiai domintų, dalyvaujant jaunimo organizacijų veikloje.....	39
10 pav. Jaunimo organizacijų prienamumas	40
11 pav. Atsakymų pasiskirstymas į teiginį „Kas turėtų rūpintis jaunimo reikalais Šiaulių mieste?“	41
12 pav. Jaunimo laisvalaikio praleidimo būdai.....	44
13 pav. Informacijos kanalai apie jaunimo organizacijų veiklą.....	45
14 pav. Gautos informacijos apie jaunimo organizacijų veiklą naudingumas.....	45
15 pav. Šaltiniai, iš kurių jaunimui būtų patogu sužinoti apie jaunimo organizacijas.....	46
16 pav. Respondentų dalyvavimas pilietinėse akcijose.....	48
17 pav. Besimokančiųjų respondentų dalyvavimas pilietinėje akcijoje.....	48
18 pav. Respondentų domėjimas politika, visuomenės aktualijomis	50
19 pav. Besimokančiųjų respondentų domėjimas politika, visuomenės aktualijomis	51
20 pav. Respondentų nuomonių pasiskirstymas pagal norą ateityje dalyvauti savanoriškoje, neatlygintinoje veikloje	51
21 pav. Besimokančiųjų respondentų noras ateityje dalyvauti savanoriškoje, neatlygintinoje veikloje	52
22 pav. Šiaulių miesto jaunimo darbo pasirinkimas, galimybės	54
23 pav. Dirbančiųjų respondentų pasiskirstymas pagal darbo pobūdį	55
24 pav. Besimokančiųjų/nesimokančiųjų ir dirbančiųjų jaunuolių pasiskirstymas pagal darbo pobūdį	55
25 pav. Šiaulių miesto jaunimo nuomonė apie dabartinį darbą	56
26 pav. Jaunimo nuomonė apie veiklą, kurios trūksta Šiaulių mieste.....	58
27 pav. Jaunimo nuomonė apie tam tikrų veiklų trūkumą Šiaulių mieste.....	59
28 pav. Respondentų nuomonė apie sąlygas auginti vaikus Šiaulių mieste.....	60

29 pav. Jaunimo darbo patirtis užsienyje.....	61
30 pav. Priežastys, sulaikančios arba skatinančios jaunimą išvažiuoti į užsienį	61
31 pav. Jaunimo darbo, mokymosi patirtis kitame Lietuvos mieste	62
32 pav. Besimokančiojo/nesimokančiojo jaunimo darbo, mokymosi patirtis kitame Lietuvos mieste.....	62
33 pav. Priežastys, paskatinusios po studijų/darbo grįžti į savo gimtąjį miestą	63

LENTELIŲ TURINYS

1.1 lentelė. Jaunimo politikos SSGG analizė.....	20
1.2 lentelė. Jaunimo reikalų koordinatoriai savivaldybėse.....	23
1.3 lentelė. Jaunimo reikalų koordinatoriaus ir JRD funkcijų palyginimas.....	28
1.4 lentelė. Mokslinių tyrimų objektai, susiję su jaunimu.....	29
2.1 lentelė. Dalyvavimo jaunimo organizacijose naudingumas (atsakymų pasiskirstymas (N))	39
2.2 lentelė. Jaunimo pasiūlymai (kategorijos ir prasminiai kontekstai).....	41
2.3 lentelė. Apklaustųjų pasiskirstymas dėl informacijos apie organizacijas.....	46
2.4 lentelė. Jaunimo veiksmai savo miestui kaip piliečio.....	49
2.5 lentelė. Jaunimo nuomonių pasiskirstymas pagal jų bendraamžių dalyvavimą savanoriškoje veikloje.....	52
2.6 lentelė. Jaunimo veiksmai jaunimo darbo būklei pagerinti.....	56
2.7 lentelė. Jaunimo skatinimo būdai, kurie įtakotų pasilikti gyventi Šiaulių mieste.....	63

IVADAS

Problemos aktualumas. Valstybinę jaunimo politiką įteisinantis, struktūrų veiklą reglamentuojantis dokumentas – Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, priimtas 2003 gruodžio 4 d. Itin svarbi įstatymo dalis – jaunimo politiką organizuojančių ir valdančių institucijų įtvirtinimas nacionaliniame ir savivaldybių lygmenyje. Įstatyme pirmą kartą įtvirtinta jaunimo organizacijos bei jaunimo organizacijų tarybų sąvokos. Savo vietą jaunimo politikos pagrindų įstatyme atrado ir jaunimo neformalus ugdymas – viena iš aktualiausių šiandieninių jaunimo politikos sričių. Anot šio įstatymo, jaunas žmogus yra asmuo nuo 14 iki 29 metų.

Įstatymuose įtvirtinti ir regioninės jaunimo politikos pagrindai, kai nustatomos institucijos formuojančios ir įgyvendinančios jaunimo politiką, iš jų ypatingą dėmesį skiriant savivaldybės jaunimo reikalų taryboms bei jaunimo reikalų koordinatoriams. Regioninė jaunimo politika yra vienas aktualiausių jaunimo politikos klausimų, kuriam daug dėmesio skiria ne tik valstybinės ir savivaldybių institucijos, bet ir pačios jaunimo organizacijos (LR jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2003m., gruodžio 4d.).

Jaunimo politikoje įtvirtintos pagrindinės jaunimo politikos sąvokos, nustatyti šios politikos įgyvendinimo principai, apibrėžtos jaunimo politikos sritys. Jaunimo politikos paskirtis yra ugdyti sąmoningą asmenybę, sugebančią atsakingai ir kūrybingai spręsti savo problemas ir aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime, taip pat plėtoti jauno žmogaus socialines kompetencijas.

Valstybinė jaunimo reikalų taryba vykdo tokius uždavinius bei pareigas, kaip formuoti intelektualią, pilietišką, demokratišką asmenybę, padėti jaunimui integruotis į politinį, pilietinį, ekonominį, socialinį ir kultūrinį šalies gyvenimą. O plėtoti pačią jaunimo politiką savivaldybėse – tai Jaunimo politikos plėtros savivaldybėse 2007-2009 metų programos, kur yra paminėtas jaunimo reikalų koordinatoriaus, jaunimo reikalų tarybos bei jaunimo reikalų departamento vaidmenys. Kaip ir kiekvienas miestas, taip ir savivaldybė turi savo jaunimo politikos vykdymo specifiką.

Mokslinio darbo problema. Pastaruoju metu mokslininkai tyrinėja šias jaunimo sritis, kurios nukreiptos į mokymosi mokykloje problemas (Stulpinas, 2000; Juodaitytė, 2000; Bitinas, 2003; dvasinio ugdymo problemas (Martišauskienė, 2002), laisvalaikį: savanoriška socialinė veikla jaunimo akimis (Jonutytė, 2002), popamokinės veiklos organizavimas (būreliai, organizacijos) (Barkauskaitė, 2004; Biliūtė – Aleknavičienė, 2004). Kaip asmenybės formavimą įtakoja visuomenės normos, savo darbuose aprašė A. Dumčienė, N. Gudėnaitė (2000), bendravimo problemas, t.y. tarpusavio santykių ypatumus atskleidė R. Prakapas (2001), L.

Žarskienė (2003), A. Palujanskienė (2005). Gana aktualią jaunimui temą – integravimosi į darbo rinką problemas akcentavo V. Kučinskas, R. Kučinskienė (2001), D. Bagdžiūnienė (2001).

2007 metais buvo atliktas tyrimas apie jaunimą, jo padėtį Lietuvos mastu. Šį tyrimą užsakė vykdyti Jaunimo reikalų departamentas prie SADM, o įvykdė UAB „Spinter tyrimai“. Jame buvo akcentuojamas jaunimo organizacijų prieinamumas ir patrauklumas, savanorystė, pilietiškumas ir jaunimo dalyvavimas politiniuose procesuose, pilietinės pozicijos turėjimas, informacijos kanalų svarba, migracija, išsimokslinimas, jaunų šeimų situacija.

Tačiau mokslinėje literatūroje nėra teoriškai apibendrintų darbų, susijusių su jaunimo politika, o taip pat nėra empiriškai pagrįstų tyrimų apie jaunimo politikos vertinimą. Ypač pasigendama tyrimų, kuriais būtų analizuojamas atskirų regionų, rajonų ar miestų jaunimo politikos įgyvendinimas

Darbo objektas.

Jaunimo politikos įgyvendinimo vertinimas ir plėtotė Šiaulių mieste.

Darbo tikslas.

Išanalizuoti Jaunimo politikos įgyvendinimą bei plėtotę Šiaulių mieste.

Uždaviniai:

1. Apibendrinti dokumentus, reglamentuojančius Jaunimo politiką.
2. Atskleisti Europos bei Lietuvos jaunimo politikos įgyvendinimo gaires.
3. Pateikti Jaunimo politikos organizavimo bei valdymo savivaldybėse specifiką.
4. Išanalizuoti koordinatorių, Jaunimo reikalų departamento bei Jaunimo reikalų tarybos bendradarbiavimo ypatumus, vykdant Jaunimo politiką.
5. Išryškinti jaunimo politikos įgyvendinimo sritis.
6. Atlikti Šiaulių miesto jaunimo nuomonės apie jaunimo politikos įgyvendinimą ir plėtotę tyrimą.

Hipotezė. Jaunimo politikos įgyvendinimas bus įvertintas, jei apims šias sritis: jaunimo aktyvumas/dalyvavimas organizacijose; jaunimas ir laisvalaikis; jaunimo informavimas; savanorystė ir pilietiškumas; jaunimas ir darbas; jaunimas ir veikla; jaunimas ir migracija.

Metodologija.

Tyrimo metodologija remiasi šiomis esminėmis teorijomis, požiūriais ir koncepcijomis:

- **Socialinio vystymosi teorija** (Vygotsky, 1978) teigia, kad socialinė interakcija (individo sąveika su kitais) yra viena iš svarbiausių kognityvinių vystymosi procesų.
- Remiamasi **nuostata**, kad Lietuvos jaunimo padėties šiuolaikinėje sparčiai besivystančioje visuomenėje identifikavimas bei būdų užtikrinti jaunimo gerovę sukūrimas ir įgyvendinimas yra savalaikis ir reikalauja gilių mokslininkų išvalgų.

- Akcentuojamas požiūris, kad jaunimo sąvoka apima žmones nuo 14 iki 29 metų (Gliožerienė, 2004).
- Remiamasi **konceptija**, kuri teigia, jog Jaunimo politika plėtojama ir savivaldybių lygmeniu. Savivaldybės institucijos formuoja ir įgyvendina savivaldybės jaunimo politiką, o joms atlikti šią funkciją padeda savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius (Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2003).
- Laikomasi **požiūrio**, kur jaunimo politika yra kryptinga veikla, kuria sprendžiamos jaunimo problemos ir siekiama sudaryti palankias sąlygas formuoti jauno žmogaus asmenybei bei jo integravimuisi į visuomenės gyvenimą, taip pat veikla, kuria siekiama visuomenės ir atskirų jos grupių supratimo bei tolerancijos jauniems žmonėms.

Metodai:

- *Mokslinės literatūros bei dokumentų analizė* taikyta apibendrinant jaunimo politiką reglamentuojančius dokumentus, atskleidžiant Europos bei Lietuvos Jaunimo politikos įgyvendinimo gaires, pateikiant Jaunimo politikos organizavimo bei valdymo savivaldybėse specifiką, išryškinti Jaunimo politikos įgyvendinimo sritis.
- *Anketinė apklausa*, kuri leido išanalizuoti Šiaulių miesto jaunimo nuomones apie jaunimo politikos įgyvendinimą bei numatant jos plėtotę.

Teorinį reikšmingumą įdodo šie pasiekti rezultatai:

- apibendrinanti jaunimo politiką reglamentuojantys dokumentai;
- atskleistos Europos bei Lietuvos jaunimo politikos įgyvendinimo gairės;
- pateikta jaunimo politikos organizavimo bei valdymo savivaldybėse specifiką;
- išanalizuoti koordinatorių, Jaunimo reikalų departamento bei Jaunimo reikalų tarybos bendradarbiavimo ypatumai, vykdančią jaunimo politiką;
- išryškintos jaunimo politikos įgyvendinimo sritys.

Praktinis darbo reikšmingumas:

- parengta tyrimo strategija, nurodytas instrumentas metodologiškai pagrįstas ir gali būti taikomas vertinant miestų/rajonų jaunimo politikos įgyvendinimą;
- išanalizuota jaunimo nuomonė apie jaunimo politikos įgyvendinimą ir plėtotę Šiaulių mieste.

1. JAUNIMO POLITIKA EUROPOJE

1.1. Jaunimo politikos raida Europoje

Europos jaunimo politikos susikūrimą galima būtų sieti su Europos Tarybos Europos jaunimo centro Strasbūre susikūrimu. Atidarius jaunimo centrą 1967 metais, Europos Taryba prisiėmė išsipareigojimą aktyviai dirbti plėtojant jaunimo politiką Europoje. Šis išsipareigojimas buvo grindžiamas pamažu vystant jaunimo politikai skirtas institucines priemones ir užmezgant glaudų kontaktą su Europos jaunimo nevyriausybinėmis organizacijomis. Aštuntojo dešimtmečio pradžioje buvo sukurta Europos jaunimo konsultacinė taryba, kurioje dalyvavo jaunimo organizacijų atstovai ir turėjo galimybę pateikti savo požiūrį į jaunimo politikos vystymą Europos Taryboje. Vėlesniu laikotarpiu struktūra vystėsi ir buvo sukurta Europos Tarybos Jaunimo reikalų jungtinė taryba, kurioje lygiomis teisėmis aplink vieną stalą susėdo vyriausybių ir nevyriausybinių organizacijų atstovai. Tai buvo kokybinis žingsnis į priekį pripažįstant jaunimo organizacijų potencialą dalyvauti sprendimų priėmimo procese.

Europos Tarybos Jaunimo ir Sporto Direktoratas per tą laiką parengė daugybę pozicijų dėl jaunimo dalyvavimo, informavimo, savanoriškos veiklos, žmogaus teisių, tarpkultūrinio pažinimo, konfliktų prevencijos. Buvo inicijuotas didelis kiekis su jaunu susijusių tyrimų. Suorganizuota didelės apimties jaunimo kampanija „Visi skirtingi, visi lygūs“, šios kampanijos išeiškoje įkurtas antrasis Europos Jaunimo Centras Budapešte. Nuolat stiprinamas bendradarbiavimas su jaunimo NVO sektoriumi. Sukurtas Europos Jaunimo Fondas teikiantis finansavimą jaunimo organizacijų projektams ir iniciatyvoms.

Europos Sąjunga palyginus neseniai ištraukė į diskusiją jaunimo politikos klausimais. Europos Komisarė V. Reding, 2000 metais inicijavo Europos Sąjungos jaunimo politikos *Baltosios knygos* kūrimą. Konsultacijų su jaunimo organizacijomis procese buvo identifikuotos pagrindinės jaunimo problemos ir iššūkiai.

Baltoji knyga įvardino jaunimo politikos kaip tarpsektorinės politikos pobūdį, identifikavo 4 pagrindinius veiklos jaunimo politikos srityje prioritetus: jaunimo dalyvavimas, informavimas, savanoriška veikla ir jaunimo tyrimai. Šiose srityse ES šalys narės identifikavo bendruosius tikslus, kurie turi būti įgyvendinami ir vėliau kiekviena šalis ES narė pateikia ataskaitą apie tikslų įgyvendinimo rezultatus.

Šiuo dokumentu apibrėžiamos pagrindinės jaunimo veiklos sąvokos, apibūdinama esama situacija, identifikuojamos problemos bei jų sprendimo būdai. Pagal Baltosios knygos nuostatas, kelius problemoms spręsti siūlyti ir įgyvendinti turėtų institucijos, kuriose jaunimo atstovų ir valstybės bendradarbiavimas yra pagrįstas pariteto principu.

Akcentuojamas šalių lygiavertiškumo principas ir bendros atsakomybės prisiėmimas sprendžiant jaunimui kaip socialinei grupei aktualias problemas. Toks principas turėtų būti taikomas tiek nacionaliniame, tiek regioniniame lygmenyse.

Plataus masto konsultacijų, atliktų prieš paskelbiant Baltąją knygą, rezultatai aiškūs: nepaisant labai skirtingos padėties, jaunimas vertina iš esmės tas pačias vertybes ir turi tuos pačius siekius, tačiau susiduria ir su tais pačiais sunkumais. Jauni žmonės vėliau pradeda dalyvauti darbo rinkoje ir vėliau kuria šeimas; jie kaitalioja savo veiklą nuo darbo prie mokymosi ir vėl atgal. Mokykla ir universitetas, darbas ir socialinė aplinka nebeveikia tokio integruojančio vaidmens kaip anksčiau. Savarankišką padėtį jaunimas pasiekia būdamas vis vyresnio amžiaus. Vis dėlto jauni europiečiai turi daug ką pasakyti; juk tai žmonės, kurie pirmiausia pajunta ekonominius pokyčius, demografinį nesubalansuotumą, globalizaciją ir kultūrų įvairovę. Europos Sąjungoje apie jaunimo politiką kalbėti yra sudėtinga, nes tai yra nacionalinės kompetencijos sritis, todėl institucija gali skatinti didesnę šalių narių tarpusavio bendradarbiavimą ir skirtingas iniciatyvas.

Ilgalaikis Lietuvos jaunimo politikos Baltosios knygos nuostatų įgyvendinimo tikslas - Lietuvos jaunimo padėties šiuolaikinėje sparčiai besivystančioje visuomenėje identifikavimas bei būdų užtikrinti jaunimo gerovę bei palankias pažinimui sąlygas sukūrimas ir įgyvendinimas. (nacionalinis partneris EURODESK).

Kalbant apie Europos jaunimą, Europos Sąjungoje yra sukurta tokia programa, kaip „Veiklus jaunimas“. Tai Europos Sąjungos programa skirta visiems 13 - 30 metų žmonėms iš ES valstybių narių, taip pat valstybių, siekiančių narystės (Turkija), EEE šalių (Islandija, Lichtenšteinas, Norvegija). Programoje taip pat gali dalyvauti jauni žmonės iš ES kaimyninių šalių partnerių, kitų valstybių. Ji suteikia jauniems žmonėms neformalaus ugdymo(-si) galimybes bei finansines subsidijas jų inicijuotiems bei įgyvendinamiems projektams, skatina Europos šalių jaunimo bendradarbiavimą. Ypatingas dėmesys programoje skiriamas jaunų žmonių, turinčių mažiau galimybių nei jų bendraamžiai, dalyvavimui bei iniciatyvoms.

„Veiklus jaunimas“ siekia:

- skatinti aktyvų jaunų žmonių pilietiškumą, ypač Europos pilietiškumą;
- ugdyti jaunų žmonių solidarumo jausmą ir skatinti toleranciją;
- skatinti jaunų žmonių iš įvairių šalių tarpusavio supratimą;
- prisidėti prie paramos sistemų, kuriomis remiama jaunų žmonių veikla, kokybės gerinimo ir pilietinės visuomenės organizacijų jaunimo reikalų srityje veiksnų didinimo;
- skatinti Europos bendradarbiavimą jaunimo reikalų srityje.

Apibendrinus galima teigti, kad Europos jaunimo politika nors egzistuoja jau seniai, tačiau vis dar nėra įgavusi visuotinio pripažinimo. Daug yra daroma europinėse institucijose, tačiau pagrindinė atsakomybė tenka jaunimo politikos veikėjams nacionaliniame lygmenyje.

1.2. Jaunimo politikos raida Lietuvoje

Valstybinę jaunimo politiką įteisinantis, struktūrų veiklą reglamentuojantis dokumentas – Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, priimtas 2003 gruodžio 4 d. Itin svarbi įstatymo dalis – jaunimo politiką organizuojančių ir valdančių institucijų įtvirtinimas nacionaliniame ir savivaldybių lygmenyje. Įstatyme pirmą kartą įtvirtinta jaunimo organizacijos bei jaunimo organizacijų tarybų sąvokos. Savo vietą jaunimo politikos pagrindų įstatyme atrado ir jaunimo neformalus ugdymas – viena iš aktualiausių šiandieninių jaunimo politikos sričių.

Anot šio įstatymo, jaunas žmogus yra asmuo nuo 14 iki 29 metų.

Jaunimas – nedaug metų turintis, jaunas žmogus (Urbas, 1996).

Jaunimas – jauni žmonės, jaunuomenė (Keinys ir kiti, 2000).

Jaunimas yra Lietuvos ateitis (Salickas, 2005).

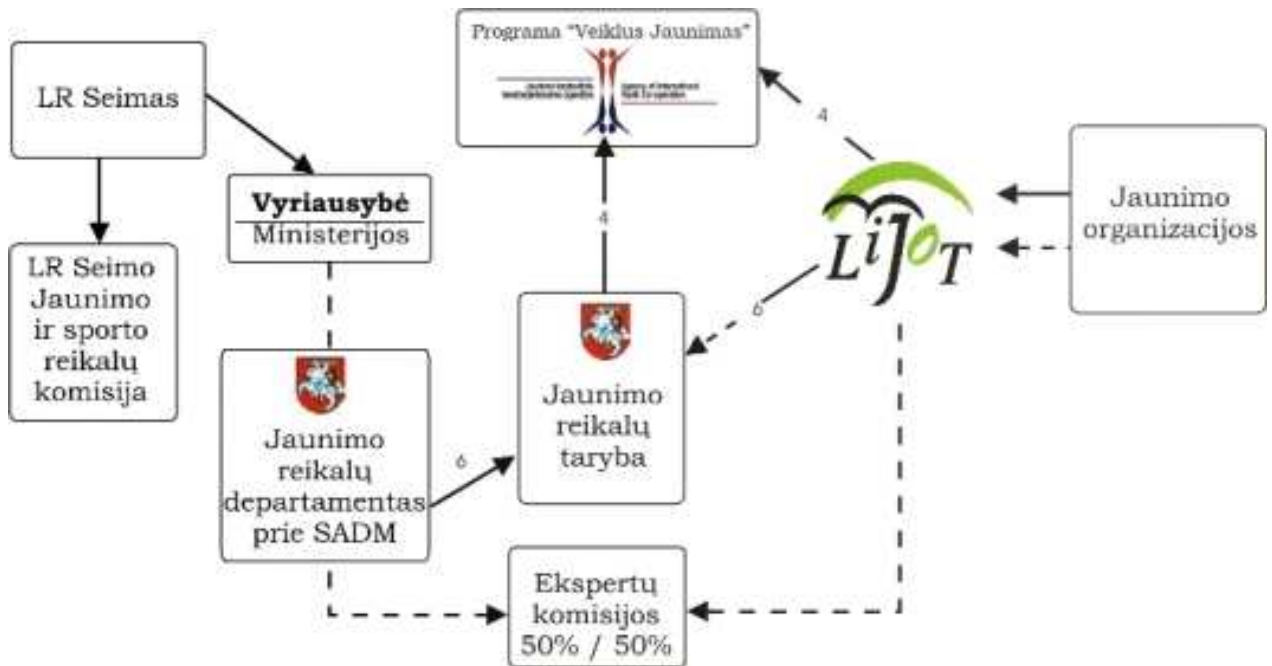
Jaunimo sąvoka apima žmones nuo 14 iki 29 metų (Gliožerienė, 2004).

Taigi, LR jaunimo politikos pagrindų įstatymas taip pat skelbia, jog jaunimo politika yra kryptinga veikla, kuria sprendžiamos jaunimo problemos ir siekiama sudaryti palankias sąlygas formuoti jauno žmogaus asmenybei bei jo integravimuisi į visuomenės gyvenimą, taip pat veikla, kuria siekiama visuomenės ir atskirų jos grupių supratimo bei tolerancijos jauniems žmonėms.

Šiame įstatyme įtvirtinti ir regioninės jaunimo politikos pagrindai. Jame nustatomos institucijos formuojančios ir įgyvendinančios jaunimo politiką, iš jų ypatingą dėmesį skiriant savivaldybės jaunimo reikalų taryboms bei jaunimo reikalų koordinatoriams. Regioninė jaunimo politika yra vienas aktualiausių jaunimo politikos klausimų, kuriam daug dėmesio skiria ne tik valstybinės ir savivaldybių institucijos, bet ir pačios jaunimo organizacijos (LR jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2003m., gruodžio 4d.).

Kalbant apie jaunimo politiką, galima būtų išskirti pagrindinius jaunimo politikos raidos etapus Lietuvoje:

- Jaunimo organizacijų vienijimosi pradžia (1992 m. LiJOT),
- Valstybinė jaunimo politikos koncepcija (1995 m.), Valstybinė jaunimo reikalų taryba, JTBA, parama jaunimo projektams,
- Jaunimo politikos pagrindų įstatymas (2003 m.),
- JPPĮ pataisos (2005 m.), Jaunimo reikalų departamentas.

1 pav. Lietuvos jaunimo politikos struktūra

Šaltinis: nacionalinis partneris Lietuvoje EURODESK

Seimo jaunimo ir sporto reikalų komisija. Jos pagrindinės funkcijos: rūpintis jaunimo teisėmis, Valstybinės jaunimo politikos įgyvendinimu, teikti pasiūlymus dėl jos tikslų įgyvendinimo, vykdyti parlamentinę kontrolę, išklausančios ministerijų ir kitų valstybės institucijų (Valstybinės jaunimo reikalų tarybos ir Kūno kultūros ir sporto departamento) informacijas bei pranešimus.

Jaunimo reikalų departamentas (JRD) prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. JRD buvo įkurtas 2006 m. rugpjūčio 15 d. pertvarkius Valstybinę jaunimo reikalų tarybą (VJRT), veikusią nuo 1996 m. JRD misija - įgyvendinti valstybės jaunimo politikos tikslus ir priemones, stiprinančias jaunimo motyvaciją ir galimybes įgyti išsilavinimą, gauti darbą ir įsitraukti į aktyvų visuomeninį gyvenimą, dalyvauti sprendžiant jaunimo problemas bei plėtoti neformalų ugdymą ir jaunimo socializacijos procesus.

Jaunimo reikalų taryba (JRT). Jaunimo reikalų taryba yra prie JRD visuomeniniais pagrindais veikianti kolegiali patariamoji institucija. Tarybą sudaro 12 narių: 6 valstybinių institucijų ir įstaigų atstovai ir 6 jaunimo organizacijų atstovai, kuriuos deleguoja Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT). Tarybos sprendimai Departamentui yra patariamojo, rekomendacinio pobūdžio. Tarybos uždavinys – nagrinėti svarbiausius jaunimo politikos klausimus ir teikti Departamentui pasiūlymus dėl jaunimo ir jaunimo organizacijų reikmes atitinkančios jaunimo politikos įgyvendinimo.

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT). Lietuvos jaunimo organizacijų taryba - didžiausia nevyriausybinė jaunimo organizacija Lietuvoje, vienijanti nacionalines jaunimo organizacijas ir regionines jaunimo organizacijų sąjungas. Jos gretose šiuo metu yra 51 organizacija – narė. LiJOT, tai jaunimo interesus atstovaujanti ir jaunimo politiką formuojanti organizacija, Vyriausybės partnerė, formuojant Valstybinės jaunimo reikalų tarybos (VJRT) sudėtį (nacionalinis partneris EURODESK).

Tai pagrindinės įstaigos, kurios įeina į jaunimo politikos veiklą. Be vienos iš jų sklandžiai nevyktų jaunimo organizacijų veikla. Kalbant apie jaunimo veiklą, jos įkūrimui bei vykdymui reikalinga kiekvienos iš šių įstaigų pagalba. Kad jaunimo organizacijų veikla klostytųsi sklandžiai, bendru mastu yra pateikta įvairių dokumentų, tokių kaip LR jaunimo politikos įstatymas, nutarimas dėl jaunimo politikos plėtros savivaldybėse 2007-2009 metų programos patvirtinimo, LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas, įvairūs įstatai ir panašiai.

1996 metais spalio 7 dieną Lietuvos Respublikos Vyriausybė nutarė patvirtinti *valstybinės jaunimo reikalų tarybos nuostatus bei valstybinio jaunimo fondo įstatus*. Valstybinė jaunimo reikalų taryba steigama valstybinei jaunimo politikai įgyvendinti ir kitoms įstatymuose bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimuose nustatytoms funkcijoms vykdyti. Taigi, ši taryba turi vykdyti tokius uždavinius bei pareigas, kaip formuoti intelektualią, pilietišką, demokratišką asmenybę, padėti jaunimui integruotis į politinį, pilietinį, ekonominį, socialinį ir kultūrinį šalies gyvenimą, formuoti jaunimo dvasines vertybes, ugdyti pareigą Tėvynei ir šeimai. Pagal šį nutarimą, taip pat valstybinė jaunimo reikalų taryba analizuoja jaunimo problemas ir poreikius; rengia ir teikia Lietuvos Respublikos Vyriausybei, ministerijoms, Vyriausybės įstaigoms, apskričių valdytojų ir savivaldybių vykdomųjų institucijų administracijai pasiūlymus dėl valstybinės jaunimo politikos įgyvendinimo. Kad jaunimo politika atitiktų visus keliamus reikalavimus, atlieka valstybinių programų, įstatymų, kitų teisės aktų projektų, susijusių su valstybinės jaunimo politikos įgyvendinimu, ekspertizę ir pagal savo kompetenciją teikia pasiūlymus šių projektų rengėjams, steigia ir tvarko Valstybinį jaunimo fondą, bendradarbiauja su užsienio valstybių institucijomis, sprendžiančiomis jaunimo problemas.

Minint valstybinio jaunimo fondo įstatus, tai jie steigiami, siekiant sukaupti lėšas visuomeninių organizacijų, labdaros ir paramos fondų, labdaros organizacijų bei ne pelno organizacijų, tenkinančių vaikų ir jaunimo poreikius, veiklos projektams finansuoti. Fondą steigia ir tvarko Valstybinė jaunimo reikalų taryba (LR Vyriausybės nutarimas dėl valstybinės jaunimo reikalų tarybos nuostatų ir valstybinio jaunimo fondo įstatų patvirtinimo, 1996m. spalio 7 d.).

Kaip jau buvo minėta, taip pat jaunimo politikai reikšmės turi *LR jaunimo politikos pagrindų įstatymas*. Būtent šis įstatymas reglamentuoja valstybinę jaunimo politiką. Jame

įtvirtintos pagrindinės jaunimo politikos sąvokos, nustatomi šios politikos įgyvendinimo principai, apibrėžiamos jaunimo politikos sritys, tarp jų – šiuo metu ypač aktuali jaunimo neformalaus ugdymo sritis ir regioninės jaunimo politikos pagrindai. Anot šio įstatymo, jaunimo neformaliojo ugdymo paskirtis yra ugdyti sąmoningą asmenybę, sugebančią atsakingai ir kūrybingai spręsti savo problemas ir aktyviai dalyvauti visuomenės gyvenime, taip pat plėtoti jauno žmogaus socialines kompetencijas.

Taip pat būtų galima paminėti, jog LR jaunimo politikos pagrindų įstatymas konstatuoja tokias *jaunimo politikos įgyvendinimo sritis*:

1. pilietiškumo ugdymo ir karo prievolės atlikimo;
2. švietimo, mokymo, mokslo, studijų ir ugdymo;
3. neformalaus ugdymo;
4. darbo ir užimtumo;
5. apsirūpinimo būstu;
6. laisvalaikio, poilsio, kūrybos ir kultūros;
7. socialinės ir sveikatos apsaugos;
8. sveikatingumo, kūno kultūros ir sporto;
9. narkomanijos ir kitų priklausomybės formų prevencijos;
10. nusikalstamumo prevencijos;
11. kitose įstatymų ir kitų teisės aktų nustatytoje srityse.

Dar vienas svarbus šio įstatymo skirsnis apibūdina jaunimo politikos patį organizavimą ir valdymą. Taigi, antrajame skirsnyje 6 straipsnis reglamentuoja, jog jaunimo politiką pagal kompetenciją įgyvendina Vyriausybė, ministerijos, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos. Kaip tik antrojo skirsnio 7 straipsnis patvirtina Jaunimo reikalų departamento funkcijas. Jis rengia ir įgyvendina valstybės jaunimo politikos programas ir priemones, analizuoja jaunimo ir jaunimo organizacijų būklę Lietuvoje, koordinuoja valstybės ir savivaldybių institucijų bei įstaigų veiklą jaunimo politikos srityje. Kita, taip pat svarbi jaunimo politikos srityje minima įstaiga, yra Jaunimo reikalų taryba. Ji nagrinėja svarbiausius jaunimo politikos klausimus ir teikia pasiūlymus Jaunimo reikalų departamentui dėl jaunimo ir jaunimo organizacijų reikmes atitinkančios jaunimo politikos įgyvendinimo (LR jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2003 m. gruodžio 4d.)

2001 metais lapkričio 6 dieną Vilniuje buvo LR seimo pasirašyta *rezoliucija dėl jaunimo nedarbo mažinimo*, kuria prašo Socialinės apsaugos ir darbo, Švietimo ir mokslo bei Ūkio ministerijas sudaryti darbo grupes problemoms spręsti; taip pat į darbo grupes įtraukti ir Lietuvos jaunimo organizacijų, aukštųjų mokyklų, studentų sąjungų bei nevyriausybių organizacijų

atstovų, kad sprendimai būtų kokybiški ir atitiktų visuomenės poreikius bei įstatymų suderinamumą. Seimas vertina jaunimo nevyriausybinių organizacijų ir valstybės institucijų bendradarbiavimo procesą, patvirtindamas jo reikšmę atviros, pilietinės visuomenės formavimui, ir remia bei skatina pozityvius procesus, tarnaujančius šiam tikslui (Rezoliucija dėl jaunimo nedarbo mažinimo, 2001 m., lapkričio 6 d.).

Prie šių dokumentų priskiriamas ir *LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas*. Šiame įsakyme yra įtvirtinta jaunimo mokyklos sąvoka, jos struktūra ir veiklos formos, paskirtis, veiklos organizavimas. Taip pat yra minimos moksleivių, pedagogų, tėvų teisės ir pareigos, kurios šiandien daugumai yra aktualios.

Kalbant apie LR švietimo ir mokslo įsakymą, svarbu paminėti, jog mokykla savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, Vaikų teisių konvencija, Lietuvos Respublikos švietimo ir kitais įstatymais, Lietuvos respublikos Vyriausybės nutarimais, švietimo ir mokslo ministerijos teisės aktais ir šių Nuostatų pagrindu parengtais mokyklos nuostatais. Čia svarbų vaidmenį vaidina mokykla, kurios paskirtis yra padėti mokymosi motyvų stokojančioms, dėl socialinių – ekonominių sąlygų negalintiems baigti dieninės pagrindinės mokyklos moksleiviams ugdytis, sudaryti sąlygas jų optimaliai saviaktualizacijai, produktyviai bei socialiai prasmingai saviraiškai (LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas, 2000 m., liepos 25 d.).

2004 metais vasario 23 dieną buvo patvirtinta vaikų ir jaunimo socializacijos programa, kurią būtent patvirtino tuometinis Ministras Pirmininkas A. Brazauskas bei Švietimo ir mokslo ministras A. Monkevičius. Strateginis šios Programos tikslas yra plėtoti vaikų ir jaunimo socializacijos galimybes, skatinti kultūrinės ir pilietinės brandos ugdymą. Taigi, siekiant šio tikslo, buvo išskirti įgyvendinimo etapai: pirmasis, parengiamasis, etapas (2004–2006 metai): išanalizuoti ir įvertinti vaikų ir jaunimo socializacijos eigą, numatyti būtinas priemones vaikų ir jaunimo socializacijai užtikrinti, įgyvendinti kitas su šia Programa susijusias programas. Antrasis etapas (2007–2011 metai): sukurti vaikų ir jaunimo socializacijos socialinių, ekonominių, finansinių, teisinių, organizacinių, informacinių, analitinių priemonių stebėsenos sistemą, įdiegti naujus valdymo ir veiklos principus, užtikrinti sistemos funkcionavimą. Trečiasis etapas (2012–2014 metai): įvertinti sistemos funkcionavimą, tikslinti ir tobulinti ją.

Galutiniai rezultatai, savaime aišku, kad dar nėra tikslūs, tačiau šią Programą vykdant, buvo tikimasi, jog padidės tėvų (globėjų, rūpintojų), kitų vaikų ir jaunimo socializacijoje dalyvaujančių subjektų atsakomybė už tinkamą vaikų ugdymą; bus sudarytos socialiai teisingos vaikų ir jaunimo laisvalaikio ir saviraiškos sąlygos; bus išplėta pedagoginės ir psichologinės pagalbos šeimoms, jų švietimo ir konsultavimo sistema; bus išplėtos mokyklų socialinės, edukacinės, kultūrinės veiklos funkcijos; padidės vaikų ir jaunimo pilietinės ir kultūrinės brandos ugdymo(-si) galimybės; padidės vaikų ugdymo(-si) šeimose, švietimo įstaigose, vietos

bendruomenėse (savivaldybėse) socialinės ir kultūrinės galimybės (Nutarimas dėl vaikų ir jaunimo socializacijos programos patvirtinimas, 2004m. vasario 23 d., Nr. 209)

LR Vyriausybės patvirtinta jaunimo galimybių plėtros strategija suprantama kaip jauno žmogaus ugdymas bei pagalba gyventi šiuolaikinėje socialinėje ekonominėje aplinkoje, į ją integruotis. Lietuvoje jaunimo galimybių plėtrą užtikrina jaunimo politikos organizavimas ir valdymas, nustatytas Lietuvos Respublikos jaunimo politikos pagrindų įstatyme. Apibendrinant visą LR Vyriausybės vykdomą veiklą, reglamentuojančius dokumentus, galima trumpai apžvelgti esamą būklę:

- 2006 m. Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, jaunimas sudarė 22,2 procento visų Lietuvos gyventojų. Ši dalis palaipsniui mažėja dėl mažėjančio gimstamumo ir didėjančios emigracijos. Demografinė padėtis visoje Europoje patiria pokyčių, visuomenė sensta.

- Jaunimo politika Lietuvoje yra nauja ir lanksti veiklos sritis, pradėta plėtoti tik nuo 1990 metų, kai pradėjo aktyviai kurtis jaunimo organizacijos. Lietuvos Respublikos Seimas 1996 metais patvirtino Valstybinę jaunimo politikos koncepciją, kuri teisiškai įtvirtino jaunimo veiklą.

- Jaunimo politiką pagal kompetenciją formuoja ir įgyvendina: Lietuvos Respublikos Seimas, Lietuvos Respublikos Vyriausybė, ministerijos, Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau vadinama – Departamentas) ir kitos valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos.

- Svarbus vaidmuo formuojant ir įgyvendinant jaunimo politiką tenka Jaunimo reikalų tarybai, veikiančiai prie Departamento. Ji nagrinėja svarbiausius jaunimo politikos klausimus ir teikia pasiūlymus Departamentui dėl jaunimo ir jaunimo organizacijų reikmes atitinkančios jaunimo politikos įgyvendinimo.

- Jaunimo politika plėtojama ir savivaldybių lygmeniu. Jaunimo politikos pagrindų įstatyme nustatyta, kad savivaldybės institucijos formuoja ir įgyvendina savivaldybės jaunimo politiką, o joms atlikti šią funkciją padeda savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius.

- Dabartiniu metu jaunimo politika yra orientuota į narystės jaunimo organizacijų veikloje plėtrą ir skatinimą, tačiau nepakankamai išplėtotą veiklą ir darbas su rizikos grupei priklausančiu, organizacijose nedalyvaujančiu bei neįgaliu jaunimu (pvz., darbas su jaunimu gatvėse, atviri jaunimo centrai, klubai ir socialinio darbo, pedagogikos centrai).

- Lietuvai įstojus į Europos sąjungą, atsivėrė galimybės, turinčios įtakos visuomenės integracijai, ypač jaunimo galimybių plėtrai.

- Pagal bendrojo vidaus produkto (BVP) augimą Lietuva yra tarp ES valstybių lyderių. Taip pat sparčiai auga šalies užsienio prekyba, realusis vidutinis darbo užmokestis, gerokai

sumažėjo nedarbas, žymiai padaugėjo investicijų. Prognozuojamas ir tolesnis, nors ir ne toks spartus, ekonomikos augimas.

- Darbdaviai nelinkę jaunimo įdarbinti bei mokėti pakankamą atlyginimą, nes jaunimui trūksta darbo patirties. Nepakankamas profesinis orientavimas švietimo sistemoje, be to, įsidarbinimą riboja šeimos sukūrimas ir vaikų auginimas.

- Siekiant gerinti jaunimo integraciją į darbo rinką, svarbu skatinti jaunimo verslumą ir smulkųjų verslą, nes tai, kaip rodo Lietuvos ir pasaulio patirtis, kuria ekonominę gerovę.

- Iš esmės didėjantys reikalavimai visuomenės nariams yra vienas svarbiausių veiksnių, verčiančių jaunos žmones vėliau kurti šeimą, ilgiau mokytis, vėliau pradėti dalyvauti darbo rinkoje. Tai rodo, kad jaunimas tampa savarankiškas ir save išlaikyti pradeda būdamas vis vyresnio amžiaus.

- Daugeliui jaunimo patrauklus laisvalaikio leidimo būdas yra sportinė veikla (2005 m. Tarybos tyrimo duomenimis, daugiausia – 18 procentų jaunimo – patraukli sporto veikla). Europos Tarybos jaunimo darbo grupė išskiria sportą, kaip metodą, jaunimui ugdyti.

- Vis didesnis tampa naujų technologijų vaidmuo visuomenės gyvenime. Informacinių ir komunikacijos technologijų tobulinimas turi įtakos visoms gyvenimo sritims – nuo laisvalaikio iki studijų ir darbo. Jų įdiegimas keičia nusistovėjusią erdvės suvokimą ir keičia socialinį bendravimą (Jaunimo galimybių plėtros strategija, 2007, LR Vyriausybė).

Apibendrinus Jaunimo politikos Lietuvoje raidą, galima teigti, jog jos egzistavimo pradžia 1992 m. (Jaunimo organizacijų vienijimusi). Šios politikos įgyvendinimui reikia priskirti tokias institucijas, kaip Seimo jaunimo ir sporto reikalų komisija, LR Seimas, Jaunimo reikalų departamentas (JRD) prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Jaunimo reikalų taryba, Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, LR Vyriausybė. Tai reiškia, jog jaunimo politika yra įtvirtinta ne tik nacionaliniame, bet ir savivaldybių lygmenyje ir tai reglamentuota Jaunimo politikos pagrindų įstatyme (2003).

1.3. Jaunimo politikos organizavimas ir valdymas savivaldybėse

1.3.1. Jaunimo politikos įgyvendinimo raida savivaldybėse

Vienas iš svarbiausių nutarimų Lietuvos Respublikos Vyriausybėje, kuris dar ir šiandien yra itin aktualus, yra *Nutarimas dėl jaunimo politikos plėtros savivaldybėse 2007-2009 metų programos patvirtinimo*. Šį dokumentą patvirtino buvęs Ministras Pirmininkas Gediminas Kirkilas bei Socialinės apsaugos ir darbo ministrė Vilija Blinkevičiūtė. Jau pirmoji pastraipa teigia, jog LR Vyriausybė nutaria: patvirtinti Jaunimo politikos plėtros savivaldybėse 2007-2009 metų programą bei rekomenduoti savivaldybėms dalyvauti įgyvendinant šią programą ir skirti iš savivaldybių biudžetų lėšų jai įgyvendinti.

Jaunimo politikos plėtos savivaldybėse 2007-2009 metų programos paskirtis – plėtoti jaunimo politiką savivaldybėse: skatinti jaunimo organizacijų kūrimąsi ir veiklą, stiprinti jų ryšį su savivaldybių institucijomis, kaimo bei miesto bendruomenėmis, tobulinti savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių veiklą, teisinį jaunimo teisių apsaugos reguliavimą, gerinti savivaldybių institucijų veiklą formuojant ir įgyvendinant jaunimo politiką, tobulinant savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių, su jaunimu dirbančių specialistų bei savanorių kvalifikaciją, parengti ir įdiegti jaunimo politikos savivaldybėse kokybės vertinimo sistemą.

O kad būtų efektyviai vykdoma ši Programa, buvo iškeltas pagrindinis tikslas – sudaryti sąlygas plėtoti jaunimo politiką savivaldybėse.

Kad būtų lengviau įsivaizduoti, kokie privalumai ar trūkumai neleidžia kokybiškai vykdyti jaunimo politikos savivaldybėse, 1.1 lentelėje yra tai išdėstyta SSGG analizės pavidalu.

1.1 lentelė

Jaunimo politikos SSGG analizė

STIPRYBĖS	SILPNYBĖS
<ul style="list-style-type: none"> • sukurta teisinė bazė ir institucinė sistema jaunimo politikai formuoti ir įgyvendinti; • savivaldybėse jaunimo politiką įgyvendinti padeda kvalifikuoti jaunimo reikalų koordinatoriai; • valstybės jaunimo politikos principai atitinka ES principus; • valstybė ir savivaldybės finansuoja jaunimo organizacijų veiklą ir projektus; • teikiamos paslaugos jaunimui jaunimo darbo centruose, psichologinė pagalba telefonu, taikomos priemonės, ribojančios alkoholio, narkotikų ir tabako gaminių vartojimą; • taikomos lengvatos ir parama socialiai remtinam besimokančiam jaunimui; • formuojant jaunimo politikos ir ją įgyvendinant dalyvauja jaunimo politikos ekspertai, kurie išmano ne tik padėtį Lietuvoje, bet ir užsienio praktiką. 	<ul style="list-style-type: none"> • nepakankamai patikimos informacijos ir analizės apie jaunimo padėtį bei poreikius ir galimus sprendimo būdus; • palyginti menkai išvystytos neorganizuoto, neįgalaus ir rizikos grupės jaunimo poreikius atitinkančios paslaugos (laisvalaikio užimtumo, neformalaus ugdymo, kultūros ir sporto, darbo su jaunimu) ir kitose srityse; • nepakankamai išplėtotą arba prastos būklės viešoji jaunimo laisvalaikio užimtumo, kultūros bei sporto infrastruktūra, materialinė bazė; • savivaldybėse trūksta viešojo valdymo ir administravimo gebėjimų formuojant ir įgyvendinant jaunimo politiką; • nepakankamai išplėtotas ir pripažįstamas neformalusis švietimas.
GALIMYBĖS	GRĖSMĖS
<ul style="list-style-type: none"> • teigiamas visų valstybės valdymo sričių požiūris į jaunimo galimybių plėtrą; • ekonomikos plėtra, suteikianti galimybę kurti Lietuvos jaunimo gerovę; • nevyriausybines organizacijas, galinčias teikti paslaugas jaunimui ir kitoms socialinėms grupėms; • teikiama ES struktūrinių fondų ir kitų ES programų parama paslaugų kokybei gerinti ir infrastruktūrai plėtoti, teikiant prioritetą jaunimui; • jaunimo organizacijos ugdo pilietiškumą; • didėjantis veiklių jaunimo organizacijų skaičius, aktyvi švietimo įstaigų jaunimo savivalda; • išugdyta daug jaunimo veiklos lyderių, rengiami pedagogai ir socialiniai darbuotojai, galintys dirbti su jaunimu; • plėtojamas įvairių įstaigų, kuriose lankosi ir jaunimas ir kuriose galima teikti papildomas paslaugas jaunimui, tinklas; 	<ul style="list-style-type: none"> • silpnai išplėtotas nevyriausybines sektorius, teikiantis paslaugas jaunimui; • jaunimo organizacijos nėra stiprios savo kompetencija ir išteklių prasme, ne visada aiškūs veiklos rezultatai; • prasta įstaigų, kurios galėtų teikti paslaugas ir pagalbą jaunimui, materialinė būklė; • daugėja sunkių nusikaltimų, psichologinio smurto atvejų ir jaunimo netolerancijos apraiškų; • santykinai prasta jaunimo psichologinė būseną ir fizinę sveikatą, vis jaunesnio amžiaus ir daugiau jaunų žmonių vartoja alkoholį, narkotines medžiagas, rūko; • daliai jaunimo informacija yra sunkiai prieinama arba nepritaikyta jaunimo poreikiams; • netolygi regionų socialinė ekonominė plėtra, verčianti jaunimą keltis į didesnius miestus ir emigruoti, tai stabdo regionų plėtrą;

<ul style="list-style-type: none"> • Europos Sąjungos programa „Veiklus jaunimas“, kitos Europos Sąjungos programos, sudarančios sąlygas jaunimo tarptautiniams mainams, taip pat vykti į stažuotes ir savanoriauti užsienyje. 	<ul style="list-style-type: none"> • menkas jaunų žmonių domėjimasis politika ir visuomeniniu gyvenimu; • silpna tradicinių visuomenės institutų (šėimos, mokyklos ir t.t.) įtaka ugdant jaunimą; • formalusis švietimas ne visada atitinka jaunimo poreikius ir šiuolaikines socialines ekonomines sąlygas; • sunki jaunimo integracija į darbo rinką dėl darbo patirties stokos, sunkumų derinant darbą su mokslu ir šeima, profesijos neatitikimas darbo rinkos poreikiams.
---	--

Šaltinis: Jaunimo galimybių plėtos strategija (LR Vyriausybė, 2007)

SSGG analizė taip pat leidžia pamatyti dabartinę situaciją šioje srityje. Pagrindiniai savivaldybių vykdomos jaunimo veiklos ir politikos privalumai ir būtų, jog ji įteisinta dokumentuose; vykdo kvalifikuoti bei savo pareigas žinantys asmenys. Jaunimo politikos vykdomus projektus finansuoja valstybė, gana plačiai ir efektyviai išvystytos paslaugos jaunimo darbo centruose, psichologinės pagalbos centruose. Tai rodo, jog šiai politikai ir toliau plėstis bei egzistuoti yra įmanoma.

Kalbant apie trūkumus, kaip pagrindinius galima paminėti, jog mažokai pateikta informacijos apie jaunimo padėtį, jų poreikius; nepakankamai išvystytas jaunimo laisvalaikio užimtumas kaip sfera, kurioje jaunimas galėtų dar daugiau praleisti savo laisvo laiko. Iš to sprendžiant, tam tikrose jaunimo politikos srityse reiktų dar pasitempti.

Tačiau, bet koku atveju, valstybės požiūris į šią politiką yra teigiamas. Tam yra skiriama ES parama paslaugų kokybei gerinti, jaunimo veiklai plėtoti. Kasmet veiklių jaunimo organizacijų skaičius didėja, tai rodo, jog vis dėlto yra ir atsiranda jaunimo, kurie savo laiką nori praleisti efektyviai ir naudingai.

Kaip grėsmes jaunimo politikai galima išskirti tokias, kaip jog jaunimo organizacijos dar nėra visiškai stiprios savo kompetencija vykdyti savo veiklą, daliai jaunimo informacija yra sunkiai prieinama arba ne pagal jų poreikius. Laikui bėgant, galima tikėtis, jog tokių keblumų liks vis mažiau. Kad sunki jaunimo į darbo rinką integracija, šiuo metu gali tai pastebėti kiekvienas. Didžiausias to trūkumas yra darbo patirties stoka, sunkumai, derinant darbą su mokslais ar šeima. Tačiau yra tikimybė, jog ateityje atsiras daugiau teigiamų pusių, patobulės vykdoma jaunimo politika ir efektyviai dirbs institucijos, kurios kuruoja jaunimo veiklą.

Analizuojant dabartinę padėtį, galima jau pastebėti, jog Lietuvoje sparčią jaunimo politikos plėtrą lemia aktyvi jaunimo organizacijų veikla, didėjantis poreikis ugdyti atsakingas asmenybes, gebančias prisitaikyti prie kintančių šiuolaikinių sąlygų. Jaunimo reikalų departamentas vykdo priemones, skirtas savivaldybių jaunimo veiklai plėtoti ir regioninių jaunimo organizacijų tarybų potencialui stiprinti, taip pat nuolat rūpinasi regioninių jaunimo organizacijų tarybų kompetencijos tobulinimu. Savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių funkcijos ir atsakomybė,

susijusi su jaunimo politikos įgyvendinimu, plečiasi. Daugelis koordinatorių turi nemažą darbo stažą ir patirtį, kaip įgyvendinti jaunimo politiką ar tam tikras jos priemones savivaldybėje.

Socialinės apsaugos ir darbo ministerija koordinuoja ir kontroliuoja šios Programos įgyvendinimą ir kasmet, iki kovo 1 dienos, nustatytą tvarka pateikia LR Vyriausybei praėjusių metų priemonių įvykdymo ataskaitą (Nutarimas dėl jaunimo politikos plėtros savivaldybėse 2007-2009 metų programos patvirtinimo, 2007m. rugpjūčio 14d., Nr.898).

Šie dokumentai, reglamentuoja jaunimo veiklą bei politiką. Visos įstaigos, kurios kuruoja jaunimo veiklą, politiką vienokiu ar kitokiu atveju turi laikytis tokių dokumentų, nuostatų. Savaimė aišku, jog tai jaunimo labui. Kiekvienas dokumentas patvirtina aktualią informaciją jaunimo gyvenime. Kaip buvo minėta paskutiniajame nutarime dėl jaunimo politikos plėtros savivaldybėse, toliau bus apibūdintas savivaldybių vaidmuo jaunimo veikloje, kas turi įtakos jos valdymui bei modeliavimui.

Pirmoji valstybinė jaunimo reikalų taryba (VJRT) buvo įsteigta 1996 m. Seime buvo priimta Valstybinė jaunimo politikos koncepcija, kurioje buvo apibrėžti jaunimo politikos tikslai, principai, įvardinta už jos įgyvendinimą atsakinga struktūra – Valstybinė jaunimo reikalų taryba, numatytas koncepcijos įgyvendinimo finansavimo šaltinis – Valstybinis jaunimo fondas. Moderniu šį politikos modelį galima vadinti dėl vieno svarbiausių jaunimo politikoje dalyvavimo principo praktinio įgyvendinimo. Jaunimo politikos įgyvendinimas, tarpžinybinis atskirų ministerijų politikos jaunimo klausimais koordinavimas ir jaunimo veiklos plėtojimas buvo pavestas Valstybinei jaunimo reikalų tarybai (VJRT), sudarytai iš atskirų ministerijų pareigūnų ir nevyriausybinių jaunimo organizacijų deleguotų atstovų.

Naujai kuriama jaunimo politika visų pirma skleidėsi nacionaliniame lygmenyje, kur ryškėjo bendradarbiavimo gairės tarp VJRT, LiJOT, Seimo ir atskirų ministerijų. Ypatingas dėmesys buvo skiriamas jaunų žmonių iniciatyvai, organizuotam dalyvavimui sprendimo priėmimo procesuose, jaunimo neformalaus ugdymo nuostatų ir metodų įsisavinimui.

2007-2009 metų Nutarimas dėl jaunimo politikos plėtros savivaldybėse įtvirtino oficialią pradžią jaunimo politikai plėtotis savivaldybėse, kuris ir skelbia jaunimo politikos plėtojimą, t.y. skatinti jaunimo organizacijų kūrimąsi ir veiklą, stiprinti jų ryšį su savivaldybių institucijomis, kaimo bei miesto bendruomenėmis, tobulinti teisinį jaunimo teisių apsaugos reguliavimą. Šios pareigos yra patikėtos valstybinei jaunimo reikalų tarybai, jaunimo reikalų departamentui, jaunimo reikalų koordinatoriui.

1.3.2. Jaunimo politikos organizavimas ir valdymas

Modernios jaunimo politikos kūrėjai gana anksti suvokė, kad ilgalaikė ir sėkminga jaunimo politikos plėtra neįmanoma be aktyvaus savivaldybių įsitraukimo: jos yra arčiau jaunų žmonių gyvenamosios aplinkos, turi galimybių tą aplinką keisti norima kryptimi, o svarbiausia – gali sudaryti palankias sąlygas jaunimo veiklai, kurios rezultatai būtų matomi greitai ir turėtų realų poveikį bendruomenei. Laikui bėgant, atskirose savivaldybėse buvo sukurtos jaunimo politikos ir jaunimo organizacijų veiklos finansavimo struktūros, pvz., 1996 m. Kaune įsikūrė jaunimo organizacijų taryba „Apskritasis stalas“, o 1997 m. buvo įkurta Kauno savivaldybės jaunimo reikalų taryba ir jaunimo fondas.

Dar labiau savivaldybių vaidmuo buvo įtvirtintas 2003 m. pabaigoje Seimui priėmus Jaunimo politikos pagrindų įstatymą, kuriame buvo įtvirtintas savivaldybių jaunimo reikalų koordinatorių, jaunimo reikalų tarybų, jaunimo organizacijų tarybų (Apskritųjų stalų) vaidmuo.

Jau nuo 2000 m. daugelyje savivaldybių atsirado, o 2003 m. buvo įstatymais įtvirtinti Jaunimo reikalų koordinatoriai savivaldybėse. Šiuo metu kiekvienoje savivaldybėje yra darbuotojas, besirūpinantis jaunimo reikalais. Nuo jų daug kas priklauso, kaip savivaldybėje plėtosis jaunimo politika, kaip ji bus suprantama vietos politikų, valstybės tarnautojų, bendruomenės tarpe, ar ji atsiras vietos savivaldybės strateginiuose planuose, dokumentuose, ar jaunimo politikos plėtojimui tai turės reikšmės (žr. 1.2 lentelė).

1.2 lentelė

Jaunimo reikalų koordinatoriai savivaldybėse

Eil. nr.	Savivaldybė	Koordinatoriaus vardas, pavardė	Koordinatoriaus vieta savivaldybėje
1.	Akmenės raj.	Arnolda Ruškienė	Savivaldybės administracija
2.	Alytaus m.	Vilma Liaukuvienė	Jaunimo reikalų skyrius
3.	Alytaus raj.	Jurgita Osinskienė	Kultūros skyrius
4.	Anykščių raj.	Inga Beresnevičiūtė	Švietimo skyrius
5.	Birštono m.	Inga Šiuoždinienė	Savivaldybės administracija
6.	Biržų raj.	Ramunė Pažemeckaitė	Kultūros skyrius
7.	Druskininkų m.	Aivaras Kadziauskas	Savivaldybės administracija
8.	Elektrėnų m.	Liudmila Baslykienė	Švietimo, kultūros skyrius
9.	Ignalinos raj.	Asta Savičiūnaitė	Švietimo ir sporto skyrius
10.	Jonavos raj.	Lina Paulavičienė	Švietimo, kultūros ir sporto skyrius
11.	Joniškio raj.	Eglė Leliūnaitė	Savivaldybės administracija
12.	Jurbarko raj.	Audronė Balčiūnienė	Jaunimo reikalų skyrius
13.	Kalvarijos m.	Evelina Varnagirytė	Vaikų teisių apsaugos skyrius
14.	Kauno m.	Laura Ramanauskaitė - Stašiauskienė	Švietimo ir kultūros departamentas
15.	Kauno raj.	Arūnas Dabrišius	Savivaldybės administracija
16.	Kazlų Rūdos	Rima Žalanieckaitė	Vaikų teisių apsaugos skyrius
17.	Kėdainių raj.	Audronė Stadalnykienė	Kultūros skyrius
18.	Kelmės raj.	Jolanta Dausinienė	Švietimo, kultūros ir viešosios

			tvarkos komitetas
19.	Klaipėdos m.	Jurgita Choromskytė	Jaunimo reikalų skyrius
20.	Klaipėdos raj.	Adelija Radžienė	Jaunimo reikalų skyrius
21.	Kretingos raj.	Diana – Laimutė Garjonienė	Savivaldybės administracija
22.	Kupiškio raj.	Gaila Matulytė	Kultūros ir švietimo skyrius
23.	Lazdijų raj.	Indrė Basevičiūtė	Vaikų teisių apsaugos skyrius
24.	Marijampolės m.	Loreta Rutkauskienė	Jaunimo reikalų skyrius
25.	Mažeikių raj.	Loreta Rubežienė	Švietimo skyrius
26.	Molėtų raj.	Natalija Ališauskienė	Savivaldybės administracija
27.	Neringos m.	Eglė Baltranaitė	Jaunimo reikalų skyrius
28.	Pagėgių	Irena Jurgutienė	Jaunimo reikalų skyrius
29.	Pakruojo raj.	Dijana Samuitytė	Savivaldybės administracija
30.	Palangos m.	Saulius Simė	Savivaldybės administracija
31.	Panevėžio m.	Kristina Vareikienė	Savivaldybės administracija
32.	Panevėžio raj.	Vidas Visockis	Savivaldybės administracija
33.	Pasvalio raj.	Vida Stokienė	Jaunimo reikalų skyrius
34.	Plungės raj.	Lolita Vaitkevičienė	Švietimo, kultūros ir sporto skyrius
35.	Prienuų raj.	Vilma Valalytė	Jaunimo reikalų skyrius
36.	Radviliškio raj.	Danguolė Laurinaitienė	Jaunimo reikalų skyrius
37.	Raseinių raj.	Albinas Stakauskas	Kultūros, švietimo, sporto ir jaunimo reikalų skyrius
38.	Rietavo m.	Egidijus Gričius	Jaunimo reikalų skyrius
39.	Rokiškio m.	Danutė Kniazytė	Švietimo skyrius
40.	Šakių m.	Danutė Jurgutienė	Savivaldybės administracija
41.	Šalčininkų raj.	Gžegož Miloševič	Savivaldybės administracija
42.	Šiaulių m.	Loreta Krasauskaitė	Savivaldybės administracija
43.	Šiaulių raj.	Rima Liaudanskienė	Savivaldybės administracija
44.	Šilalės raj.	Danguolė Jakštienė	Jaunimo reikalų skyrius
45.	Šilutės raj.	Jurgita Gurevičiūtė	Jaunimo reikalų skyrius
46.	Širvintų raj.	Agnė Gatelytė	Jaunimo reikalų skyrius
47.	Švenčionių raj.	Kęstutis Savickas	Jaunimo reikalų skyrius
48.	Tauragės raj.	Rita Matemaitienė	Savivaldybės administracija
49.	Telšių raj.	Zenaida Pikiotienė	Jaunimo reikalų skyrius
50.	Trakų raj.	Edita Rudelienė	Savivaldybės administracija
51.	Ukmergės raj.	Julita Lopatienė	Savivaldybės administracija
52.	Utenos raj.	Alina Plistkova	Kultūros taryba
53.	Varėnos raj.	Povilas Saulevičius	Savivaldybės administracija
54.	Vilkaviškio raj.	Danguolė Gudeliauskienė	Kultūros skyrius
55.	Vilniaus m.	Alina Kovalevskaja	Savivaldybės administracija
56.	Vilniaus raj.	German Komarovskij	Švietimo skyrius
57.	Visagino m.	Laimonas Abarius	Savivaldybės administracija
58.	Zarasų raj.	Ramūnas Keršys	Jaunimo reikalų skyrius

Šaltinis: darbo autorės, remiantis savivaldybių internetinių puslapių informacija

Būtent šie žmonės yra atsakingi už jaunimo politiką savo savivaldybėse. 1.2 lentelėje yra pateikta jaunimo reikalų koordinatorių padėtis/vieta savivaldybėse. Vienose savivaldybėse jaunimo reikalų koordinatorius yra priskiriamas prie administracijos, kitose – švietimo, kultūros skyriuose ir pan.

Anykščių rajono, Elektrėnų, Ignalinos ir Jonavos rajono, Kauno, Kelmės, Mažeikių, Panevėžio, Plungės, Raseinių rajonų, Rokiškio, Vilniaus rajono savivaldybėse jaunimo reikalų koordinatorius priklauso *švietimo skyriui*.

Administracijai jaunimo reikalų koordinatorius priklauso šiuose miestuose bei rajonuose: Akmenės, Birštono, Druskininkų, Joniškio, Kauno, Kretingos, Molėtų, Pakruojo, Palangos, Panevėžio, Šakių, Šalčininkų, Šiaulių, Tauragės, Trakų, Ukmergės, Varėnos, Vilniaus, Visagino.

Vaikų teisių apsaugos skyriui jaunimo reikalų koordinatorius priklauso šiuose miestuose bei rajonuose: Kalvarija, Kazlų Rūda, Lazdijai.

Likusių miestų savivaldybėse šis asmuo yra priskirtas *jaunimo reikalų skyriui*.

Jaunimo reikalų koordinatoriaus funkcijos:

- Inicijuoti jaunimo politikos formavimą savivaldybėje ir koordinuoti jos įgyvendinimą;
- Kaupti, sisteminti, analizuoti ir apibendrinti informaciją jaunimo politikos klausimais, pagal poreikius vykdyti jaunimo situacijos tyrimus;
- Teikti suinteresuotiems asmenims ir institucijoms informaciją apie jaunimo politikos įgyvendinimą savivaldybėje;
- Kaupti ir skleisti informaciją apie jaunimo veiklos galimybes, konsultuoti šiais klausimais jaunas žmones bei jaunimo organizacijas;
- Informuoti savivaldybės administracijos direktorių apie jaunimo politikos įgyvendinimą, problemas bei siekiamus tikslus;
- Rengti savivaldybės tarybos sprendimų, savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymų ir savivaldybės mero potvarkių, susijusių su jaunimo politikos įgyvendinimu, projektus;
- Rengti metines apžvalgas apie jaunimo politikos įgyvendinimą ir su jomis supažindinti savivaldybės administracijos direktorių ir jaunimo organizacijas;
- Koordinuoti savivaldybės jaunimo reikalų tarybos darbą;
- Vadovaujantis LR teisės aktais, bendradarbiauti su Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Jaunimo reikalų departamentu prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir kitomis institucijomis;
- Bendradarbiauti su savivaldybės administracijos tarnautojais, įmonių, įstaigų, organizacijų atstovais, vykdančiais su jaunimu susijusią veiklą, savivaldybės jaunimo organizacijų taryba, jaunimo organizacijomis ir neformaliomis jaunimo grupėmis;
- Inicijuoti jaunimo organizacijų bei jaunimo grupių projektų rengimą, pritraukiant ES bei Lietuvos fondų lėšas;
- Atlikti kitas funkcijas, nustatytas LR teisės aktuose;

- Vykdyti Savivaldybės administracijos direktoriaus pavedimus ir užduotis (Šiaulių miesto savivaldybė).

Kadangi vieniems reikalų koordinatoriams jaunimo politikos vykdyti nepavyksta visavertiškai, tam į pagalbą pasitelkiamas jaunimo reikalų departamentas bei jaunimo reikalų taryba. Išanalizavus jaunimo politikos organizavimą, trumpai galima apibendrinti, jog jaunimo politiką, įgyvendinančios savivaldybės institucijos ir įstaigos yra: savivaldybės taryba; savivaldybės jaunimo reikalų taryba; savivaldybės administracija; kitos savivaldybės įstaigos.

Šios politikos savivaldybėje formavimu užsiima savivaldybės taryba, jaunimo reikalų taryba, administracijos specialistas (jaunimo reikalų koordinatorius). Tai yra, savivaldybės tarybos sprendimu yra sudaroma nuolatinė (tarybos kadencijos laikotarpiui) savivaldybės jaunimo reikalų taryba, kuriai vykdyti veiklą padeda savivaldybės administracijos specialistas. O savivaldybės jaunimo reikalų tarybos nuostatus tvirtina savivaldybės taryba.

Apibendrinus, galima teigti, kiekviena institucija ar specialistas, atsakingas už jaunimo politiką savo savivaldybėje turi savo pareigas, tikslus bei funkcijas.

1.3.3. Savivaldybių koordinatorių, Jaunimo reikalų departamento bei jaunimo reikalų tarybos bendradarbiavimas, vykdant jaunimo politiką

Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos buvo įkurtas 2006 m. rugpjūčio 15 d. pertvarkius *Valstybinę jaunimo reikalų tarybą* (VJRT). Departamentas perėmė visas VJRT teises ir funkcijas.

JRD (jaunimo reikalų departamentas) misija yra įgyvendinti valstybės jaunimo politikos tikslus ir priemones, stiprinančias jaunimo motyvaciją ir galimybes įgyti išsilavinimą, gauti darbą ir įsitraukti į aktyvų visuomeninį gyvenimą, dalyvauti sprendžiant jaunimo problemas bei plėtoti neformalų ugdymą ir jaunimo socializacijos procesus. Departamentas siekia būti arti jauno žmogaus, jo problemų ir rūpesčių.

JRD tikslas – būti naudinga jauniems žmonėms ir gerinti jų kasdienį gyvenimą, atveriant naujas galimybes veiklai, savirealizacijai ar tiesiog kuriant geresnę aplinką jaunam žmogui tapti pilnaverčiu visuomenės nariu.

Departamentas atlieka tokias funkcijas:

- įgyvendina programas ir priemones, skirtas jaunimui, jaunimo organizacijoms ir su jaunimu dirbančioms organizacijoms;
- įgyvendindamas departamentui priskirtas programas ir priemones iš valstybės biudžeto lėšų konkurso būdu finansuoja jaunimo ir su jaunimu dirbančių organizacijų projektus, organizuoja ir atlieka šių projektų paraiškų vertinimą ir atranką, vertina lėšų poreikį. Administruoja ir tvarko programoms bei kitoms priemonėms vykdyti skirtas valstybės

biudžeto lėšas, kontroliuoja ir įvertina valstybės biudžeto lėšų panaudojimo tikslingumą, įgyvendina kitas su tuo susijusias priemones (Jaunimo reikalų departamentas).

Jaunimo reikalų departamentas taip pat vykdo tokias programas, kaip Jaunimo pilietiškumas, jos tikslas – ugdyti jaunimo pilietiškumą, plėtoti kaimo jaunimo iniciatyvas ir laisvalaikio užimtumą; Jaunimo socializacija, kuri skatina jaunimo socializaciją, kūrybinę saviraišką ir dalyvavimą kuriant žinių visuomenę; Narkomanijos prevenciją, kuria siekiama vykdyti efektyvią ir į jaunimą orientuotą narkotikų kontrolę ir prevenciją.

Šios tarybos veikla remiasi nuostatais, kurie buvo patvirtinti 2007 m. birželio 26 d. Šiaulių miesto jaunimo reikalų tarybos nuostatai skelbia, jog ji steigama, siekiant formuoti Šiaulių miesto jaunimo politiką, ją koordinuoti, įgyvendinti ir atlikti kitas LR įstatymuose, LR Vyriausybės nutarimuose ir Šiaulių miesto savivaldybės tarybos sprendimuose nustatytas funkcijas. Ši Jaunimo reikalų taryba savo veiklą koordinuoja su Savivaldybės institucijomis, Savivaldybės administracijos padaliniais, valstybinės valdžios institucijomis, savivaldybės teritorijoje veikiančiomis įstaigomis, jaunimo organizacijomis (Šiaulių miesto jaunimo organizacijas žiūrėkite 1 priede) ir tarnybomis.

Kad Šiaulių miesto Jaunimo reikalų tarybos veikla (ŠMJRT) būtų efektyvi, o rezultatai būtų teigiami, yra išskelti tokie veiklos uždaviniai:

- Šiaulių jaunimo politikos formavimas;
- Šiaulių jaunimo iniciatyvos skatinimas;
- Šiaulių jaunimo socialinė integracija ir nusikalstamumo, socialinių problemų (narkomanijos, AIDS, savižudybių) prevencija;
- Šiaulių jaunimo tarptautinio bendradarbiavimo plėtra;
- Šiaulių jaunimo organizacijų stiprinimas.

Skatindama Šiaulių jaunimo iniciatyvą ir vykdydama Šiaulių jaunimo socialinę integraciją, nusikalstamumo bei kitų socialinių problemų prevenciją, ŠMJRT skleidžia informaciją, žinias ir patirtį apie jaunimo iniciatyvas, jaunimo socialinę integraciją, nusikalstamumo bei kitų socialinių problemų prevencijos veiklą (Šiaulių miesto savivaldybė).

Kiekviena savivaldybės institucija ar atskiri specialistai turi savo pareigas bei funkcijas. 3 lentelėje pateiktos pagrindinės jaunimo reikalų koordinatoriaus bei jaunimo reikalų departamento funkcijos.

1.3 lentelė

Jaunimo reikalų koordinatoriaus ir JRD funkcijų palyginimas

Jaunimo reikalų koordinatoriaus funkcijos	Jaunimo reikalų departamento funkcijos
<ul style="list-style-type: none"> • inicijuoja jaunimo politikos formavimą savivaldybėje; • kaupia, sistemina informaciją, susijusią su jaunimo politika; • kaupia ir skleidžia informaciją apie jaunimo veiklos galimybes; • rengia metines apžvalgas apie jaunimo politikos įgyvendinimą ir su jomis supažindina savivaldybės administracijos direktorių ir jaunimo organizacijas; • koordinuoja savivaldybės jaunimo reikalų tarybos darbą; • bendradarbiauja su savivaldybės administracijos tarnautojais, įmonių, įstaigų, organizacijų atstovais, vykdančiais su jaunimu susijusią veiklą, savivaldybės jaunimo organizacijų taryba, jaunimo organizacijomis; • inicijuoja jaunimo organizacijų bei jaunimo grupių projektų rengimą, pritraukiant ES bei Lietuvos fondų lėšas. 	<ul style="list-style-type: none"> • įgyvendina programas ir priemones, skirtas jaunimui, jaunimo organizacijoms ir su jaunimu dirbančioms organizacijoms; • rūpinasi finansavimu, skirtu jaunimo programoms, vertina lėšų poreikį.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Šiaulių miesto savivaldybės ir jaunimo reikalų departamento informacija

Apibendrinus galima teigti, jog jaunimo reikalų koordinatorius rūpinasi savo miesto jaunimo gerove, politika ir yra tarpininkas tarp savivaldybės bei jaunimo. JRD funkcijos siejamos su jaunimo reikalų, veiklos finansavimu, įvairių programų įgyvendinimu, bendradarbiauja ne tik su savivaldybe, bet ir su pačia valstybe. Jų abiejų funkcijos yra labai svarbios, be kurio nors vieno jaunimo politika būtų ne visavertė.

1.4. Jaunimo politikos įgyvendinimo sritys

Kaip jau buvo minėta anksčiau, jaunimo veiklą bei politiką reglamentuoja įvairūs dokumentai, įstatai. Minėtuose dokumentuose pristatomos šios jaunimo politikos sritys:

- dalyvavimas organizacijose/miesto gyvenime;
- savanorystė, pilietiškumas;
- darbas;
- migracija;
- laisvalaikis;
- informavimas;
- studijos, mokslas.

Remiantis nacionaliniu tyrimu (2007), kuris buvo atliktas visoje Lietuvoje, buvo išskirta dauguma šių sričių. Tai rodo, jog tai yra aktualios temos jauno žmogaus gyvenime. Taigi, jame ir buvo analizuota buvo jaunimo organizacijų patrauklumas ir prieinamumas, savanorystė,

pilietiškumas ir jaunimo dalyvavimas politiniuose procesuose, informavimas, migracija, išsimokslinimas, jaunų šeimų situacija.

Lietuvoje, problemų, susijusių su jaunimu nagrinėjimas susilaukia vis daugiau dėmesio. Šiame paieškų kontekste paminėtini tyrimai, kurie apima įvairius aspektus: mokymosi mokyklose problemos, jaunimo kompetencijų, gebėjimų ugdymas, dvasinio ugdymo, specialiųjų poreikių problemos, jaunimo laisvalaikis, sportinis ugdymas, bendravimas, karjera ir pan. Detalesni mokslininkų darbai pateikti 1.4 lentelėje.

1.4 lentelė

Mokslinių tyrimų objektai, susiję su jaunimu

Tyrimų kategorija	Tyrimų objektas ir autorius/iai
Mokymosi aukštojoje mokykloje problemos	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Jaunimo mokymosi intensyvumas/aktyvumas</i> - Audronė Dumčienė, Vida Ivaškienė; Audronė Juodaitytė; Rita Dukynaitė; Diana Lipinskienė; Milda Aušrienė - <i>Būsimųjų mokytojų parengties pedagoginiam darbui</i> - Romualdas Malinauskas, Kęstutis Miškinis; Valentinas Spurga; Romualdas Malinauskas; Marija Ladišienė, Ona Monkevičienė; Birutė Autukevičienė; - <i>Studentų išstojimo iš universitetų ir neuniversitetinių mokyklų problema</i> – Marija Barkauskaitė, Vida Gudžinskienė
Mokymosi mokykloje problemos	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Mokinių požiūrio į pažintines veiklos rūšis vertinimo problema</i> – Tomas Stulpinas; Ina Šeščilienė, Juozas Vaitkevičius; Detlef H. Rost, Jörn R. Sparfeldt, Bronė Narkevičienė - <i>Sėkmingo vaikų mokymosi integruotoje grupėje problema</i> – Audronė Juodaitytė; - <i>Fizinių ir emocinių išgyvenimų mokymosi metu problema</i> – Regina Proškuvienė, Vida Zlatkuvienė, Marijana Černiauskienė; Irena Gailienė, Renata Macaitienė; Laimutė Bobrova; Rima Ališauskienė; Dalia Verbylaitė; - <i>Vyresniesiems mokslams teikiamo ugdymo krūvio problema</i> – Vida Juškelienė - <i>Abiturientų akademinio gebėjimų raiškos problema</i> - Bronislovas Bitinas, Loreta Žadeikaitė - <i>Mokinių savijauta pakeitus mokyklą</i> – Ona Tijūnėlienė, Liudmila Rupšienė - <i>Baigiamųjų abiturientų egzaminų užduočių sprendimas</i> – Dalia Nasvytienė, Jurgita Montvydaitė; Vilija Salienė
Kompetencijų, gebėjimų akcentai	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Pilietiškumo iniciatyvos skatinimo problema</i> – Rolandas Zuoza; - <i>IX-XII kl. moksleivių dalyvavimo chemijos olimpiadoje motyvavimas</i> – Almeda Kurienė - <i>Jaunimo sąsaja su kompiuteriniu raštingumu</i> – Diana Šaparnienė, Gintaras Šaparnis; Gediminas Merkys; - <i>Profesinių paauglių ir jaunuolių raida</i> – Aldona Palujanskienė, Rima Adamonienė
Dvasinio ugdymo problemos	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Paauglių dorinio tapimo problema</i> – Elvyda Martišauskienė - <i>Vertybių skalės pateikimas, savęs vertinimas</i> – Ina Šeščilienė; Vida Gudžinskienė, Jolanta Laucevičienė; Aušrinė Gumuliauskienė; Vincentas Lamanauskas, Laima Railienė; Marija Barkauskaitė, Andrius Guoba; Akvilė Virbalienė; Ramunė Ramanauskienė, Antanas Valantinas, Aukšė Endriulaitienė; Antanas Goštautas, Bronislova Grigaitė, Rima Klasavičienė; Marija Barkauskaitė; Vanda Aramavičiūtė, Elvyda Martišauskienė; - <i>Atsakingumo išsivystymo problema, veikiant demografiniams veiksniams</i> – Rasa Pocevičienė; Rūta Dačiulytė; - <i>Religinės pasaulėžiūros problema</i> – Elvyda Martišauskienė; - <i>Meilės samprata</i> – Stasė Ustikaitė; - <i>Estetinių nuostatų ypatumai</i> – Jolita Mulevičienė; Jonas Kievišas

	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Dvasinio tapsmo/poreikių svarbos problema</i> – Elvyda Martišauskienė; Dalia Verbylaitė; Juozas Pabrėža, Jonas Kievišas; Ona Tijūnėlienė - <i>Etninių stereotipų kaita</i> – Dalia Senvaitytė
Specialių poreikių problemos	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Specialiųjų poreikių vaikų ugdymas</i> - Jonas Unčiūrys; Juozas Pumputis - <i>Nežymiai sutrikusio intelekto jaunuolių profesinio apsisprendimo problema</i> – Egidijus Elijošius; - <i>Mokinio regos silpnėjimo problema</i> – Vilma Navickienė; - <i>Individualaus darbo su rizikos grupės vaikais ir paaugliais patirtis</i> – Romas Prakapas;
Laisvalaikis	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Racionalaus laisvalaikio įtaka/panaudojimas mokinių asmenybės formavimui</i> – Angelė Paulavičiūtė; Marytė Gaigalienė, Laima Lukšienė; - <i>Savanoriška socialinė veikla jaunimo akimis</i> – Ilona Jonutyte; - <i>Popamokinės veiklos organizavimas (būreliai, organizacijos)</i> – Marija Barkauskaitė; Elvyra Biliūtė – Aleknavičienė
Sporto ugdymas	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Vaikų ir jaunimo ugdymo sporte problema</i> – Saulius Šukys - <i>Mokinio fizinės būklės įtaka mokymosi rezultatams</i> – Algimantas Šventickas; Sniegina Poteliūnienė, Kristina Dirmeikytė; Nijolė Kapustinskienė, Nijolė Kepežėnienė; Jūratė Armonienė;
Asmenybė	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Visuomenės normų įtaka nepilnamečių asmenybės bei charakterio bruožų formavimuisi</i> – Audronė Dumčienė, Neringa Gudėnaitė; - <i>Neigiamų emocijų atsiradimo problema</i> – Tomas Stulpinas;
Meniniai gebėjimai	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Meninių gebėjimų ugdymo problema</i> – Jonas Kievišas; Dalia Kalninaite; Žydrė Jautakytė; Marija Baltrėnienė, Vida Palubinskienė; Henrika Šečkuvienė, Jolanta Abramauskienė; Vaiva Jucevičienė; Ala Petruolytė; Kristina Kaluinaitė, Eglė Žūtautienė; Angelė Paulavičiūtė; Juozas Pabrėža;
Šeimoje problemos	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Posūnių ir podukrų antrinėje šeimoje problemos</i> – Julija Latvinienė; Ilona Tilindienė; - <i>Šeimos mikroklimato poveikis mokinio mokymuisi</i> – Liudmila Rupšienė; Aldona Palujanskienė; Brigita Kairienė;
Bendravimas	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Mokinių ir mokytojų santykių vystymosi, bendravimo problema</i> – Vanda Aramavičiūtė, Elvyda Martišauskienė; - <i>Paauglių tarpusavio agresija mokykloje</i> - Romas Prakapas; - <i>Klasės mokinių bendruomenės organizavimo problema/lyderio išskyrimas</i> – Stasė Dapkienė; Akvilė Virbalienė; Jorūnė Vyšniauskytė – Rimkienė, Kęstutis Kardelis - <i>Tarpusavio santykių ypatumai</i> – Marytė Gaigalienė, Laura Žarskienė - <i>Agresijos pasireiškimo problema</i> – Aldona Palujanskienė
Komunikacija	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Filologinių ir techninių terminų vartojimas mokinių kalboje</i> – Nijolė Bankauskienė, Ilona Skersienė; - <i>Verbalinės komunikacijos ugdymas</i> – Antanas Dumčius
Žalingi įpročiai	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Vyresniųjų paauglių priklausomybės nuo narkotikų problema</i> – Vilija Targamadžė, Dalia Simoncikiėnė;
Karjera	<ul style="list-style-type: none"> - <i>Integravimosi į darbo rinką problema</i> – Vytolis Kučinskas, Ramutė Kučinskienė - <i>Jaunimo nedarbo problema</i> – Dalia Bagdžiūnienė, Laima Okunevičiūtė – Neverauskienė

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis moksliniais žurnalais „Tiltai“, „Socialiniai mokslai“, „Pedagogika“

Apibendrinus galima teigti, kad daugiausiai mokslinių straipsnių yra aprašyta apie iškilusias problemas mokymosi įstaigose. Kiti autoriai savo darbuose aprašė dorinio tapsmo problemas, kurios yra itin svarbios jaunimui. Prie jų priskiriama savęs vertinimo, vertybių skalės pateikimo, atsakomybės išsivystymo, meilės sampratos, etinių stereotipų kaitos problemos. Mokslininkai akcentuoja ir tokias temas, kurios susijusios su tarpusavio bendravimu, laisvalaikiu, šeimos problemomis, karjera.

2. JAUNIMO POLITIKOS ĮGYVENDINIMO VERTINIMO IR PLĖTOTĖS ŠIAULIŲ MIESTE TYRIMAS

2.1. Tyrimo metodologija

Tyrimo metodologija remiasi šiomis esminėmis teorijomis, požiūriais ir koncepcijomis:

- **Socialinio vystymosi teorija** (Vygotsky, 1978) teigia, kad socialinė interakcija (individo sąveika su kitais) yra viena iš svarbiausių kognityvinių vystymosi procesų.
- (L. S. Vygotsky (1978). *Mind and Society*. Cambridge M.A., MIT Press.)
- Remiamasi **nuostata**, kad Lietuvos jaunimo padėties šiuolaikinėje sparčiai besivystančioje visuomenėje identifikavimas bei būdų užtikrinti jaunimo gerovę sukūrimas ir įgyvendinimas yra savalaikis ir reikalauja gilių mokslininkų įžvalgų.
- Akcentuojamas požiūris, kad jaunimo sąvoka apima žmones nuo 14 iki 29 metų (Gliožerienė, 2004).
- Remiamasi **koncepcija**, kuri teigia, jog Jaunimo politika plėtojama ir savivaldybių lygmeniu. Savivaldybės institucijos formuoja ir įgyvendina savivaldybės jaunimo politiką, o joms atlikti šią funkciją padeda savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius (Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2003).
- Laikomasi **požiūrio**, kur jaunimo politika yra kryptinga veikla, kuria sprendžiamos jaunimo problemos ir siekiama sudaryti palankias sąlygas formuoti jauno žmogaus asmenybei bei jo integravimuisi į visuomenės gyvenimą, taip pat veikla, kuria siekiama visuomenės ir atskirų jos grupių supratimo bei tolerancijos jauniems žmonėms.

2.2. Tyrimo metodika

Tyrimo tikslas – įvertinti Jaunimo politikos įgyvendinimą bei plėtotę Šiaulių mieste.

Tyrimo metodai:

- Anketinė apklausa;
- Duomenų sisteminimas ir pateikimas.

Anketa sudaryta remiantis teorinėje dalyje išnagrinėtais aspektais. Anketa sudaro 36 klausimai (žr. 2 priede). Siekiant įvertinti parengtų anketų kokybę buvo atliktas *žvalgomasis tyrimas*. Pasak Valackienės (2004), žvalgomasis tyrimas apima nedideles tyrimo grupes ir yra naudojamas pradiniam nuodugnių tyrimų etape. Žvalgomojo tyrimo metu buvo išdalintos atsitiktiniu būdu penkios anketos. Remiantis užpildytų anketų rezultatais buvo atlikti keli pakeitimai, kurie leido respondentams aiškiau suvokti anketos pildymą. *Anketą sudaro:*

1. *Įžanginė dalis*, kurioje kreipiamasi į respondentą su tikslu dalyvauti tyrime, paaiškinamas šio tyrimo tikslas, pateikiama anketos pildymo instrukcija.

2. *Antrojoje dalyje* klausimai skirti įvertinti sociodemografinius duomenis.

3. *Pagrindinė dalis sudaryta iš 32 klausimų/teiginių, kurie išskirti į šiuos blokus:*

- miesto patrauklumas gyventi, mokytis ir dirbti;
- jaunimo organizacijos;
- informuotumas;
- jaunimo reikalų koordinavimas;
- jaunimo laisvalaikis;
- savanorystė ir pilietiškumas;
- jaunimas ir darbas;
- jaunimo patrauklios veiklos;
- migracija

Prie teiginių pateikiama kelių pakopų vertinimo skalė, kurioje išreikštas palinkimas į nepritarimą ir pritarimą bei galimybė išreikšti neutralią nuostatą (pvz., „visiškai nesutinku-nesutinku-nežinau-sutinku-visiškai sutinku“ ir pan.). Respondentams buvo suteikta galimybė pareikšti nenumatytą nuomonę atviruose klausimuose.

Visi anketos klausimai yra svarbūs atliekamam tyrimui, nes padės suformuluoti galutines darbo išvadas, kurios galėtų būti naudingos jaunimo politikos plėtotei.

Anketą sudaro šios klausimų rūšys:

- *Uždari dichotominiai klausimai* – tai klausimai, kuriuose iš dviejų atsakymų prašoma pasirinkti tik vieną, o atsakymų kategorijos aiškiai numatomos.
- *Uždari multichotominiai* – tai klausimai, kuriuose atsakymus reikia parinkti daugiau negu iš dviejų variantų;
- *Atvirieji klausimai* – tai klausimai, kuriuose reikia pasirinkti vieną ar kelis atsakymus, geriausiai atspindinčius respondento nuomonę.

Atsakymai skirstomi į šias rūšis:

- *Dvivariančiai atsakymai* – kai pasirenkamas vienas iš dviejų pasiūlytų uždarų atsakymų;
- *Daugiavariantiniai atsakymai* – kai pasirenkamas vienas ar keli, geriausiai atspindintys respondento nuomonę, atsakymai;
- *Atviri atsakymai* – kai respondentas gali pasirinkti alternatyvas, kurios nebuvo pateiktos uždaruose klausimuose.

Apklausoos dalyvių anketos buvo pildomos anonimiškai, jose buvo užduodami klausimai (teiginiai) ir pateikiami atsakymų variantai, iš kurių vieną jie pasirinkdavo arba įrašydavo savo atsakymą. Anketinės apklausoos metodas yra populiarus ir įgalina surinkti daug informacijos, kuri leidžia nustatyti dėsningumus tiriamoje srityje.

Kaip nurodo K. Kardelis (2002), anketinės apklausos metodas yra plačiai paplitęs. Viena vertus, tai gali rodyti metodo patikimumą, o antra vertus, - jo populiarumą dėl tariamo paprastumo, manant, jog nėra nieko lengvesnio, kaip atlikti apklausą. Tačiau tokia pažiūra į šį metodą ir masinis jo taikymas gali sumenkinti jo reikšmę moksliniuose tyrimuose. Manoma, kad tinkamai anketai būdingos tokios pat geros savybės, kaip ir geram įstatymui. Ji yra aiški, nedviprasmiška, patikima. Kartu ji turi skatinti respondento norą bendradarbiauti, kuo teisingiau atsakinėti.

Anketai sudaryti ir apskritai tyrimui rengti remtasi K. Kardelio (2002) keliamais reikalavimais bei rekomendacijomis, į kurias tyrėjui privalu atsižvelgti. Anketavimas dažnai naudojamas žmonių poreikiams ir nuomonei įvertinti, nes naudojant kitus apklausos atlikimo būdus, neišvengiama apklausą atliekančio asmens poveikio respondentui, kuris gali iškreipti tyrimo rezultatus.

Taigi anketinės apklausos metodas baigiamajam magistro darbui buvo pasirinktas numačius, jog jis bus patogiausias apklausti jaunimą ir tiks tyrimo uždaviniams pasiekti.

Tyrimo etika. Anketinė apklausa vykdyta nepažeidžiant respondentų teisių ir laikantis etikos principų, nes:

- respondentai dalyvauti tyrime sutiko savanoriškai (nepažeistos nei vieno teisės į laisvanoriškumą);
- buvo garantuojamas konfidencialumas (jie buvo informuojami, kad dalyvavimas tyrime ir teikiama informacija nebus panaudojama prieš juos ateityje);
- tiriamieji buvo supažindinti su tyrimo turiniu ir tikslu;
- buvo informuoti apie domenų rinkimo metodus (anketos naudojimą, bei koku būdu bus pateikti bendrieji tyrimo duomenys);
- buvo laikomasi teisingumo, teisės į privatumą, konfidencialumo užtikrinimo, geranoriškumo, teisės gauti tikslią informaciją principu.

Tyrimo imtis ir organizavimas. „Jaunimo politikos įgyvendinimo vertinimo ir plėtotės Šiaulių mieste“ tyrimas buvo atliktas 2008 metų vasario – gegužės mėnesiais. Anketos buvo platinamos Šiaulių mieste. Platinant anketas buvo bendradarbiaujama su Šiaulių miesto jaunimo reikalų taryba.

Tyrimo metu buvo išdalinta 700 anketų, tinkamai užpildytos buvo 682 anketos. Apklausa reprezentuoja Šiaulių miesto 14-29 metų amžiaus jaunuolius.

Įvertinant Jaunimo politikos įgyvendinimą bei plėtotę buvo atliktas tyrimas, kurio metu buvo liginami duomenys su jau atliktais tyrimais (2007m. Spinter, 2006m. LiJOT Asamblėjos).

Tyrimo duomenų administravimas. Anketoje esantys teiginiai buvo koduojami naudojantis standartizuotomis kodavimo instrukcijomis ir sudaroma kompiuterinė testavimo

duomenų matrica. Duomenų kodavimo ir perkėlimo procedūrų patikimumui įvertinti pakartotinai koduota ir suvesta 5% atsitiktinai atrinktų testo lapų. Kodavimo klaidų skaičius neviršijo 0,3%.

Skaičiavimai atlikti naudojantis specializuota statistine kompiuterine programos paketu SPSS (Bühl, Zöfel, 1996), lentelės ir grafikai sukurti bendraisiais redaktorais.

Atlikta dažnių, vidurkių analizė. Skirtumui tarp dviejų grupių statistiniams reikšmingumui įvertinti buvo taikomas Mann-Whitney U neparametrinis testas (t-testo analogas ranginėms skalėms). Pasirinktas reikšmingumo lygmuo $p < 0,05$.

Rezultatų analizei buvo panaudoti suminių (kaupiamųjų) procentų grafikai. Suminiai procentai sukaupia kintamųjų reikšmių procentines išraiškas nuo 0 iki 100%. Staigus grafiko kilimas rodo žymų procentinį padidėjimą pereinant prie gretimos kintamojo reikšmės.

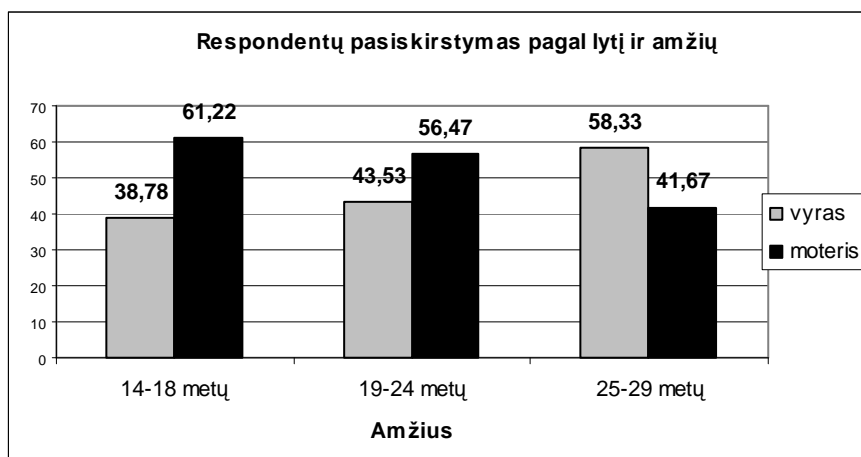
Iš pirminės duomenų bazės sudarytos atsakymų į kiekvieną anketos klausimą pasiskirstymų lentelės. Kiekvienam anketos klausimui pateikiamas atsakymų variantų skaičius ir jų pasiskirstymas procentais. Klausimams, į kuriuos atsakant buvo galima pasirinkti daugiau nei vieną atsakymo variantą, pasiskirstymo procentas apskaičiuotas kiekvienam atsakymo variantui.

Atviro tipo klausimai bei laisvojo interviu metodo metu gauti duomenys buvo kategorizuojami pagal kokybiniui tyrimui keliamus reikalavimus (Žydzžiūnaitė, Rupšienė, Bitinas, 2008).

2.3. Jaunimo politikos įgyvendinimo vertinimo ir plėtotės Šiaulių mieste tyrimo rezultatai

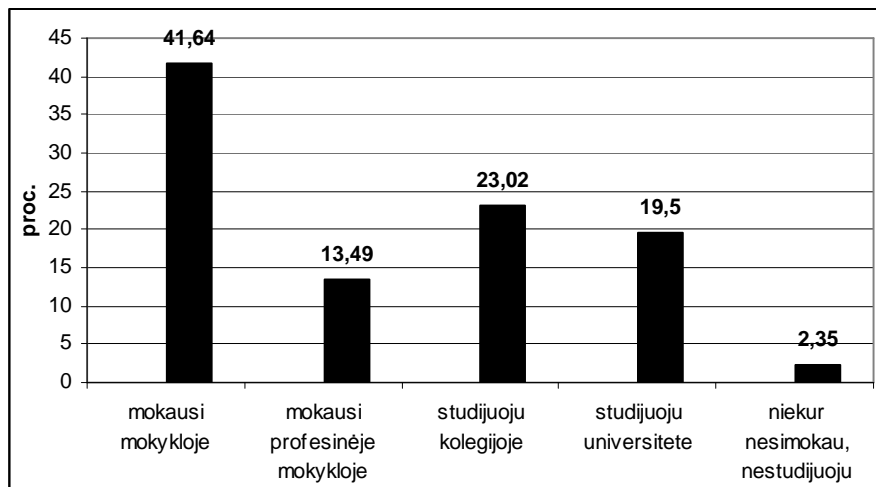
Socialiniai demografiniai duomenys

Vykdytame tyrime dalyvavo 682 jaunuoliai. Apklausoje dalyvavusio jaunimo pasiskirstymas pagal amžių ir lytį pateiktas 2 paveiksle. Tyrime dalyvavo mažiau 14-24 metų vyrų, tačiau daugiau – 25-29 metų, kurie sudarė 58 procentus visų dalyvavusių, o moterų – atvirkščiai.

2 pav. Jaunimo pasiskirstymas pagal lytį ir amžių (proc.)

3 paveikslo duomenys rodo, kaip Šiaulių miesto jaunimas pasiskirstė pagal veiklas, kuriomis šiuo metu užsiima.

3 pav. Jaunimo pasiskirstymas pagal veiklas (proc.)

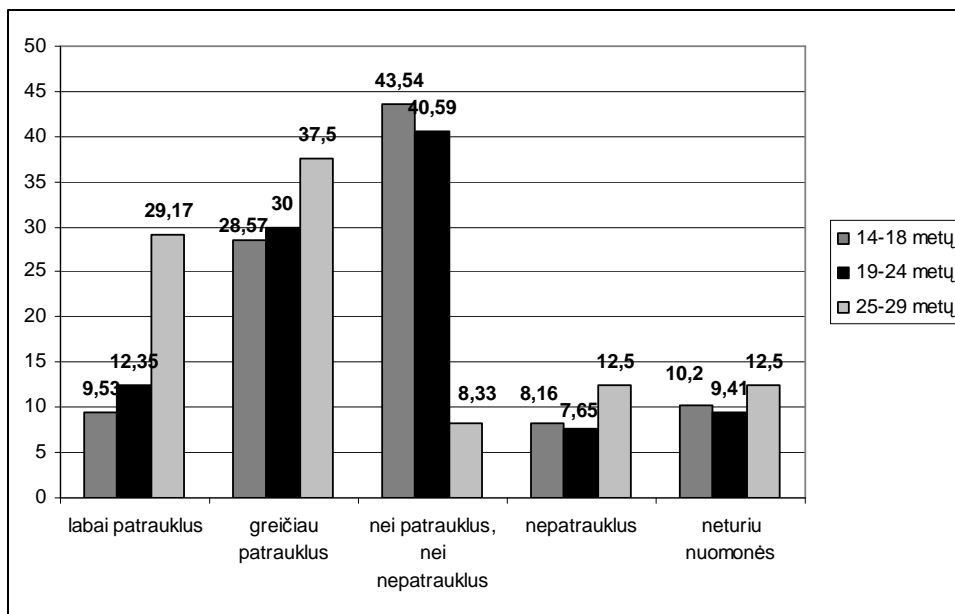
Kaip matyti, daugiausiai tyrime dalyvavo jaunimas, kuris dar vis mokosi mokyklose (42 proc.)

Taip pat tyrime tarp dalyvavusiųjų pasitaikė apie 70 procentų dirbančių jaunuolių (25-29 metų) ir apie 20 procentų jaunesnių, t.y. 14-24 metų jaunuolių.

MIESTO PATRAUKLUMAS

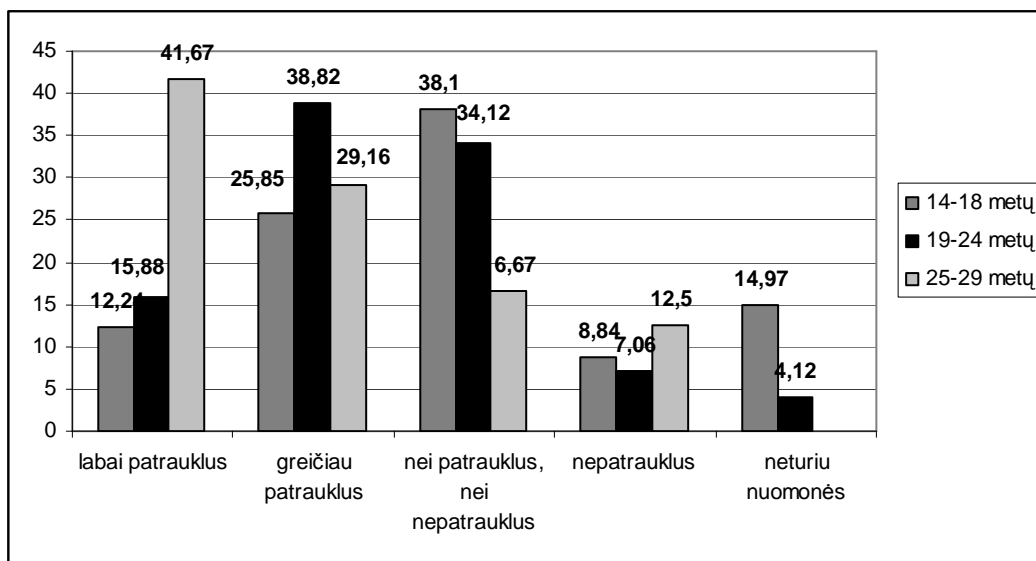
Šiame tyrime buvo svarbu nustatyti, ar mieste gyvenančiam jaunimui jo miestas yra patrauklus gyventi, dirbti ir mokytis.

Remiantis tyrimo duomenimis, labiausiai patrauklus miestas gyventi yra jaunimui 25-29 metų (4 paveikslas). Mažiau patrauklus miestas yra 14-24 metų jaunimui ($p < 0,001$; $\chi = 0,45$).

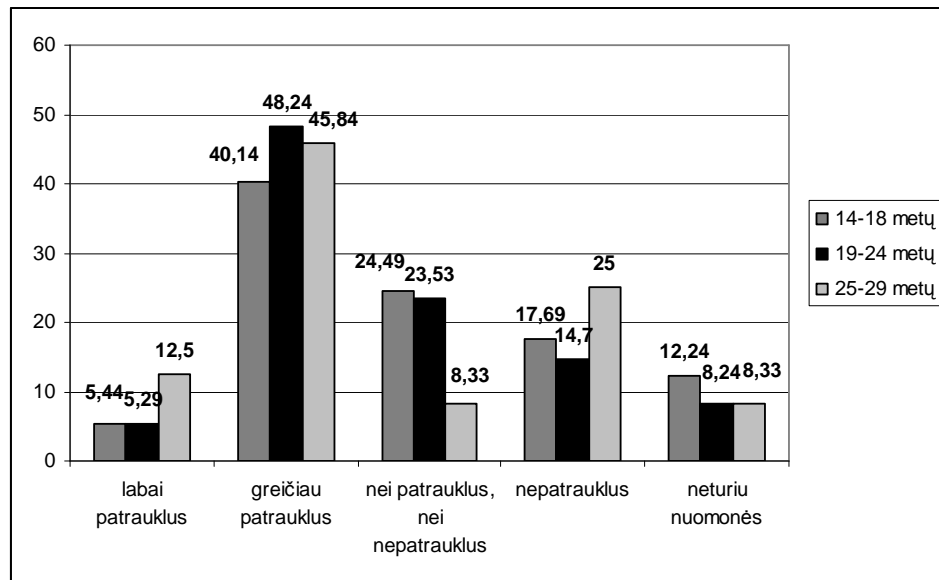
4 pav. Šiaulių miesto patrauklumas jaunimui čia gyventi (proc.)

Išanalizavus dalyvavusio jaunimo pasisakymus apie miesto patrauklumą jame gyventi išryškėjo, kad 14-18 metų jaunuolimas yra mažiausiai patrauklus. Labiausiai patrauklus miestas yra 19-29 metų jaunimui (5 paveikslas).

5 pav. Šiaulių miesto patrauklumas jaunimui mokymosi atžvilgiu (proc.)

Dirbti Šiaulių mieste labiausiai patrauklu visiems: tiek mokykloje besimokantiems, tiek kolegijoje bei universitete. 14-18 metų jaunimas aktyviai reiškė nuomonę, pasisakydami šiuo klausimu. Greičiausiai jų vertinimai buvo paremti aplinkinių pavyzdžiais (6 paveikslas).

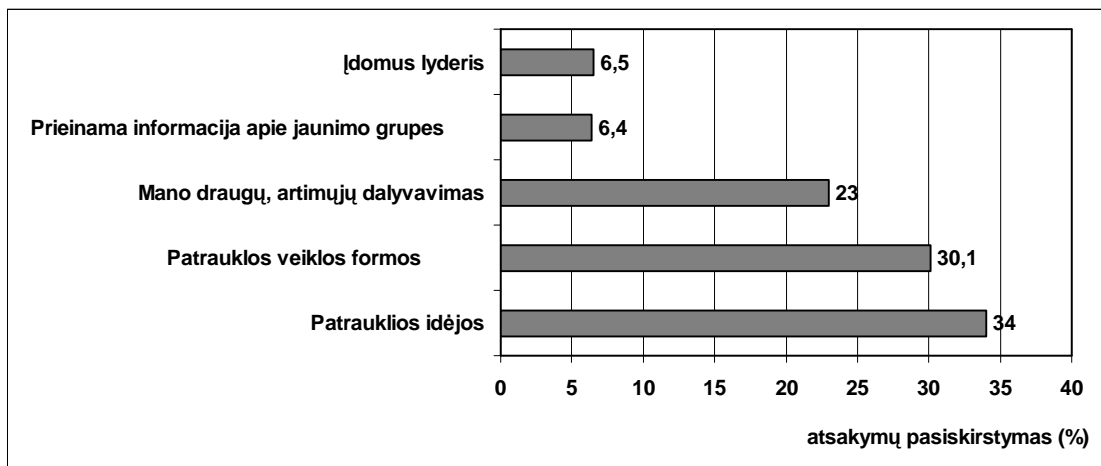
6 pav. Šiaulių miesto patrauklumas jaunimui darbo atžvilgiu (proc.)

Apibendrinus galima teigti, kad Šiaulių miestas 14-29 metų jaunuoliams vis dėlto yra patrauklus čia gyventi, mokytis bei dirbti.

JAUNIMO DALYVAVIMAS JAUNIMO ORGANIZACIJŲ VEIKLOJE

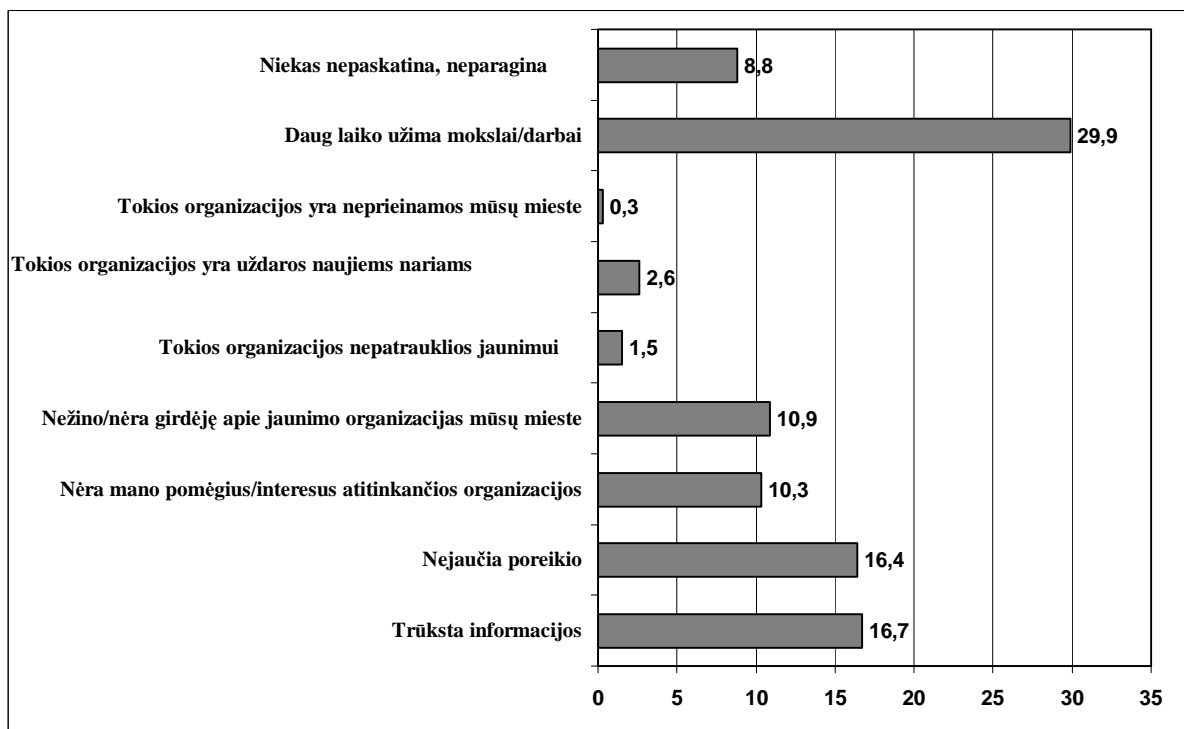
Remiantis tyrimo duomenimis tik 13,5 proc. dalyvauja jaunimo organizacijose. Anksčiau dalyvavusiųjų minėtose organizacijose buvo daugiau (22,6 proc.). Tačiau 35,5 proc. pasisakiusiųjų norėtų dalyvauti jaunimo organizacijose ar asociacijose, jei rastų grupę pagal savo pomėgius. Labiausiai organizacijose ateityje norėtų dalyvauti 14-18 metų jaunimas. 28,4 proc. kategoriškai pasisakė, kad nedalyvauja ir nenorėtų ateityje dalyvauti tokiose organizacijose (ypač besimokantys profesinėse mokyklose).

Tie apklaustieji, kurie dalyvavo ar šiuo metu dalyvauja įvairiose jaunimo organizacijose pateikė priežastis, kurios paskatino jas rinktis (7 paveikslas). Labiausiai jaunimą sudomina patrauklios idėjos, draugų ir artimųjų dalyvavimas jose bei prauklios veiklos formos. Šiaulių miesto jaunimui nėra svarbu, koks yra tos organizacijos lyderis. Atsakymų pasiskirstymas tarp skirtingo amžiaus tarpsnio nėra statistiškai reikšmingas.

7 pav. Priežastys, dėl kurių Šiaulių miesto jaunimas dalyvauja įvairiose organizacijose (proc.)

Tyriamųjų, kurie nedalyvauja jaunimo organizacijose buvo teirautasi, kokios priežastys tai lėmė (8 paveikslas): tiriamieji daug laiko praleidžia besimokydami, darbuose, kai kuriems trūksta informacijos (16,7 proc.) arba nejaučia poreikio (16,4 proc.).

8 pav. Priežastys, dėl kurių Šiaulių miesto jaunimas nedalyvauja įvairiose organizacijose (proc.)

Šio tyrimo vienas iš uždavinių buvo nustatyti, kuo dalyvavimas jaunimo organizacijose jaunimui yra/buvo įdomus. Daugelis įvardijo, kad prasiplėtė draugų, naujų pažinčių ratas, įgijo nemažai kompetencijų, gerai praleido laiką (2.1 lentelė).

2.1 lentelė

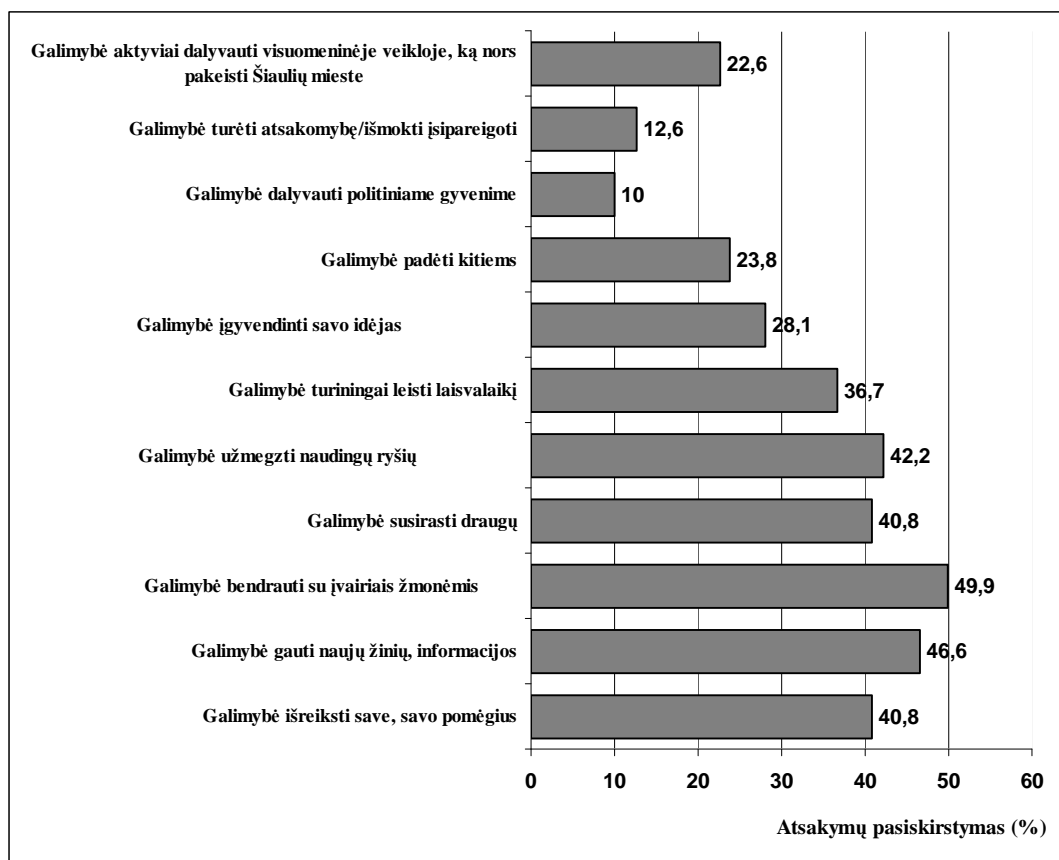
Dalyvavimo jaunimo organizacijose naudingumas (atsakymų pasiskirstymas (N))

Kategorijos	Atsakymų pasikartojimas (N)
Draugų, naujų pažinčių ratas	56
Naujos žinios, idėjos, informacija	45
Geras laiko praleidimas – išvykos, renginiai, pramogos	44
Savų interesų tenkinimas/ savęs realizavimas	38
Patirtis	34
Bendravimas	30
Kompetencijos	28
Užimtumas	26

Šaltinis: sudaryta darbo autorė, remiantis anketos duomenimis

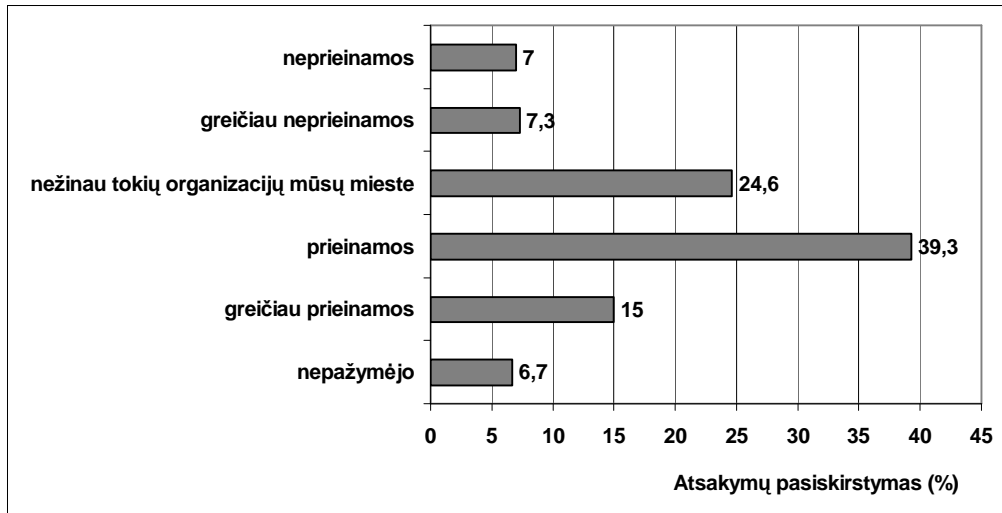
Analizuojant jaunimo ambicijas dalyvauti jaunimo organizacijose, paaiškėjo, kad jeigu šiandiena kas nors pasiūlytų jose dalyvauti, iš karto sutiktų 18 proc., dvejetų – 61 proc., o nesutiktų 21 proc. jaunuolių.

Remiantis tyrimo duomenis, galima teigti, kad Šiaulių miesto jaunimui svarbu yra ne vien linksmybės, laisvalaikis, bet ir bendravimas tiek su bendraamžiais, tiek su kitais žmonėmis. Jaunimui dalyvaujant organizacijų veikloje svarbūs dar ir šie veiksniai: galimybė gauti naujų žinių, informacijos, galimybė išreikšti save, savo pomėgius, galimybė susirasti draugų ir kt. (9 paveikslas).

9 pav. Atsakymų pasiskirstymas, kas/ kokios galimybės labiausiai domintų, dalyvaujant jaunimo organizacijų veikloje (proc.)

Priežastys, dėl ko nemažai Šiaulių miesto jaunimo nedalyvauja jiems skirtose organizacijose, gali būti ir tos, kad trečdalis apklaustųjų iš viso nežino tokių organizacijų savo mieste (24,6 proc.). 14,3 proc. pasisakė, kad šios organizacijos nėra prieinamos Šiaulių mieste (10 paveikslas).

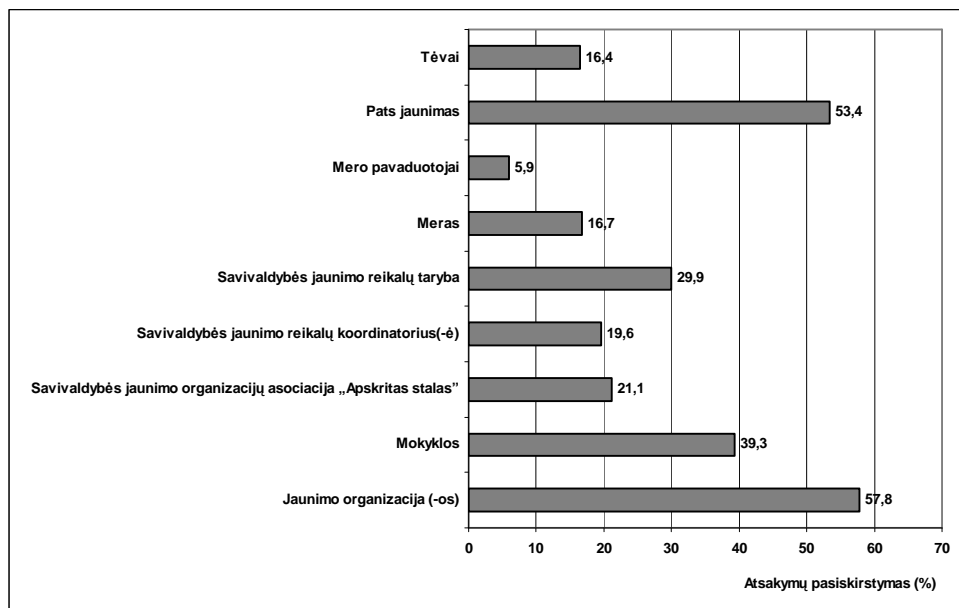

10 pav. Jaunimo organizacijų prieinamumas (proc.)

Tyrimu norėta išsiaiškinti, kas turėtų rūpintis jaunimu Šiaulių mieste. Daugiausia apklaustųjų atsakė, kad tai turėtų daryti pats jaunimas (53,4 proc.) bei jaunimo organizacijos (57,8 proc.). Galima teigti, kad jaunimas prisiima atsakomybę už save, suvokia jaunimo organizacijų vaidmenį (11 paveikslas).

Kita kategorija atsakiusiųjų atsakomybę perkėlė institucijoms: mokykloms (39,3 proc.), savivaldybės jaunimo reikalų tarybai (29,9 proc.). Tik nedidelė dalis apklaustųjų teigė, kad jais turėtų rūpintis tėvai (16,4 proc.). Jaunimas beveik jokių lūkesčių neturi, kad jais rūpintųsi meras (16,7 proc.), mero pavadotojai (5,9 proc.). Menkas vaidmuo Šiaulių mieste yra jaunimo organizacijų asociacijos „Apskritojo stalo”. 21,1 proc. Šiaulių miesto jaunimo pasisakė, kad jaunimo turėtų rūpintis būtent ši asociacija.

11 pav. Atsakymų pasiskirstymas į teiginių „Kas turėtų rūpintis jaunimo reikalais Šiaulių mieste?“

Visiems apklaustiesiems buvo siūloma išvaizduoti, kad jie yra atskingi už jaunimo reikalus mieste. Buvo prašoma išvardinti tris pasiūlymus, kuriais jie pradėtų savo veiklą. Atsakymai buvo sugrupuoti į 5 kategorijas: nuomonės bei pasisakymai apie jaunimo organizacijų veiklą, jų plėtimą, dalyvavimą jose; problemos, susijusios su jaunimo veikla, jų kasdienybe; jaunimas ir darbas; jaunimo laisvalaikis, pramogos; jaunimas ir aplinka (2.2 lentelė).

2.2 lentelė

Jaunimo pasiūlymai (kategorijos ir prasminiai kontekstai)

Kategorijos	Teiginių skaičius	Prasminių kontekstų - teiginių pavyzdžiai
Nuomonės bei pasisakymai apie jaunimo organizacijų veiklą, jų plėtimą, dalyvavimą jose	65	< Įsteigčiau organizaciją>, < Ieškočiau didesnio finansavimo jaunimo organizacijoms>, < Skatinti jaunimą dalyvauti organizacijose>, < Išanalizuočiau jaunimo pomėgių ir esančių organizacijų santykį>, < Rengčiau platesnio masto reklamą apie jaunimo organizacijas mieste>, < Šviesti jaunimą apie jaunimo organizacijas>.
Problemos, susijusios su jaunimo veikla, jų kasdienybe	87	< Stengčiau padidinti jų užimtumą>, < Įvykdyčiau apklausą, ką jaunimas nori veikti>, < Palengvinačiau mokslą>, < jaunimo švietimas apie mokslo naudą>, < Įsitikinčiau, ar visi pedagogai tikrai sugeba dirbti su mokiniais>, < Įvairios akcijos prieš narkotikus>, < bandyčiau pakelti kultūros lygį jaunimo tarpe>, < padėčiau vargstantiems žmonėms>, < įrengčiau kompiuterių namus, kad jaunimas rimtai galėtų mokytis dirbti jais>
Jaunimas ir darbas	47	< Sukurčiau darbo vietų jaunimui>, < padėčiau lengviau rasti gerus darbus>, < geresnių darbo sąlygų>, < daugiau jaunimui sąlygų įsidarbinti>, < kad po mokslų būtų lengviau rasti darbą>
Jaunimo laisvalaikis, pramogos	97	< Pastatyčiau futbolo aikštyną>, < Surengčiau koncertą>, < Sugalvočiau laisvalaikį be svaigalų>, < Mokyklose domėčiausi apie aktyvių mokinių veiklą>, < Laisvalaikio centrai (esama pasiūla ir ko

		trūksta)>, < Daugiau lėšų kultūrai , mažiau dėmesio sportui>, < Įdomių diskusijų rengimas; Pokalbių šou dalyvavimas; labdaros akcijos >, < Vasaros stovyklų organizavimas>, < savonorių talkas dažant sienas, suoliukus, renkant šiukšles ir pan.>.
Jaunimas ir aplinka	56	< Sutvarkyčiau Šiaulių miesto parką , kad jis būtų patrauklesnis>, <tvarkingas miestas>, <suorganizuočiau parkų tvarkymo darbus>, <sutvarkyti mieste esančias sporto aikšteles >, <sutvarkyčiau parkus , kad vaikai tiek jauni, tiek vyresni galėtų saugiai leisti laiką>, < gatvėse tvarkos įvedimas>, < padaryčiau daugiau parkų >, < surinkčiau šiukšles ; palaistyčiau gėles, pavalgydinčiau balandžius>.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis anketos duomenimis

Labiausiai akcentuojama kategorijų „Jaunimo laisvalaikis, pramogos” bei „Problemos, susijusios su jaunimo veikla, kasdienybė” turinys. Kategorijos „Jaunimo laisvalaikis, pramogos” turinys reiškia, kad jaunimas prioritetą teikia įvairiam laisvalaikio užimtumui: sportui, kultūrai, savanorystei.

Kategorijos „Problemos, susijusios su jaunimo veikla, kasdienybė” turinys susijęs su jaunimo užimtumu, mokslu, kultūra, pagalba vargstantiems, silpniesiems. Kategorijos „Nuomonės bei pasisakymai apie jaunimo organizacijų veiklą, jų plėtimą, dalyvavimą jose” turinys rodo, kad jaunimui save realizuoti yra svarbu dalyvaujant tokiose organizacijose (daugelis siūlė kurti, palaikyti, informoti apie tokias organizacijas). Tai, kad jaunimui rūpi organizacijų egzistavimas, jų veikla išryškina ir kitą prasminį kontekstą laisvalaikis, papildomas užimtumas su įvairiomis akcijomis prieš smurtą, prieš narkotikus, be alkoholio ir pan.

Kategorija „Jaunimas ir aplinka” išryškina turinį, susijusi su miesto parkais, aikštynais, gatvėmis, jų sutvarkymu. Kategorija „Jaunimas ir darbas” turinys akcentuoja jaunimo lūkesčius dėl geresnio darbo, geresnių darbo sąlygų.

Apibendrinus galima teigti, kad:

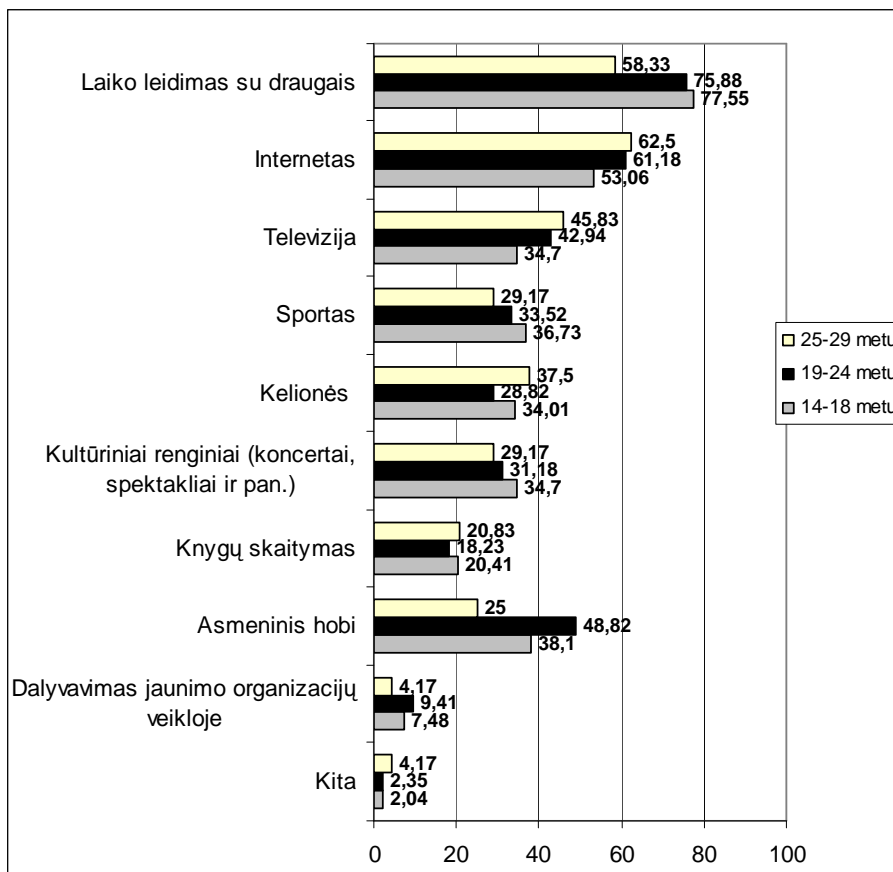
- *jaunimo dalyvavimą organizacijų veikloje sąlygoja jose propaguojamos patrauklios idėjos, veiklos formos, prieinama informacija, įdomus lyderis. Jaunimui taip pat svarbus draugų, artimųjų palaikymas dalyvaujant jaunimo organizacijose. Naudą, kurią išvelgia jaunimas nėra susijusi vien su pramogomis. Jiems svarbu: įgyti naujų žinių, informacijos, patirties, save realizuoti, bendrauti.*
- *Ta jaunimo dalis, kuri nedalyvauja organizacijų veikloje ir nenorėtų jose dalyvauti įvardija tas priežastis, kurios susijusios su jų dideliu užimtumu, informacijos trūkumu bei jų interesus neatitinkančiomis idėjomis.*
- *Remiantis tyrimo duomenimis, galima teigti, kad jaunimas prisiima atsakomybę už save, suvokia jaunimo organizacijų vaidmenį. Daugiausia apklaustų atsakė, kad jaunimu turėtų rūpintis pats jaunimas (53,4 proc.) bei jaunimo organizacijos (57,8 proc.). Kita*

kategorija atsakiusiųjų atsakomybę perkėlė institucijoms: mokykloms (39,3 proc.), savivaldybės jaunimo reikalų tarybai (29,9 proc.). Tik nedidelė dalis apklaustųjų teigė, kad jais turėtų rūpintis tėvai (16,4 proc.). Jaunimas beveik jokių lūkesčių neturi, kad jais rūpintųsi meras (16,7 proc.), mero pavadotojai (5,9 proc.). Menkas vaidmuo Šiaulių mieste yra jaunimo organizacijų asociacijos „Apskritojo stalo”. 21,1 proc. Šiaulių miesto jaunimo pasisakė, kad jaunimo turėtų rūpintis būtent ši asociacija.

- *Jaunimas savo lūkesčių kontekstą konstruoja per savo suvokimo prizmę, kai turinys suvokiamas per aktyvaus piliečio kontekstą. Šį kontekstą konstruoja pagal savo patirtį, įgytą realioje tikrovėje. Jaunimui svarbios problemos, kurios reikalautų momentinio sprendimo yra susijusios su laisvalaikiu, pramogomis, kasdienybe, jaunimo organizacijomis, miesto aplinka, darbu.*

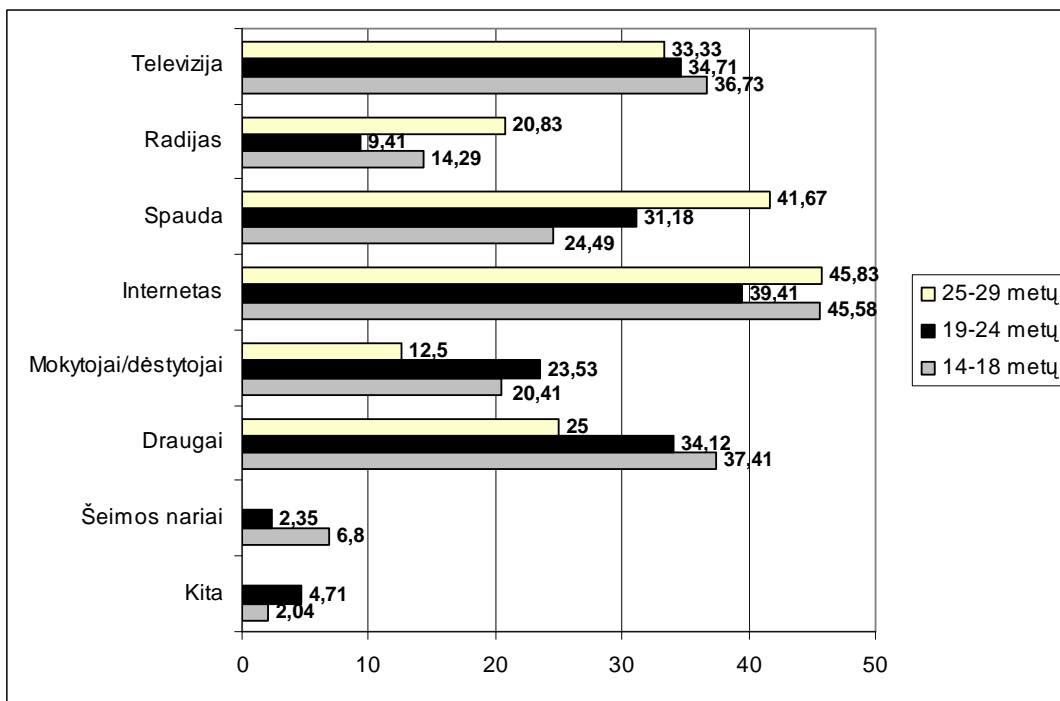
JAUNIMAS IR LAISVALAIKIS. INFORMACIJOS SKLAIDA

Jaunimo laisvalaikio praleidimas neapsiriboja vien jaunimo organizacijų veikla. Šiuolaikinis jaunimas nemažai savo laisvo laiko praleidžia taip pat su draugais, kiek mažiau – prie interneto (žr. 12 paveikslą). Anot audito ir verslo konsultacijų kompanijos „Deloitte” atlikto tyrimo, trims ketvirtadaliams jaunimo nuo 14 iki 25 metų amžiaus kompiuteris tapo populiarese laisvalaikio leidimo priemone už ilgą laiką šioje srityje pirmavusią televiziją (<http://www.technologijos.lt/n/technologijos/it/straipsnis?name=straipsnis-6703&l=2>). 19-24 metų jaunimas prioritetą atiduoda asmeniniam hobi (48,8 proc.). Jaunimas retai leidžia laisvalaikį skaitydamas knygas, lankydamasis kultūriniuose renginiuose.

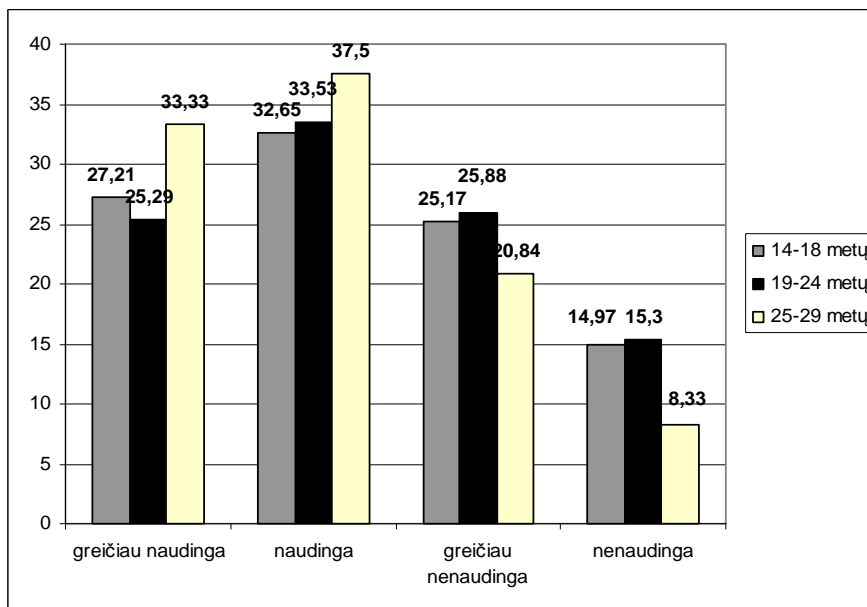
12 pav. Jaunimo laisvalaikio praleidimo būdai (proc.)

Tyrimė norėta sužinoti, kokiomis informacijos sklaidimo priemonėmis jaunimas gauna informaciją apie jaunimo organizacijas. Visų amžiaus tarpsnių tiriamieji informaciją susranda/gauna internetu (13 paveikslas). 25-29 metų jaunimas informaciją apie jaunimo organizacijas gavo skaitydami spaudą bei žiūrėdami televiziją. 14-18 metų jaunimas vienas iš informacijos šaltinių yra draugai. Šeimos nariai bei mokytojai jaunimui nėra informacijos šaltiniai, kuriais jie gauna informacijos apie jaunimo organizacijas.

13 pav. Informacijos kanalai apie jaunimo organizacijų veiklą (proc.)

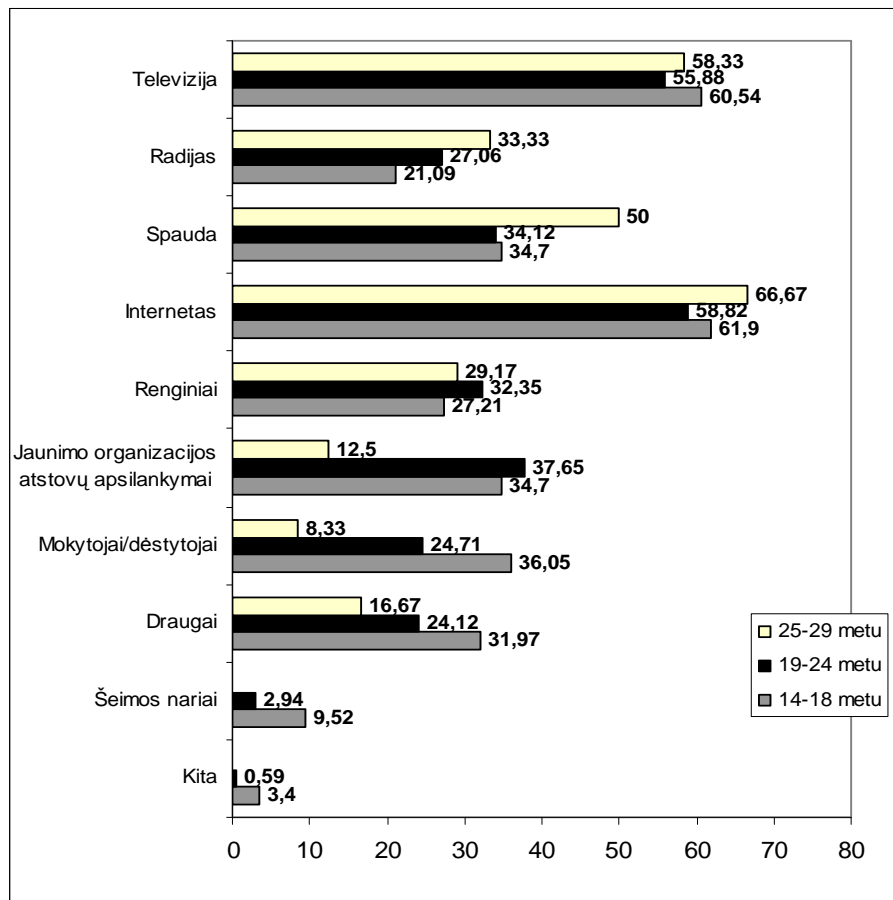
Tyrime taip pat norėta įvertinti gautos informacijos naudingumą apie jaunimo organizacijų veiklą. Visi tiriamieji teigė, kad gauta informacija buvo daugiau naudinga (14 paveikslas).

14 pav. Gautos informacijos apie jaunimo organizacijų veiklą naudingumas (proc.)

Analizuojant tyrimo duomenis apie šaltinius, kuriais jaunimas norėtų gauti informaciją, išryškėjo, kad tikslingiausia būtų ją teikti medijų pagalba (internetas, televizija, spauda). 14-18 metų jaunimas prioritetą teikia internetui (61,9 proc.), televizijai (60,5 proc.), tiesioginiam informacijos perdavimui (34,7 proc.). 25-29 metų jaunimas prioritetus teikia internetui (66,7

proc.), televizijai (58,3 proc.), spaudai (50 proc.). 19-24 metų jaunimui svarbus informacijos šaltinis yra renginiai bei tiesioginis informacijos pristatymas.

15 pav. Šaltiniai, iš kurių jaunimui būtų patogu sužinoti apie jaunimo organizacijas (proc.)

Paklausti, kokios informacijos apskritai jaunimui trūksta apie jaunimo organizacijų veiklą jų mieste, nuomonės pasiskirstė į 6 kategorijas, kurios apima oficialius duomenis, įstojimo sąlygas, veiklą, tikslus, privalumus (2.3 lentelėje.)

2.3 lentelė

Apklaustųjų pasiskirstymas dėl informacijos apie organizacijas

Informacija apie organizacijų buveinę/kontaktai	Informacija, kaip įstoti į organizacijas	Informacija apie organizacijų veiklą/darbus	Informacija apie organizacijų tikslus	Informacija apie organizacijų teikiamą naudą/privalumus	Informacija apie pačias organizacijas
93	90	103	83	84	95

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis anketos duomenimis

Tai dažniausiai pasikartojantys kriterijai šiuo klausimu, kuriuo jaunimas galėjo laisvai reikšti savo mintį. Išanalizavus duomenis, daugiausiai nuomonių pasikartėjo ties jaunimo organizacijų veikla bei nuveiktais darbais. Jų manymu, tokių žinių yra mažiausiai kur nors matę ar skaitę.

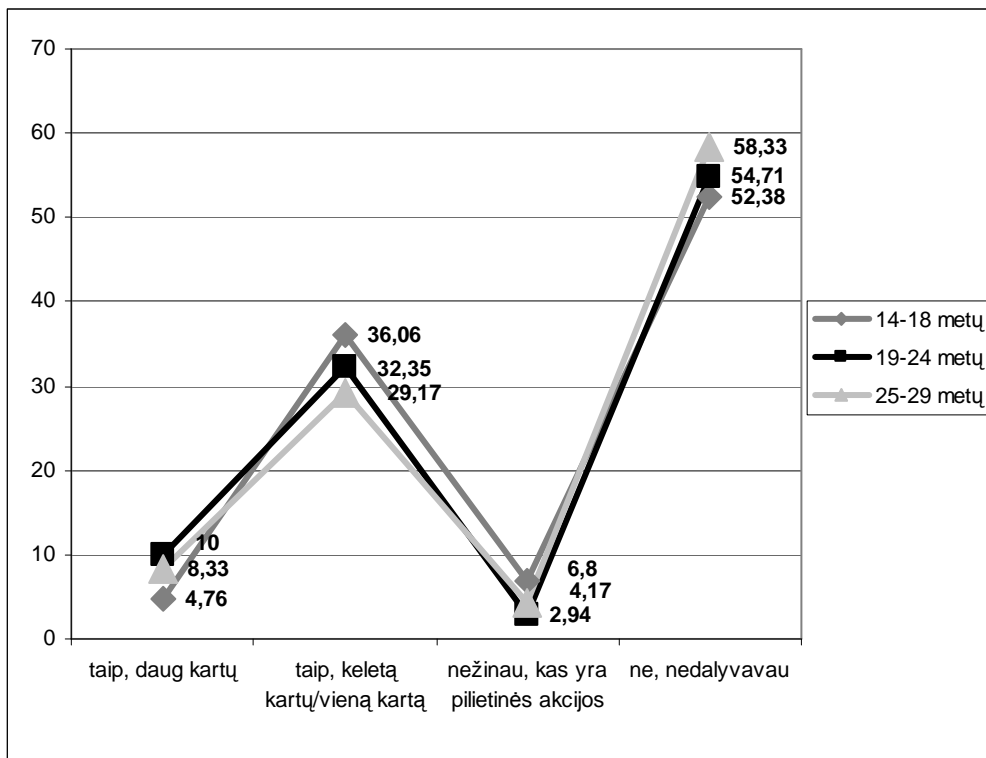
Apibendrinus galima teigti, kad :

- Išanalizavus, kokiomis informacijos skleidimo priemonėmis jaunimas norėtų gauti informaciją apie jaunimo organizacijas, galima teigti, jog prioritetą 14-18 metų jaunuoliai skiria internetui (61,9 proc.), televizijai (60,5 proc.), tiesioginiam informacijos perdavimui (34,7 proc.). 25-29 metų jaunimas prioritetus teikia internetui (66,7 proc.). 19-24 metų jaunimui svarbus informacijos šaltinis yra renginiai bei tiesioginis informacijos pristatymas.
- 25-29 metų jaunimas informaciją apie jaunimo organizacijas yra gavę skaitydami spaudą bei žiūrėdami televiziją. 14-18 metų jaunimas vienas iš informacijos šaltinių yra draugai.
- Kaip laisvalaikio praleidimo būdui, 19-24 metų jaunimas prioritetą atiduoda asmeniniam hobi (48,8 proc.). Jaunimas retai leidžia laisvalaikį skaitydamas knygas, lankydamasis kultūrinuose renginiuose.

PILIETIŠKUMAS, SAVANORYSTĖ

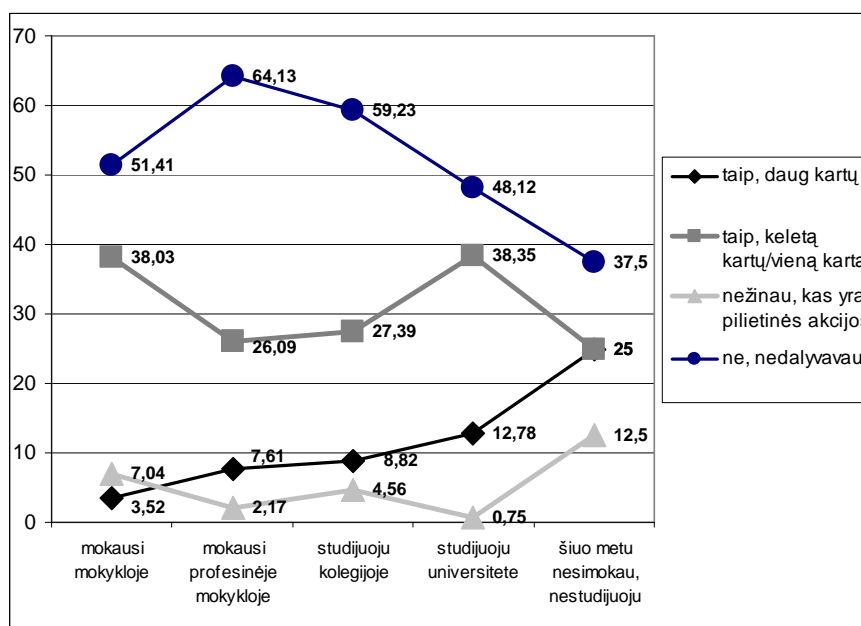
Prie jaunimo organizacijų veiklos galima būtų priskirti ir savanorišką veiklą, kuria užsiima tam tikros organizacijos bei visi savanoriai jaunuoliai. Tokia veikla yra ne tik laisvo laiko praleidimas, bet ir veikla, teikianti naudą.

Didžioji dauguma apklaustųjų nėra dalyvavę pilietinėse akcijose (žr. 16 paveikslą). Iš tokios jaunimo patirties galima spręsti, jog jiems galbūt per mažai informacijos apie vykdomas akcijas arba yra daug svarbesnių dalykų, kuriems reikia skirti daugiau laiko. Tų, kurie daug kartų dalyvavo pilietinėse akcijose aktyvumas siekia nuo 5 iki 10 proc. Keletą kartų dalyvavusiųjų pilietinėje veikloje aktyvumas siekia nuo 29 iki 36 proc. Paanalizavus pagal amžiaus kategorijas aktyvumas pasiskirsto priklausomai nuo amžiaus: kuo - jaunesni, tuo - aktyvesni. Galima teigti, jog šiai jaunimo daliai patinka aktyvus gyvenimas, taip jie suranda save ar tiesiog pamažu tobulėja. Tačiau tik maža jaunimo dalis apskritai turbūt nežino, kas yra pilietinės akcijos/veiklos. Iš to galima spręsti, jog tai jaunimo daliai visiškai tokios akcijos/veiklos nėra aktualios.

16 pav. Respondentų dalyvavimas pilietinėse akcijose (proc.)

Pagal statusą besimokantysis/dirbantysis dalyvavimas pilietinėse akcijose/veiklose atsakymų pasiskirstymas svyravo netolygiai. Dažniausiai dalyvavę pilietinėse akcijose/veiklose buvo universiteto studentai (žr. 17 paveikslą). Keletą kartų dalyvavę šiose akcijose/veiklose buvo universiteto studentai bei bendrojo lavinimo mokyklų moksleiviai. Daugiausiai nedalyvavusiųjų sudarė moksleiviai, besimokantys profesinėje mokykloje.

17 pav. Besimokančiųjų respondentų dalyvavimas pilietinėje akcijoje (proc.)

Tyrimo metu buvo prašyta miesto jaunimo atsakyti į atviro tipo klausimą „Ką jūs norėtumėte atlikti savo miestui kaip pilietis?“. Atsakymų pasiskirstymas pagal atskiras kategorijas su iliustruojančiais pavyzdžiais pateiktas 2.4 lentelėje.

2.4 lentelė

Jaunimo veiksmai savo miestui kaip piliečio

Kategorija	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai
Aplinkos tvarkymas	95	<Dalyvauti pačiame miesto tvarkyme>, <gražinti miestą>, <bent jau padėti neteršti aplinkos>, <tvarkyti parkus>, <kad ir paprasčiausia švaros talka >, <sutvarkyti pėsčiųjų takus, aplinką, atgaivinti neveikiančius fontanus >, <surengti talką ir sutvarkyti kokią gražią miesto vietą>, <pasodinti medžių>, <norėčiau atgaivinti kino teatrą "Saulė">, <nešiukšlinti aplinkos >, <prižiūrėti aplinką>, <surinkti šiukšles>, <išsaugoti amfiteatrą>, <mažinti taršą Šiaulių mieste>, <nešiukšlinti>, <įkurti miestuose didelius parkus>, <norėčiau, kad miestas būtų gražus, tvarkingas>, <tapti miestui patrauklesniu daugeliu aspektų>.
Pagalba kitam	79	< Padėti, kuo galiu >, < norėčiau padėti miestui suteikti daugiau parkų >, < pagerinti jaunimo užimtumą >, < gerinti sąlygas vienišoms mamoms >, < padėti jaunimui formuoti savo suvokimą kas yra gera, o kas – ne >, < padėti jaunimui būti geram, kad eitų doros keliu ir nedegraduotų >, < pagerinti kultūrinę padėtį, išugdyti daugiau tolerancijos tarp piliečių >, < padėti jaunimui keisti požiūrį į narkotikus, nedarną ir t.t. >, < atiduoti senus nereikalingus drabužius, patalynę senelių, vaikų namams >, < norėčiau padėti miestui gražėti ir modernėti >, < padėti vargšams >, < padėti valstybei >.
Renginiai/akcijos/ mitingai/projektai	71	< Dalyvauti agitacinėje veikloje >, < surengti daugiau pilietinių renginių >, < padaryti daugiau sporto renginių >, < rengti akcijas prieš alkoholio vartojimą jaunimo tarpe >, < aktyviam jaunimui tinkančio miesto įvaizdžio kūrimas >, < dalyvauti vykstančiuose projektuose >, < dalyvauti labdaros akcijose >, < vykdyti projektus, susijusius su menu >, < surengti akciją prieš šiukšlinimą >, < švaros misiją, ekologinę akciją >.
Saugumas	64	< Pirmiausia išsiaiškinti problemas, po to vykdyti, pvz.pasirūpinti tamsių skersgatvių apšvietimu >, < užtikrinti saugesnį gyvenimą, ypatingai vakarais >, < padaryti miestą saugesnį ir patrauklesnį kitiems >, < įrengčiau mieste kameras, kad apsaugoti nuo nusikaltėlių >.
Laisvalaikis	64	< Pabandyti įrengti daugiau krepšinio aikštelių ir jas sutvarkyti >, < įrengti krepšinio aikštelę >, < padauginti pramogų >, < atidaryčiau McDonaldą >.

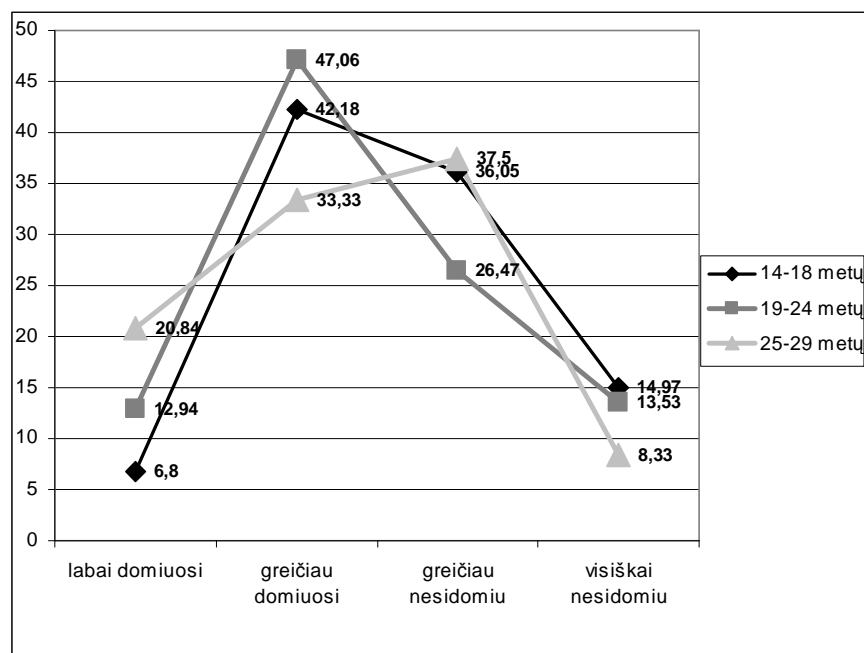
Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis anketos duomenimis

Jaunimo tarpe kaip piliečių, labiausiai išryškėja kategorija „ Aplinkos tvarkymas“. Jaunuoliai nori, jog jų miestas būtų gražus, neprišiukšlintas, apšodintas medžiais. Jie tai darytų mielai mieto labui. Vienas kitas paminėjo, jog atgaivinti tokias vietas, kaip kino teatras „Saulė“,

amfiteatras ar miesto fontanai. Galima spręsti, jog tos vietos labiausiai mėgiamos ir lankomos jaunimo.

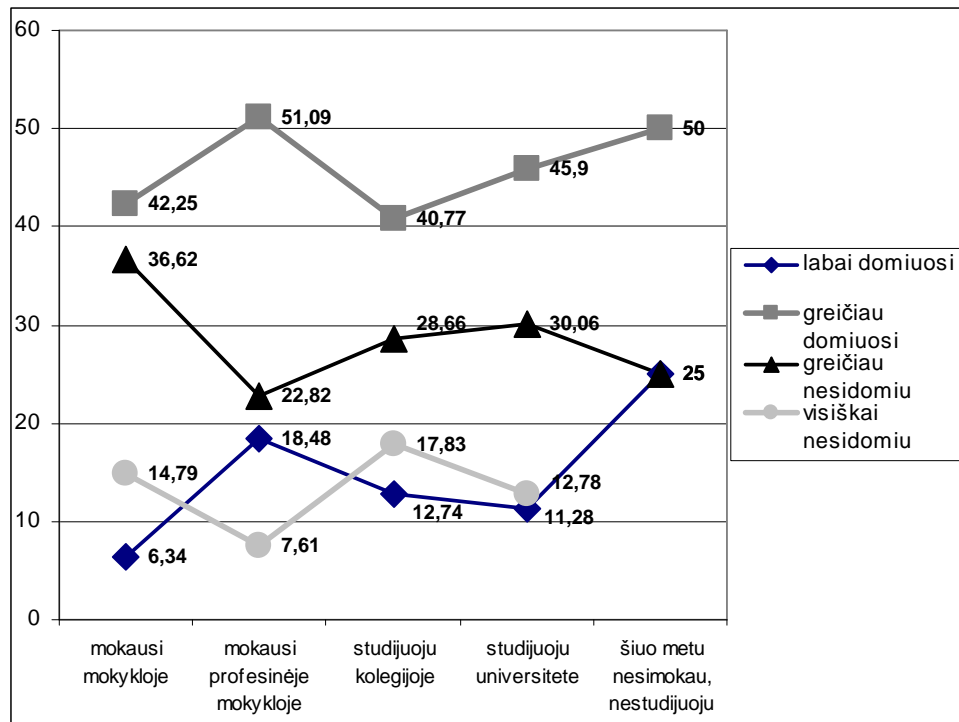
„Pagalba kitam“ kategorijoje daugiau kalbama apie pagalbą vienas kitam, kitiems piliečiams ar net vienišoms mamoms. Kiek mažiau jaunimas galvoja apie renginius ir projektus. Galbūt jiems ne taip aktualu arba jų mieste yra pakankamai. Taip pat jaunimui yra aktualu jų ir kitų miestiečių saugumas bei laisvalaikis.

Analizuojant tiriamųjų *domėjimąsi politika, visuomenės aktualijomis* atsakymai pasiskirstė netolygiai. Labiausiai domisi išvardintomis temomis 19-24 metų jaunimas (žr. 18 paveikslą). Pasyviausi šiuo klausimus yra 25-29 metų jaunimas.

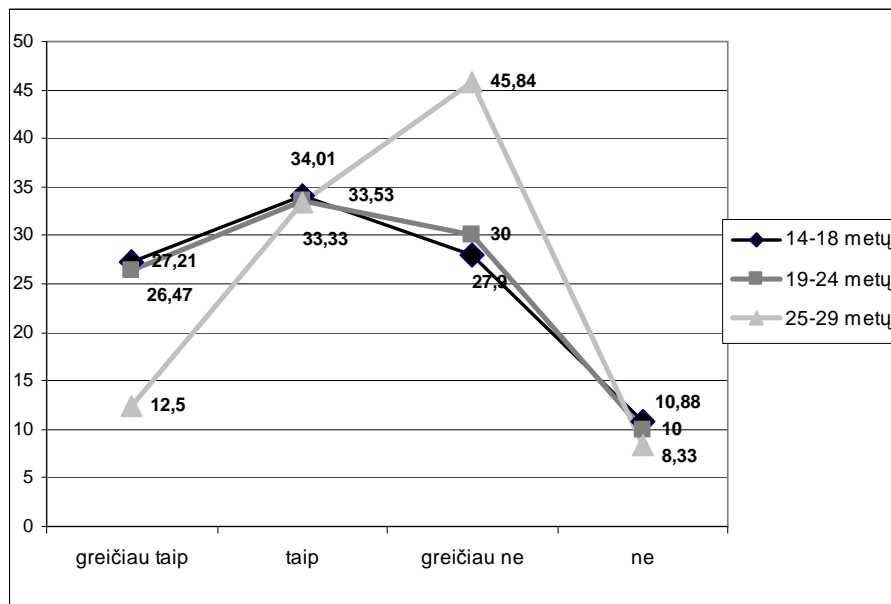
18 pav. Respondentų domėjimas politika, visuomenės aktualijomis (proc.)

Pagal besimokančiojo/dirbančiojo statusą atsakymų pasiskirstymas pateiktas 19 paveiksle. Labiausiai besidomintys politika, visuomenės aktualijomis yra jaunimas, kuris jau nebesimoko, o dirba. Taip pat besidomintys šiomis temomis yra universiteto studentai bei moksleiviai, besimokantys profesinėje mokykloje.

19 pav. Besimokančiųjų respondentų domėjimas politika, visuomenės aktualijomis (proc.)

Analizuojant jaunimo ateities perspektyvas *apie dalyvavimą savanoriškoje, neatlygintinoje veikloje*, pastebėta, kad 25-29 metų jaunimo daugiausiai atsisakė dalyvauti tokiose veiklose. Aktyvesni ateityje žada būti 14-18 metų ir 19-24 metų jaunimas (žr. 20 paveikslą).

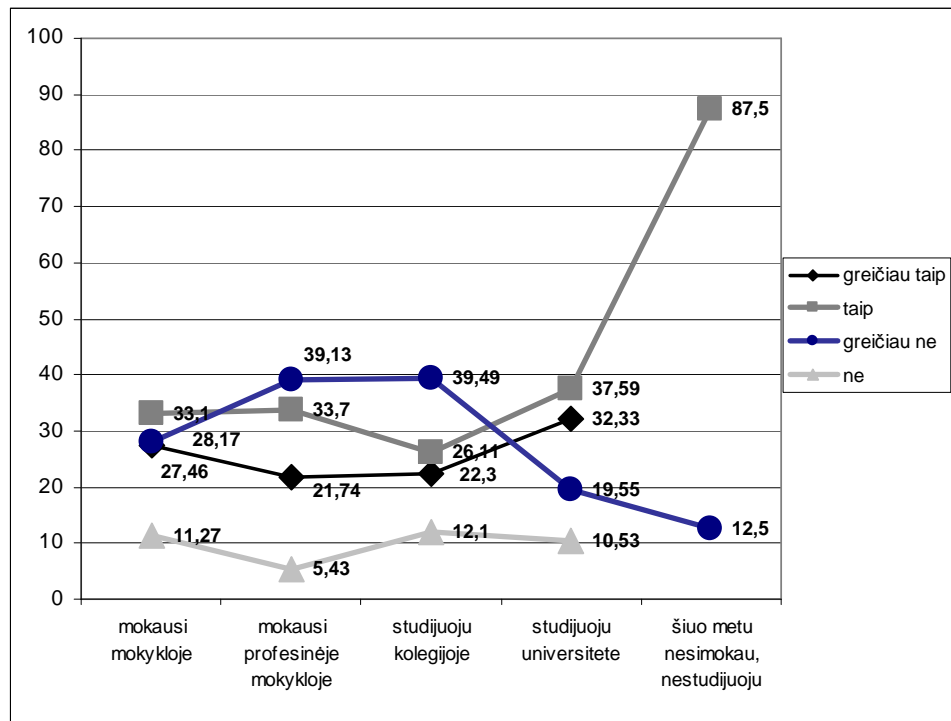
20 pav. Respondentų nuomonių pasiskirstymas pagal norą ateityje dalyvauti savanoriškoje, neatlygintinoje veikloje (proc.)

Galima pastebėti, jog šio amžiaus jaunimo tarpe atsiradusios nuostatos yra susijusios su jų patirtimi ar socialiniu statusu (pvz. šeimos kūrimu, karjeros siekimu ir pan.). O kalbant apie jaunesnio amžiaus jaunimą, jų nuomonės daugmaž vienodos. Remiantis tokiais duomenimis,

galima teigti, kad į savanorišką veiklą reiktų įtraukti būtent juos: tokie veiklai jie paskirtų daugiau laiko, yra aktyvesni, formuojasi tam tikros vertybės bei nuostatos, kurios išliktų ir ateityje.

Anot, Europos Komisijos nario Jáno Figeli, kuris yra atsakingas už švietimą, mokymą, kultūrą ir jaunimo reikalus, reikia raginti valstybes gerinant jaunimo savanorystės padėtį – suteikti jauniems žmonėms daugiau galimybių dalyvauti tarptautinėje savanoriškoje veikloje. Savanorystė gali suteikti jaunimui tam tikros patirties, kuri padėtų jiems asmeniškai tobulėti. Tai rodo, jog jaunam žmogui teikia naudos.

Pagal besimokančiojo/dirbančiojo statusą, ateityje norėtų dalyvauti savanoriškoje, neatlygintinoje veikloje labiausiai norėtų universitetų studentai ir jaunimas, kuris nesimoko ir nestudijuoja (žr. 21 paveikslą.).

21 pav. Besimokančiųjų respondentų noras ateityje dalyvauti savanoriškoje, neatlygintinoje veikloje (proc.)

Tyrimo metu buvo prašyta miesto jaunimo atsakyti į atviro tipo klausimą „Kokioje, jūsų manymu, savanoriškoje veikloje dalyvautų jūsų amžiaus jaunimas?“. Atsakymų pasiskirstymas pagal atskiras kategorijas su iliustruojančiais pavyzdžiais pateiktas 2.5 lentelėje.

2.5 lentelė

Jaunimo nuomonių pasiskirstymas pagal jų bendraamžių dalyvavimą savanoriškoje veikloje

Kriterijus	Atsakymų pasiskirstymas	Veikla (pateikti pavyzdžiai)
Pagalba	25	Pagalba vargšams, sergantiems
	35	Pagalba vaikams

	26	Kultūrinių renginių rengime
	29	Kraujo davimas, donorystė
Gamtos priežiūra	48	Gamtos tvarkyme, aplinkos tvarkymas, šiukšlių rinkimas, akcijose, pvz. šiukšlių rinkimas, iškylose, gamtos prižiūrėjimo ir kt, gamtos aplinkos tvarkymas, rengiant talkas, savanoriškoje, kur tvarko aplinką, ...
Renginių organizavimas	41	Renginių organizavimas, pagalba juos rengiant, mitinguose, politiniuose renginiuose, kultūrinėje veikloje, sporto, labdaros renginiuose, renginių kūrime, dalyvauti įvairiuose projektuose, renginiuose, skirtuose jaunimui, ...
Pramogos/ laisvalaikis	19	Sporto renginiai
	16	Žygiai, stovyklos
	16	Konkursai renginiai
	15	Prevencinė veikla

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis anketos duomenimis

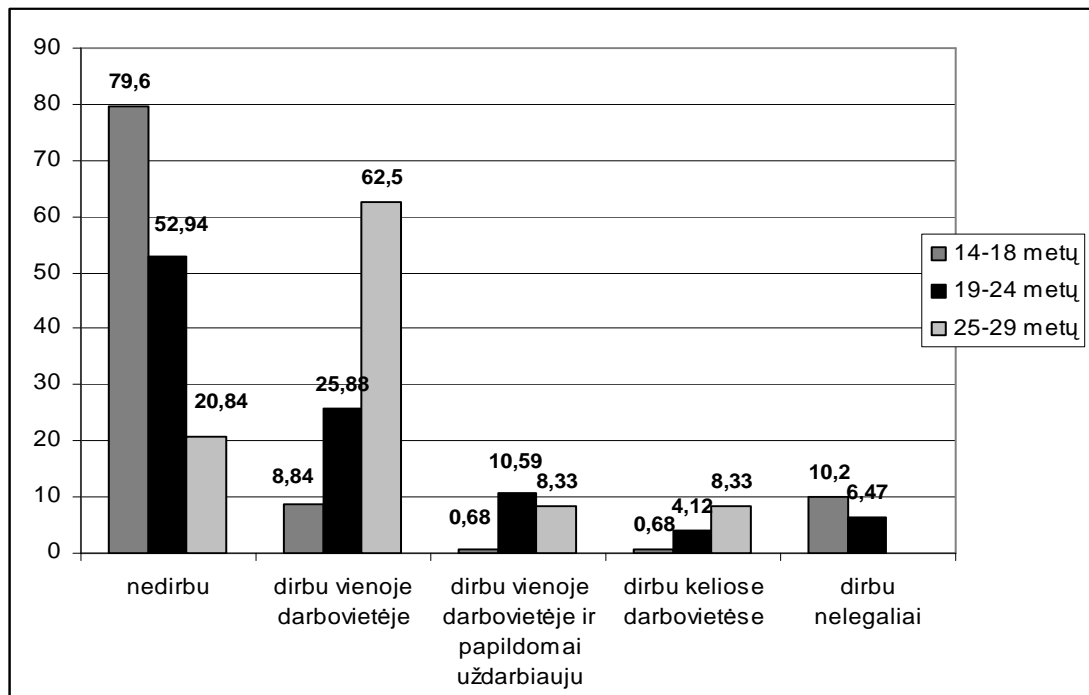
Nemažai jaunuolių sutiktų ir padėti kitiems, dalyvauti aplinkos tvarkymo akcijose. Tai reiškia, jog Šiaulių miesto jaunimui svarbu ir rūpi ne tik pramogos, laisvalaikis ir renginiai. Iš jų sutiktų ir rengti renginius, susijusius su labdara, dalyvauti mitinguose, kultūrinėje, sporto veikloje. Tai tokia veikla, kuri teiktų ne tik malonumą, bet ir naudą.

Apibendrinant galima teigti, kad:

- *Daug kartų jaunimo dalyvavusiųjų pilietinėse akcijose aktyvumas siekia nuo 5 iki 10 proc. Keletą kartų dalyvavusiųjų pilietinėje veikloje aktyvumas siekia nuo 29 iki 36 proc. galima teigti, jog tai priklauso nuo jų amžiaus: kuo - jaunesni, tuo - aktyvesni. Daugiausiai nedalyvavusiųjų sudarė moksleiviai, besimokantys profesinėje mokykloje.*
- *Jaunimo tarpe labiausiai išryškėja kategorija „Aplinkos tvarkymas“. Jaunuoliai nori, jog jų miestas būtų gražus, neprižiuršlintas, apsodintas medžiais, nes turi savo miesto vietų, kur dažniausiai renkasi.*
- *„Pagalba kitam“ kategorijoje daugiau atsispindi pagalba vienas kitam, kitiems piliečiams ar net vienišoms mamoms. Kiek mažiau jaunimas galvoja apie renginius ir projektus.*
- *Politika, visuomenės aktualijomis labiausiai domisi 19-24 metų jaunimas, kuris jau nebesimoko, o dirba. Pasyviausi šiuo klausimus yra 25-29 metų jaunimas, kuris siekia iki 10 procentų.*
- *Dalyvavimo savanoriškoje, neatlygintinoje veikloje aktyvesni ateityje žada būti 14-18 metų ir 19-24 metų jaunimas. Galima teigti, kad į savanorišką veiklą būtų naudingiau įtraukti būtent juos: jie yra aktyvesni, tokie veiklai jie paskirtų daugiau laiko, formuojasi tam tikros vertybės bei nuostatos, kurios išliktų ir ateityje.*

DARBAS

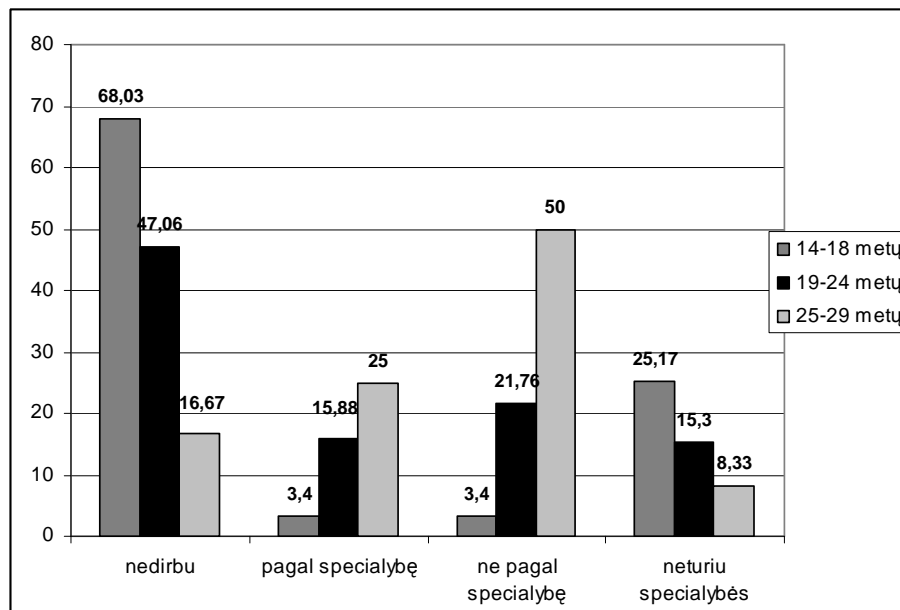
Kaip buvo matyti iš pirminių duomenų, tyrime dalyvavo ir dirbantis jaunuolis. Analizuojant šią jaunimo sritį, ganėtinai aktualią jaunimui, rezultatai pateikti tolimesniame darbe. Pirmiausia galima aptarti, kokį darbą 14-29 metų jaunimas pasirinko, kokios jo galimybės (žr. 22 paveikslą). Pagal šio paveikslo duomenis galima pastebėti, kokio amžiaus jaunimas šiuo metu dirba, dirba keliose darbovietėse ir apskritai nedirba.

22 pav. Šiaulių miesto jaunimo darbo pasirinkimas, galimybės (proc.)

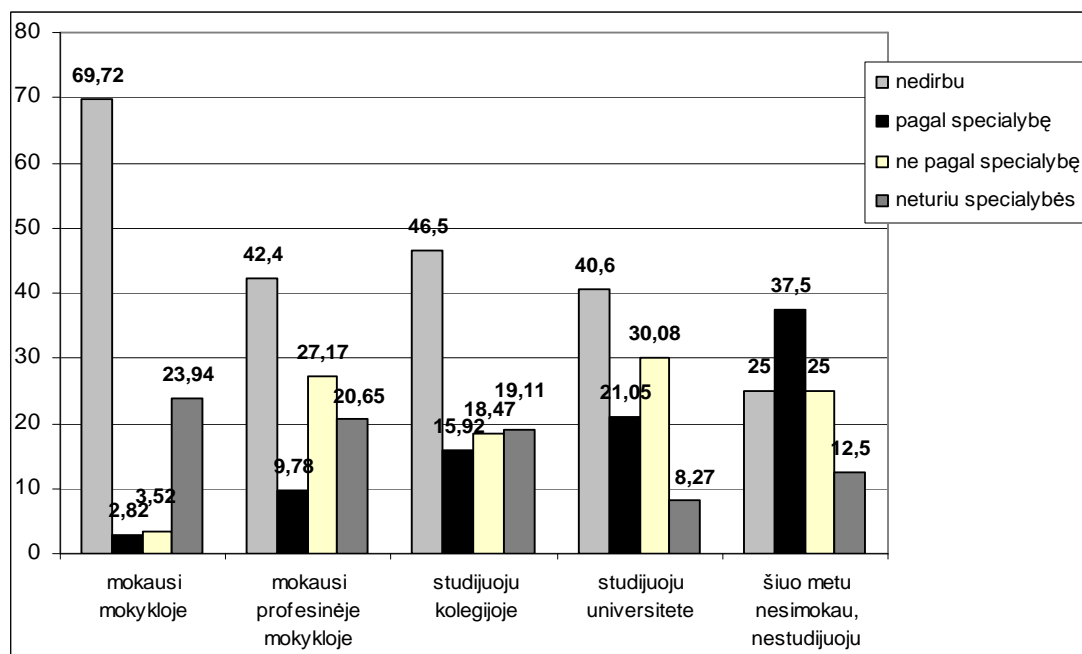
25-29 metų jaunimas dažniausiai dirba vienoje darbovietėje (62,5 proc.). 19-24 metų jaunuolių daugiau yra dirbančių keliose darbo vietose nei 25-29 metų jaunimas.

Išanalizavus jaunimo pasisakymus apie darbo pasirinkimą bei patirtį, galima teigti, jog pusė 25-29 metų jaunuolių dirba ne pagal specialybę, o tik ketvirtadalis jų, t.y. 25 procentai dirba būtent pagal ją (23 paveikslas).

23 pav. Dirbančiųjų respondentų pasiskirstymas pagal darbo pobūdį (proc.)

Jaunimas yra viena iš labiausiai pažeidžiamų žmonių grupė. Dauguma jų neturi profesinio parengimo, jiems trūksta darbinės veiklos praktikos. Būtent Šiaulių miesto jaunimui galima rekomenduoti apsilankyti Jaunimo darbo centre. Ši institucija padeda jaunimui susiorientuoti socialinėje aplinkoje, sudaryti sąlygas greičiau integruotis į darbo rinką, savarankiškai spręsti savo užimtumo problemas.

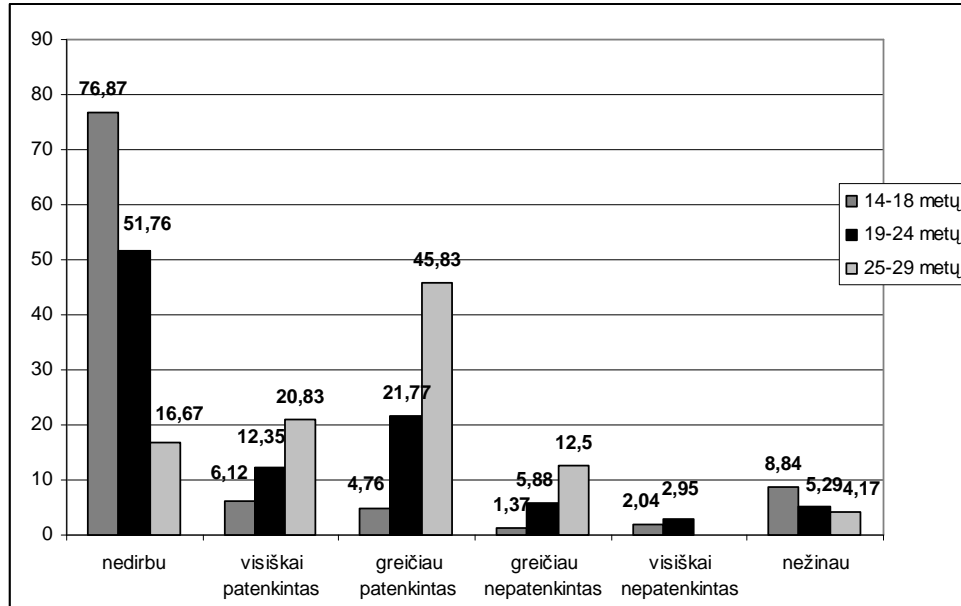

24 pav. Besimokančiųjų/nesimokančiųjų ir dirbančiųjų jaunuolių pasiskirstymas pagal darbo pobūdį (proc.)

Kaip matyti 24 paveiksle, pagal specialybę daugiausiai dirba, kurie niekur nesimoko ir nestudijuoja (38 proc.). Galima daryti išvadą, jog į šią jaunimo grupę įeina jau pabaigę mokslus ir turintys diplomą. Daugiausiai nedirbančio jaunimo yra tie, kurie mokosi mokykloje bei neturi

specialybės. Ne pagal specialybę dirbančių yra tie, kurie mokosi profesinėje mokykloje bei universitete.

Tyrimu norėta sužinoti, ar dirbantis jaunimas yra patenkinti savo esamu darbu. Remiantis tyrimo duomenimis galima teigti, kad didžioji dalis apklaustųjų teigė, jog yra patenkinti (25 paveikslas). Galima spręsti, jog Šiaulių miestas šiuo atžvilgiu yra gana populiarus ir patrauklus jaunimo tarpe.

25 pav. Šiaulių miesto jaunimo nuomonė apie dabartinį darbą (proc.)

Tyrimo taip pat norėta sužinoti, ką jaunimas mano apie esamą darbo padėtį, skirtą jaunimui. Jiems buvo leista laisvai pateikti savo nuomonę šiuo klausimu (2.6 lentelė), t.y. kokius tris žingsnius padarytų, kad pagerintų jaunimo darbo būklę Šiaulių mieste.

2.6 lentelė

Jaunimo veiksmai jaunimo darbo būklei pagerinti

Kriterijus	Teiginių skaičius	Teiginių pavyzdžiai
JAUNIMAS - DARBAS	72	<Leisčiau legaliai dirbti nuo 16 m., bet būtina lankant pamokas>, <geresnes sąlygas, didesnę darbą>, <suteikti daugiau darbo galimybių besimokančiam ar studijuojančiam jaunimui>, <suteikti informacijos apie darbus>, <norintiems ir gabiems padėčiau susirasti darbą pagal specialybę>, <sukurti naujas darbo vietas>, <pagalbiniais darbininkais įmonėse pagal specialybę>, <sukurčiau programą, kuri padėtų jaunimui susirasti darbą>, <manau jaunimui darbo vietų mažai>, <padaryčiau prieinamas sąlygas dirbti; pagerinčiau darbo lygį>, <neišnaudojimas žmonių tinkamos darbo vietos>, <siūlyčiau lengvesnių darbų ir patogesniu laiku, malonesnius darbus>, <legalios darbo vietos>, <darbo pasidalijimo lygybė>, <jaunimui sunku gauti darbą ir derinti jį su mokslais. Daugelis darbdavių nenori priimti dirbti moksleivių>, <reikia skatinti įmonių vadovus, kad jie noriai užimtų jaunimą>, <parūpinčiau daugiau darbo>, <daryčiau darbdaviams lengvatas už jaunimo įdarbinimą>, <galimybė suteikti daugiau darbo vietų, kur galėtų dirbti jaunimas>, <sudaryčiau palankias sąlygas dirbti nepilnamečiams, kad darbdaviai derintų darbą su studijomis, kad ir besimokantys

		galėtų dirbti>, ...
JAUNIMAS - PRAKTIKA	31	<steigčiau darbo vietas apmokymams baigusiems studentams, kad įgytų patirties>, <verslininkams neleisčiau reikalauti patirties iš jaunimo; galėtų bet kuri įstaiga priimti jaunimą atlikti praktiką ir už tai mokėti>, <kad nereikalautų darbo stažo>, <darbdaviai nereikalautų praktikos, <jaunimą leisti semtis patirties įvairiose konferencijose, kursuose, stovyklose>, <suteikti jaunimui daugiau darbo vietų; atliekant praktiką, suteikti galimybę toje darbo vietoje ir pasilikti>, <nustatyčiau darbdaviams sumažinti darbo patirties reikalavimą>, <įsidarbinti be patirties>, <sudaryt jaunimui sąlygas įgyti patirties>, ...
JAUNIMAS - ATLYGIS	39	<už darbą mokėti tiek, kiek yra vertas darbas>, <ne per mažas atlyginimas>, <kelčiau atlyginimus>, <didesnių algų>, <pakelčiau algas>, <skatinti darbdavius kelti atlyginimus>, <algų kėlimą>, <geresnis atlyginimas>, <didinčiau atlyginimą jauniems specialistams>, <padidinčiau algą>, <pakelčiau atlyginimus>, ...
JAUNIMAS - NORAI	26	<skirčiau lėšų, kad jaunimas galėtų įgyvendinti daugiau savo idėjų>, <daugiau renginių>, <leisčiau jaunimui save realizuoti šiose organizacijose pagal jų norus, pomėgius>, <surengti daugiau renginių>, <daugiau renginių, atostogų, daugiau vietų, pvz. parkų, diskotekų, žygiai>
JAUNIMAS - POREIKIAI	24	<Universitete padaryčiau lengvesnį grafiką. Nuolaidų, išigyjant mokymosi priemones>, <studentams ir moksleiviams turėtų būti atskaičiuojami mažesni pinigai>, <stengčiausi skirti daugiau lėšų jaunimo organizacijoms; suteikčiau patogias patalpas, šviesti jaunimą labiau>, <miesto didžiuosiuose rajonuose išskirčiau patalpas jaunimo užimtumui; surasčiau žmones, kurie galėtų šią veiklą organizuoti; reklamuočiau organizacijas>, <auklėti visuomenę, kad mylėtų darbą nuo jaunystės>, <agitacinės veiklos>, ...
APLINKOS TVARKYMAS	15	<miesto priežiūra>, <sutvarkyti krepšinio aikštes>, <sumažinti taršą mieste>, <rengti talkas miestui tvarkyti; prevencinė šiuokšlinimo programa>, <skatinčiau jaunimą įsijungti į talkas>.

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis anketos duomenimis

Jaunimo tarpe labiausiai išryškėja kategorija „Jaunimas - darbas“. Jaunuolių nuomone, darbo situacija yra nekokia, todėl jie pirmiausia kurtų daugiau darbo vietų, leistų jaunuoliams dirbti ir derinti tai su mokslais. Buvo net tokių, kurie siūlytų darbdaviams įvairias lengvatas, kad tik priimtų jaunimą dirbti. Antrą vietą skiria atlygiui. Jiems atrodo, kad šiuo metu atlygis už darbą yra per mažas (<kelčiau atlyginimus>, <geresnis atlyginimas>, <pakelčiau atlyginimus>, ...).

„Jaunimas – praktika“ yra gana svarbu taip pat jaunam žmogui. Anot jų, darbdaviai reikalauja patirties. Jaunimas norėtų įgyti praktikos, besimokant ar studijuojant, kad lengviau būtų vėliau įsitvirtinti darbo rinkoje.

Kiek mažiau pasisakė už norų bei poreikių tenkinimą, tai rodo, kad irgi yra svarbu, Tačiau aktualiausia yra šiuo atveju įsidarbinti ir įsitvirtinti.

Apibendrinus galima teigti, kad:

- 25-29 metų jaunimas dažniausiai dirba vienoje darbovietėje (62,5 proc.). 19-24 metų jaunuolių daugiau yra dirbančių keliuose darbo vietose nei 25-29 metų jaunimas.

- Išanalizavus jaunimo pasisakymus apie darbo pasirinkimą bei patirtį, galima teigti, jog pusė 25-29 metų jaunuolių dirba ne pagal specialybę. Pagal specialybę daugiausiai dirba, kurie niekur nesimoko ir nestudijuoja (38 proc.). Galima daryti išvadą, jog į šią jaunimo grupę įeina jau pabaigę mokslus ir turintys diplomą.
- Daugiausiai nedribančio jaunimo yra tie, kurie mokosi mokykloje bei neturi specialybės. Ne pagal specialybę dirbančių yra tie, kurie mokosi profesinėje mokykloje bei universitete.

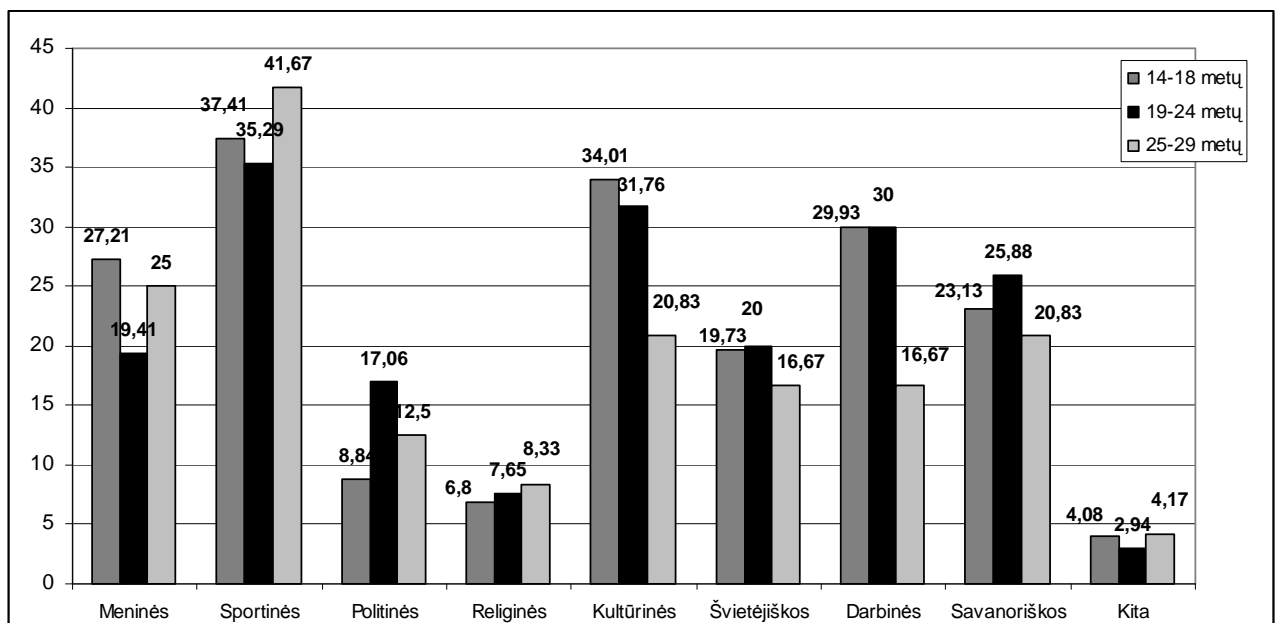
JAUNIMAS IR VEIKLA

Tyrimu norėta išsiaiškinti, kokios veiklos, anot tiriamųjų, trūksta Šiaulių mieste (26 paveikslas).

Išanalizavus tyrimo rezultatus, galima teigti, jog daugiausia pasisakė, kad jiems trūksta sportinės veiklos. Taip pat jaunimui svarbu kultūrinė, meninė veikla. Nemažai jaunimo pasigenda savanoriškos veiklos. Mažiausiai pasogenda: švietėjiškos, politinės bei religinės veiklos.

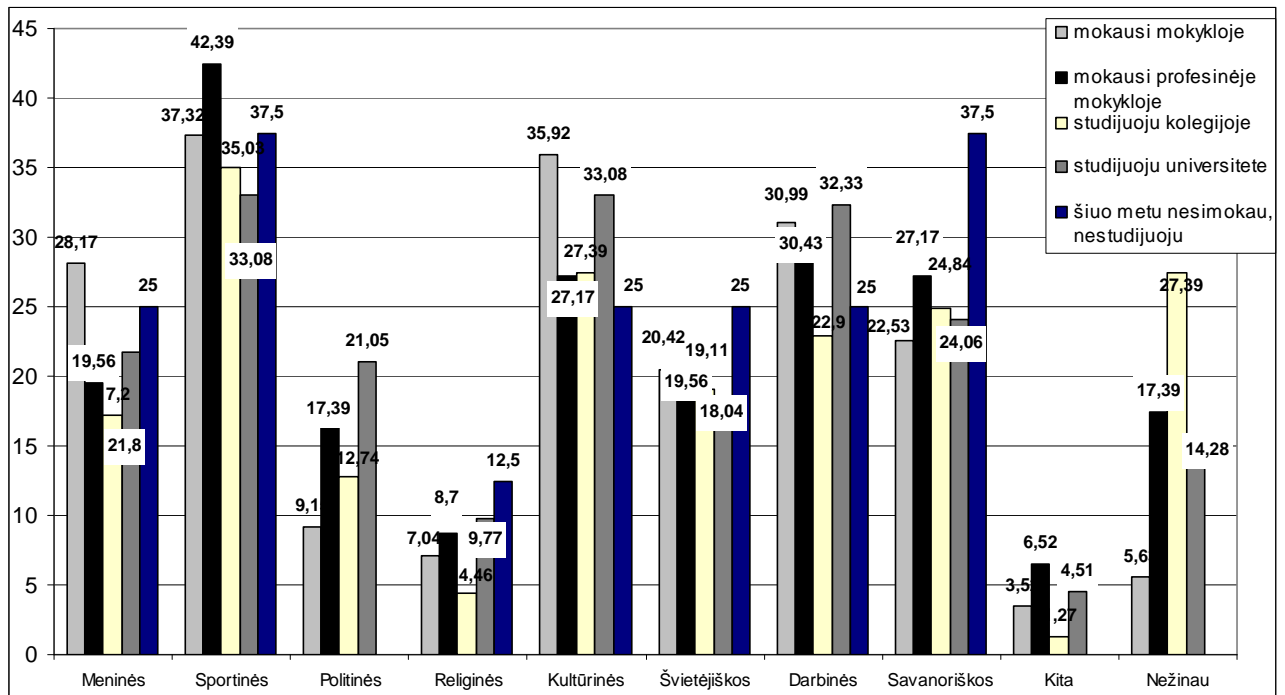
Statistiškai reikšmingi skirtumai pasireiškė tarp 14-18 metų bei 25-29 metų jaunimo. Jaunesni asmenys labiau pasigenda kultūrinės, savanoriškos, meninės veiklos bei vyresnieji ($p < 0,005$).

Taip pat išryškėjo statistiškai reikšmingas skirtumas tarp 19-24 metų ir kitų amžiaus tarpsnių jaunimo. 19-24 metų jaunuoliai labiau nei kiti pasigenda politinės veiklos.

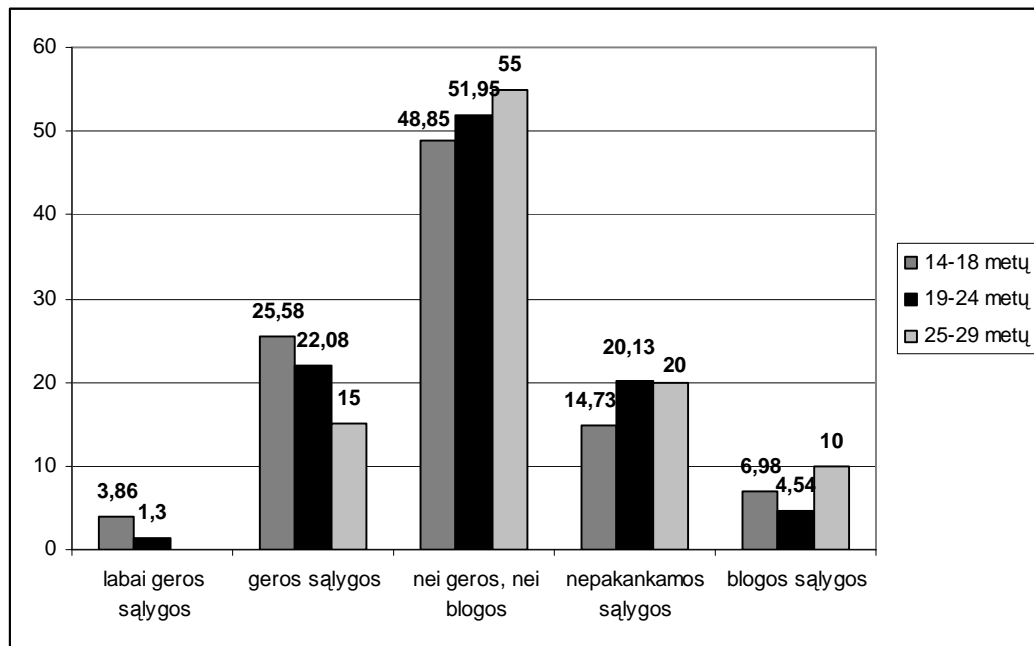
26 pav. Jaunimo nuomonė apie veiklą, kurios trūksta Šiaulių mieste (proc.)

Analizuojant tyrimo duomenis pagal jaunimo užimtumo kategorijas (besimokantysis, studijuojantysis,) galima teigti, kad labiausiai sportinės veiklos pasigenda ta jaunimo dalis, kuri mokosi mokykloje, profesinėje mokykloje (27 paveikslas). Savanoriškos veiklos labiausiai pasigenda ta jaunimo dalis, kuri šiuo metu niekur nesimoko/nestudijuoja. Universitete studijuojantis jaunimas labiausiai pasigenda sportinės, kultūrinės, darbinės, meninės ir politinės veiklos. Kolegijoje studijuojantis jaunimui labiausiai trūksta sportinės, kultūrinės, savanoriškos, meninės veiklos.

27 pav. Jaunimo nuomonė apie tam tikrų veiklų trūkumą Šiaulių mieste (proc.)

Jaunuoliai taip pat buvo paklausti apie sąlygas skirtas šiuo metu auginti vaikus Šiaulių mieste (28 paveikslas). Didžioji dalis apklaustųjų teigė, kad sąlygos nėra geros, bet ir nėra blogos. Jaunesniojo amžiaus jaunimas pozityviau reiškė nuomonę šiuo klausimu galbūt todėl, kad jų tarpe dar nėra daug sukūrusių šeimų ir auginančių vaikus. Vyresniojo amžiaus jaunimas (25-29 metai) skeptiškiau vertino šią situaciją (20 proc. pasisakė, kad sąlygos yra nepakankamos, o 10 proc. – kad blogos).

28 pav. Respondentų nuomonė apie sąlygas auginti vaikus Šiaulių mieste (proc.)

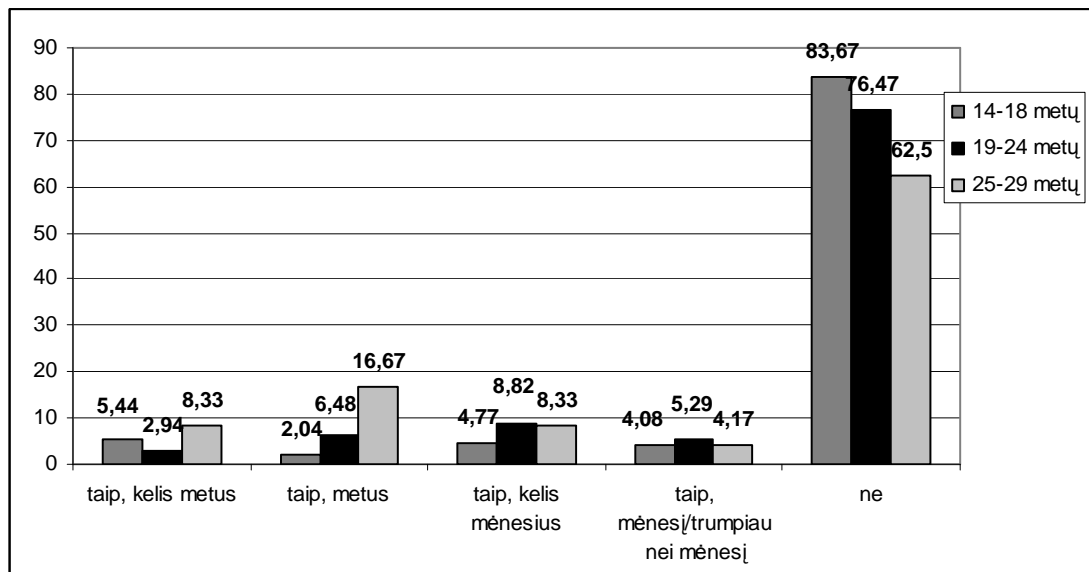
Apibendrinus, galima teigti, kad:

- 25-29 metų jaunimas dažniausiai dirba vienoje darbovietėje (62,5 proc.). 19-24 metų jaunuolių daugiau yra dirbančių keliose darbo vietose nei 25-29 metų jaunimas.
- Jaunimas daugiausia pasisakė, kad jiems trūksta sportinės veiklos. Taip pat jaunimui svarbu kultūrinė, meninė veikla. Nemažai jaunimo pasigenda savanoriškos veiklos. Mažiausiai pasigenda: švietėjiškos, politinės bei religinės veiklos. Statistiškai reikšmingi skirtumai pasireiškė tarp 14-18 metų bei 25-29 metų jaunimo. Jaunesni asmenys labiau pasigenda kultūrinės, savanoriškos, meninės veiklos bei vyresnieji ($p < 0,005$). Taip pat išryškėjo statistiškai reikšmingas skirtumas tarp 19-24 metų ir kitų amžiaus tarpsnių jaunimo. 19-24 metų jaunuoliai labiau nei kiti pasigenda politinės veiklos.
- Didžioji dalis apklaustųjų teigė, kad sąlygos nėra geros, bet ir nėra blogos. Jaunesniojo amžiaus jaunimas pozityviau reiškė nuomonę šiuo klausimu galbūt todėl, kad jų tarpe dar nėra daug sukūrusių šeimų ir auginančių vaikus. Vyresniojo amžiaus jaunimas (25-29 metai) skeptiškiau vertino šią situaciją (20 proc. pasisakė, kad sąlygos yra nepakankamos, o 10 proc. – kad blogos).

MIGRACIJA

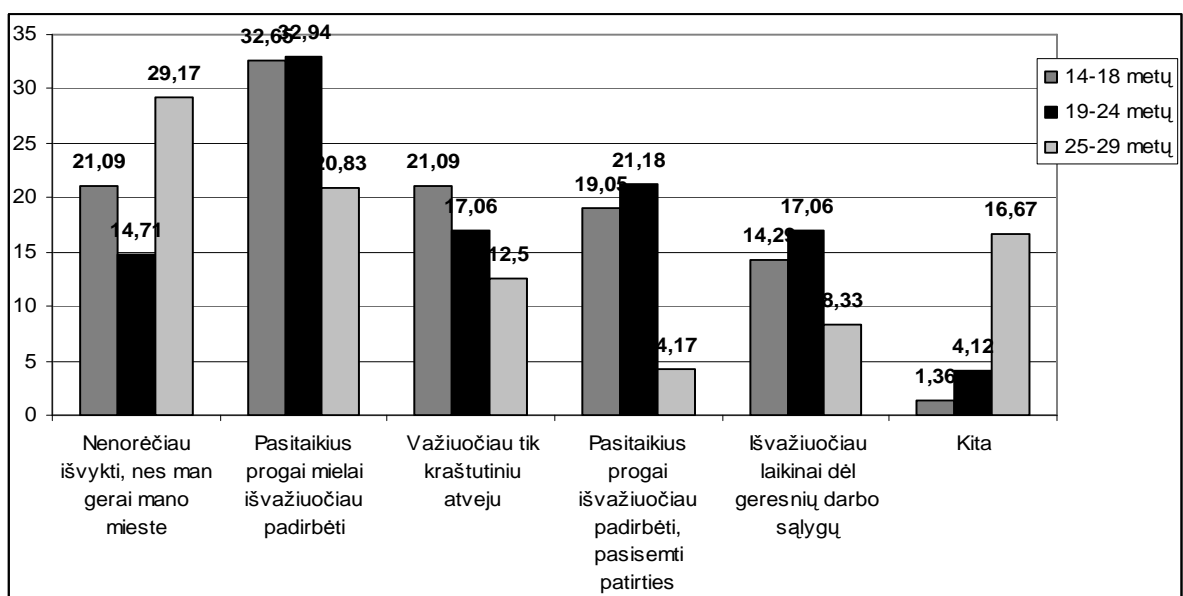
Šiuo metu yra itin populiariu išvykti padirbėti ne tik į kitą miestą, bet ir į kitą šalį, ypač studentų tarpe. Jie dažniausiai išvyksta laikinai ar vasaros sezonui. Tyrimu norėta sužinoti ne tik

apie jaunimo patirtį dirbant užsienyje, bet ir jų ateities perspektyvas. Daugiausiai Šiaulių miesto jaunimo nebuvo išvykę dirbti užsienyje (29 paveikslas).

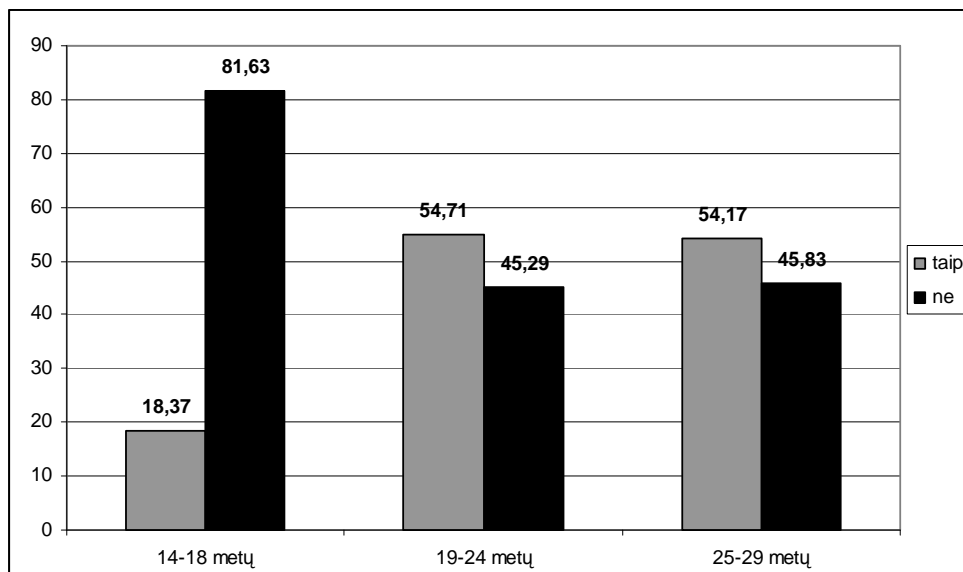
29 pav. Jaunimo darbo patirtis užsienyje (proc.)

Sarbu išsiaiškinti ir priežastis, kurios jaunus žmones sulaiko ar skatina vykti dirbti į užsienį. Anot LiJOT Asamblėjos vykdyto tyrimo (2006.04.21-22), absoliuti dauguma jaunų žmonių išvyksta grynai dėl ekonominių motyvų – siekdami geresnių ir stabilesnių gyvenimo ir darbo sąlygų bei dėl to, kad nėra vertinami kaip jauni specialistai. Šiaulių mieste atliktas jaunimo tyrimas migracijos aspektu leidžia teigti, kad labiausiai nenorėtų išvykti 25-29 metų asmenys (30 paveikslas). O pasitaikius progai iš karto išvyktų 14-24 metų jaunuoliai. Šio amžiaus tarpsnio jaunuoliai išvyktų tam, kad pasisemtų patirties bei ieškodami geresnių darbo sąlygų.

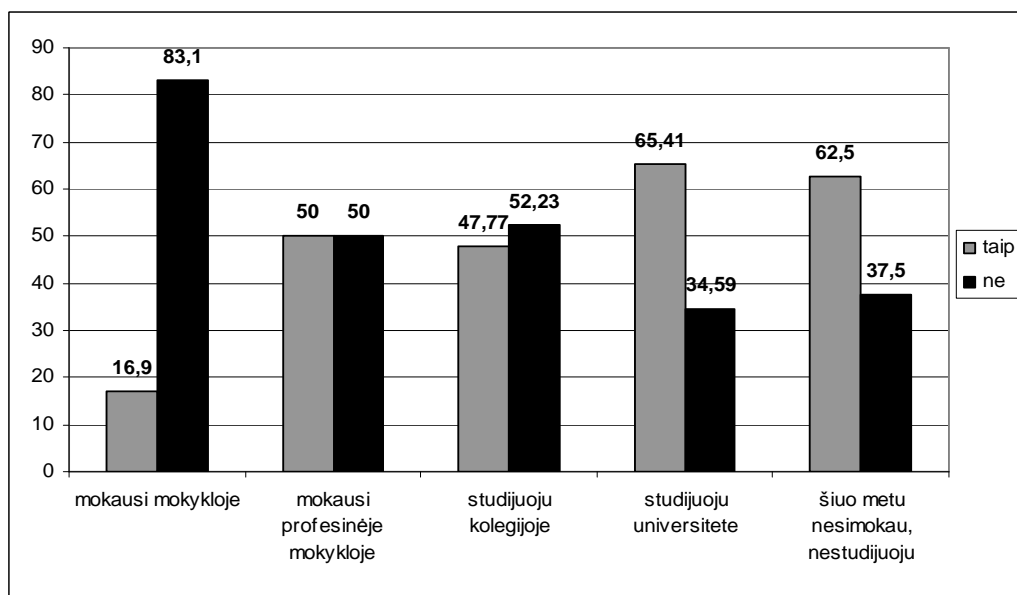
30 pav. Priežastys, sulaikančios arba skatinančios jaunimą išvažiuoti į užsienį (proc.)

Svarbu analizuoti miesto patrauklumą ne tik per migraciją į užsienį, bet ir migraciją į kitus miestus. Šiame tyrime jaunimo buvo prašoma išreikšti savo nuomonę apie patirtis kitame Lietuvos mieste/rajone (31 paveikslas). Šiauliuose 19-24 metų (54,7 proc.) bei 25-29 metų (54,2 proc.) jaunimui teko gyventi/mokytiis/dirbti kituose Lietuvos miestuose.

31 pav. Jaunimo darbo, mokymosi patirtis kitame Lietuvos mieste (proc.)

Tokias jaunimo patirtis lemia tai, kad Šiaulių mieste yra nemažai aukštųjų mokyklų, profesinių mokyklų, kurios pritraukia jaunimą (32 paveikslas).

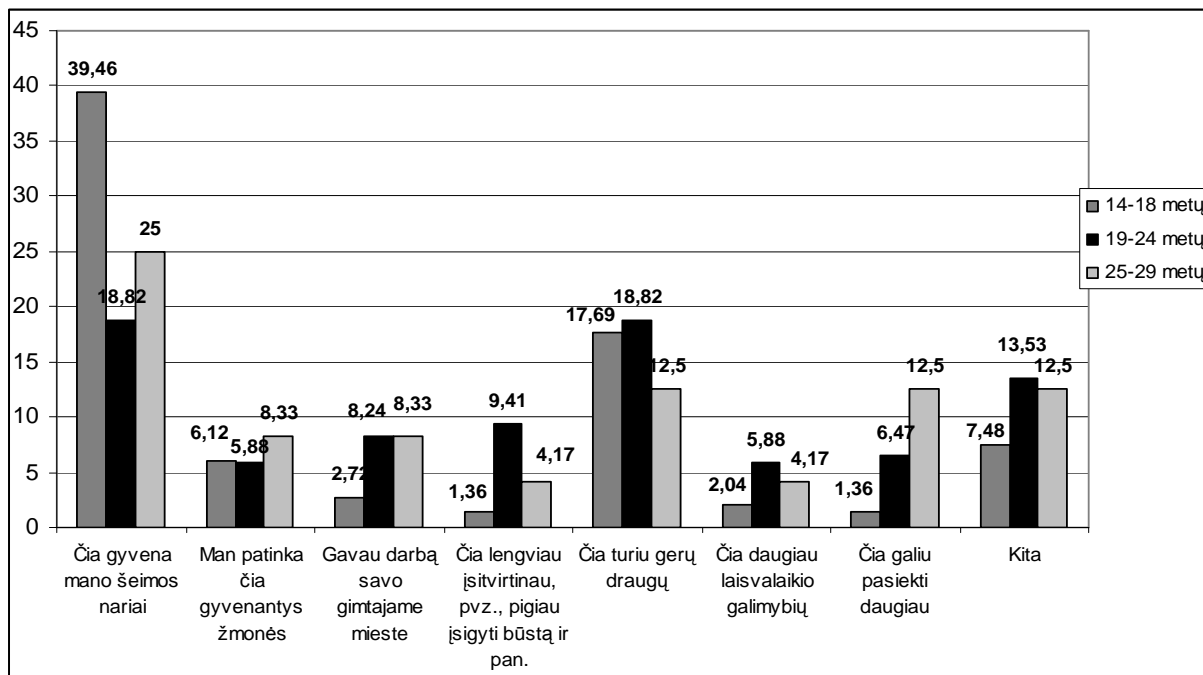

32 pav. Besimokančiojo/nesimokančiojo jaunimo darbo, mokymosi patirtis kitame Lietuvos mieste (proc.)

Tyrime buvo kreiptasi į tą jaunimo dalį, kuri buvo kažkada išvykusi į kitą miestą/rajoną. Jie įvardijo priežastis dėl ko sugrįžo į savo gimtąjį miestą (33 paveikslas). Pagrindinės priežastys

buvo šeima ir draugai. Statistiškai reikšmingas skirtumas išryškėjo tarp 14-18 ir 25-29 metų jaunimo ($p < 0,05$). Vyresnieji teigia, kad šiame mieste galima pasiekti daugiau nei kitur.

19-24 metų jaunimas įvardijo ir ekonomines priežastis (pvz., čia pigiau išsigyti būstą).

33 pav. Priežastys, paskatinusios po studijų/darbo grįžti į savo gimtąjį miestą (proc.)

Šiame tyrime jaunimui buvo siūloma išsivaizduoti, kaip jie, būdami Šiaulių miesto mero vietoje, skatintų jaunimą likti šiame mieste. Nuomonės pasiskirstė pagal šias kategorijas:

- darbas/pragyvenimo sąlygos;
- pramogos;
- mokslas (žr. 2.7 lentelėje).

Jaunimas noriai siūlė įvairius būdus, kurie įtakotų jų pasilikimą Šiaulių mieste. Galima teigti, kad miestas patrauklus būtų tuomet, kai jaunimas galėtų įsidarbinti, užsidirbti, būtų pakankamai veiklos pagal jų pomėgius bei sudarytos sąlygos mokytis. Nors jaunimui sunku suvokti, kokias funkcijas atlieka meras, tačiau šie įvardinti teiginiai liudija, kad jaunimas jam priskiria žymiai jų daugiau.

2.7 lentelė

Jaunimo skatinimo būdai, kurie įtakotų pasilikti gyventi Šiaulių mieste

Kategorija	Kategoriją iliustruojantys teiginiai
DARBAS/PRAGYVENIMO SĄLYGOS IR JAUNIMAS	<Sukurčiau naujų darbo vietų jaunimui>, <sudaryčiau normalias sąlygas dirbti (tikrai normalias)>, <praplėščiau Šiaulių ribas>, <jaunimui daryčiau palankesnes sąlygas įsidarbinti>, <didinti perspektyvas jaunimui ištvirtinti mieste (užimtumas, darbo vietas)>, <suteikčiau geresnes darbo sąlygas ir užmokestį>, <teikčiau geresnes darbo sąlygas>, <domėtis ir skatinti dirbantį ir besimokantį jaunimą; ieškoti būdų jiems padėti; suteikti didesnes galimybes veržliam jaunimui>, <sukurti geras sąlygas mokslui ir darbui>, <svarbiausia

	<p>duoti jaunimui šansą pragyventi mieste, o tai beveik neįmanoma dabartinėmis sąlygomis>, <duoti jaunimui kokių nors lengvatų; lengviau priimti jauną žmogų į darbą>, <studentams darbo vietų>, <bandyčiau keisti išsidarbinimo sąlygas jaunimui, baigusiam studijas>, <įsteigčiau daugiau vietų jaunimui, kurį būtų galima dirbti per atostogas ir po pamokų>, <suteikčiau didesnes galimybes išsidarbinti kavinėse, viešbučiuose, parduotuvėse; sutvarkyčiau mokymo įstaigoms priklausančius bendrabučius, kitas patalpas>, <geresnės sąlygos jaunimui dirbti; daugiau darbo vietų jaunimui>, <daugiau galimybių dirbti jaunimui>, <kelčiau atlyginimus jaunimui>, <pakelčiau algas; kurčiau daugiau darbo vietų; panaikčiau praktikos reikalavimą>, <geromis perspektyvomis darbu>, <darbo užmokesčio kėlimas; darbdavių pasitikėjimas priimant jaunus žmones; galimybė siekti geresnio gyvenimo>, <darbo vietomis; skirčiau pigesnę būstą>, <geros darbo sąlygos; geras atlyginimas; perspektyvos>, <įvairios lengvatos, kaip gyventojams; darbo suteikimas>, <palengvinačiau darbo susiradimą>, <rūpinčiausi, kad pabaigę jaunieji specialistai rastų darbą Šiauliuose; suteikčiau jiems perspektyvą dirbti ir jei norės tęsti>, <sumažinti kainas, padidinti atlyginimą>, <siūlyčiau daugiau darbo; įdarbinačiau nepilnamečius; duočiau didesnę atlyginimą>, <skatinčiau visų pirma seimo narius, kad keltų atlyginimus>, <gerinčiau švietimą; labiau išklausyčiau jaunimo nuomonę>, ...</p>
<p>PRAMOGOS IR JAUNIMAS</p>	<p><Daugiau veiklos jaunimui>, <norėčiau, kad meras rengtų daugiau sporto stadionų ir daugiau linksmybių mieste>, <stengčiausi mieste statyti daugiau laisvalaikio ir pramogų centrų>, <steigčiau daugiau vietų kur galima papramogauti>, <rengčiau daugiau ir įvairesnius koncertus>, <įkurčiau tam tikras patalpas, kur būtų galima repetuoti su grupe ar šiaip su draugais pagroti>, <rengčiau daugiau muzikinių renginių, kitokių renginių jaunimui>, <organizuoti kultūrinę veiklą mieste ir už jo ribų>, <daugiau akcijų jaunimui, pvz., tokių kaip jaunimo diena, daugiau informacijos apie veiklą>, <investavimas į vietas, kuriose renkasi jaunimas, jų tobulinimas>, <rengčiau daugiau renginių, pramogų, kad jaunimui būtų nenuobodu ir turėtų deramą užsiėmimą>, <laisvalaikio centrai>, <įkurčiau naujų organizacijų jaunimui; daryčiau įvairius projektus ir pan.>, <rengčiau daugiau renginių jauniems žmonėms>, <kelčiau kultūros lygį mieste, kad jaunimui neatrodytų, kad jie gyvena pensininkų mieste ir kad visa profesionali kultūra >, <vystyčiau aukštesnę miesto kultūrą ir pasaulėžiūrą>, <organizuočiau daugiau renginių ir koncertų>, <stengčiausi bendrauti su verslininkais, kurie galėtų pasiūlyti daugiau įvairių pramogų jaunimui; daryčiau viską, kad Šiauliuose vyktų "normalių", įvairaus stiliaus muzikos koncertų už priimtina kainą>, <laisvalaikio leidimo bei tam skirtų vietų; stengčiausi kurti tokį laisvalaikio centrą, kuriame būtų meninės, sportinės, darbinės ir kt. veiklos, rengčiau daugiau akcijų>, <rengčiau daugiau muzikinių koncertų, laisvalaikio didesnėmis galimybėmis>, ...</p>
<p>MOKSLAS IR JAUNIMAS</p>	<p><Pakeisčiau mokymosi sistemą ir nedaryčiau nesąmonių>, <stiprinčiau akademinę universiteto bendruomenę>, <gerinčiau sąlygas mokyklose>, <įsteigčiau daugiau universitetų; universitetuose įsteigčiau populiarių specialybių>, <teikti didesnę dėmesį mokslui>, <nemokamas mokslas, studijos>, <prieinamos mokymosi sąlygos>, <gerinčiau santykius (ryšius) su universiteto, kolegijų vadovais ir skatinčiau studijų gerinimą>, <lankyčiau ir taip skirdama dėmesį vaikams, parodyčiau, kad jie svarbūs ir reikalingi Šiaulių miestui>, <lengvesnėmis mokslo programomis>, <didinti aukštojo mokslo kokybę; pateikti įvairesnių specialybių mokymosi įstaigose>, <mažinti mokslo kainas; aprūpinti mokslo įstaigas naujovėmis; didesnėmis stipendijomis>, <mokesčiai visiems už studijas>, <skirčiau premijas geriausiai besimokantiems, sportuojantiems ir t.t.>, <tuo, kad būtų geresnės sąlygos mokykloje>.</p>

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis anketos duomenimis

Apibendrinant galima teigti, kad:

- *daugiau nei 80 procentų jaunuolių nebuvo išvykę padirbėti į užsienį. Kurie turi darbą savo mieste, ar tenkina gyvenimo sąlygos, nėra reikalo kažkur važiuoti.*

- *labiausiai nenorėtų išvykti 25-29 metų asmenys (31 paveikslas). O pasitaikius progai iš karto išvyktų 14-24 metų jaunuoliai. Šio amžiaus tarpsnio jaunuoliai išvyktų tam, kad pasisemtų patirties bei ieškodami geresnių darbo sąlygų.*
- *Jaunimas noriai siūlė įvairius būdus, kurie įtakotų jų pasilikimą Šiaulių mieste. Galima teigti, kad miestas patrauklus būtų tuomet, kai jaunimas galėtų įsidarbinti, užsidirbti, būtų pakankamai veiklos pagal jų pomėgius bei sudarytos sąlygos mokytis.*

IŠVADOS

Teorinės literatūros analizė leidžia teigti, kad:

- Europos bei Lietuvos Jaunimo politikos įgyvendinimo gaires egzistuoja jau seniai ir yra įtvirtintos ne tik nacionaliniame, bet ir savivaldybių lygmenyje, kur ją vykdo tokios institucijos, kaip Europos Taryba, LR Seimas, Jaunimo reikalų departamentai, Jaunimo reikalų tarybos ir pan.
- Apibendrinus dokumentus, reglamentuojančius Jaunimo politiką, galima teigti, kad jie reglamentuoja šią politiką, leidžia ją įgyvendinti, plėtoti savivaldybėse (skatinti jaunimo organizacijų kūrimąsi ir veiklą, stiprinti jų ryšį su savivaldybių institucijomis). Taip pat įtvirtina pagrindines sąvokas, struktūras ir formas, paskirtis, susijusias su Jaunimo politika.
- Jaunimo politikos organizavimo bei valdymo savivaldybėse specifika pasižymi tuo, jog savivaldybėse šį procesą vykdo valstybinė jaunimo reikalų taryba, jaunimo reikalų departamentas bei jaunimo reikalų koordinatorius. Šios politikos savivaldybėse plėtojimas įtvirtintas 2007-2009 metų Nutarime dėl jaunimo politikos plėtros savivaldybėse.
- Išanalizavus koordinatorių, Jaunimo reikalų departamento bei Jaunimo reikalų tarybos bendradarbiavimo ypatumus, vykdam Jaunimo politiką, išryškėjo, jog jaunimo reikalų koordinatorius darbo vietas yra skirtinguose savivaldybių skyriuose: vienur - *švietimo skyriuose*, kitur- *administracijoje*, *Vaikų teisių apsaugos skyriuose*, *jaunimo reikalų, sporto ir kultūros skyriuose*.
- Jaunimo politikos savivaldybėje formavimu užsiima savivaldybės taryba, jaunimo reikalų taryba, jaunimo reikalų koordinatorius. Savivaldybės tarybos sprendimu yra sudaroma nuolatinė (tarybos kadencijos laikotarpiui) savivaldybės jaunimo reikalų taryba, kuriai vykdyti veiklą padeda savivaldybės jaunimo reikalų koordinatorius. O savivaldybės jaunimo reikalų tarybos nuostatus tvirtina savivaldybės taryba.
- Apžvelgus Jaunimo politikos įgyvendinimo sritis, galima teigti, kad pagrindinės yra dalyvavimas organizacijose/miesto gyvenime, savanorystė, pilietiškumas, darbas, migracija, laisvalaikis, informavimas, studijos, mokslas.

Atlikus Šiaulių miesto jaunimo nuomonių apie jaunimo politikos įgyvendinimą ir plėtotę tyrimą, galima teigti, kad:

Miesto patrauklumas

- Šiaulių miestas 14-29 metų jaunuoliams yra patrauklus čia gyventi, mokytis bei dirbti.

Jaunimo dalyvavimas jaunimo organizacijų veikloje

- Jaunimo dalyvavimą organizacijų veikloje sąlygoja jose propaguojamos patrauklios idėjos, veiklos formos, prieinama informacija, įdomus lyderis. Jiems svarbu: įgyti naujų žinių, informacijos, patirties, save realizuoti, bendrauti.
- Ta jaunimo dalis, kuri nedalyvauja organizacijų veikloje ir nenorėtų jose dalyvauti įvardija tas priežastis, kurios susijusios su jų dideliu užimtumu, informacijos trūkumu bei jų interesus neatitinkančiomis idėjomis.
- Remiantis tyrimo duomenis, galima teigti, kad jaunimas prisiima atsakomybę už save, suvokia jaunimo organizacijų vaidmenį. Daugiausia apklaustų atsakė, kad jaunimu turėtų rūpintis pats jaunimas (53,4 proc.) bei jaunimo organizacijos (57,8 proc.). Kita kategorija atsakiusių atsakomybę perkėlė institucijoms: mokykloms (39,3 proc.), savivaldybės jaunimo reikalų tarybai (29,9 proc.), tėvams (16,4 proc.). Jaunimas beveik jokių lūkesčių neturi, kad jais rūpintųsi meras (16,7 proc.), mero pavadotojai (5,9 proc.), jaunimo organizacijų asociacija „Apskritasis stalas“ (21,1 proc.).
- Jaunimui svarbios problemos, kurios reikalautų momentinio sprendimo yra susijusios su laisvalaikiu, pramogomis, kasdienybe, jaunimo organizacijomis, miesto aplinka, darbu.

Jaunimas ir laisvalaikis. Informacijos sklaida

- Prioritetą informacijos sklaidos priemonėms, kuriomis norėtų gauti informaciją apie jaunimo organizacijas, 14-18 metų jaunuoliai skiria internetui (61,9 proc.), televizijai (60,5 proc.), tiesioginiam informacijos perdavimui (34,7 proc.). 25-29 metų jaunimas prioritetus teikia internetui (66,7 proc.). 19-24 metų jaunimui svarbus informacijos šaltinis yra renginiai bei tiesioginis informacijos pristatymas.
- 25-29 metų jaunimas informaciją apie jaunimo organizacijas yra gavę skaitydami spaudą bei žiūrėdami televiziją. 14-18 metų jaunimas vienas iš informacijos šaltinių yra draugai.
- Kaip laisvalaikio praleidimo būdui, 19-24 metų jaunimas prioritetą atiduoda asmeniniam hobi (48,8 proc.). Jaunimas retai leidžia laisvalaikį skaitydamas knygas, lankydamasis kultūriniuose renginiuose.

Pilietiškumas, savanorystė

- Daug kartų jaunimo dalyvavusiųjų pilietinėse akcijose aktyvumas siekia nuo 5 iki 10 proc. Keletą kartų dalyvavusiųjų pilietinėje veikloje aktyvumas siekia nuo 29 iki 36 proc. Galima teigti, jog tai priklauso nuo jų amžiaus: kuo - jaunesni, tuo - aktyvesni. Daugiausiai nedalyvavusiųjų sudarė moksleiviai, besimokantys profesinėje mokykloje.
- Jaunimo tarpe labiausiai išryškėja kategorija „Aplinkos tvarkymas“. Jaunuoliai nori, jog jų miestas būtų gražus, neprižiurkšlintas, apsodintas medžiais, nes turi savo miesto vietų,

kur dažniausiai renkasi. „Pagalba kitam“ kategorijoje daugiau atsispindi pagalba vienas kitam, kitiems piliečiams ar net vienišoms mamoms.

- Politika, visuomenės aktualijomis labiausiai domisi 19-24 metų jaunimas, kuris jau nebesimoko, o dirba. Pasyviausi šiuo klausimus yra 25-29 metų jaunimas, kuris siekia iki 10 procentų.
- Dalyvavimo savanoriškoje, neatlygintinoje veikloje aktyvesni ateityje žada būti 14-18 metų ir 19-24 metų jaunimas. Galima teigti, kad į savanorišką veiklą būtų naudingiau įtraukti būtent juos: jie yra aktyvesni, tokiai veiklai jie paskirtų daugiau laiko, formuojasi tam tikros vertybės bei nuostatos, kurios išliktų ir ateityje.

Jaunimas ir veikla

- 25-29 metų jaunimas dažniausiai dirba vienoje darbovietėje (62,5 proc.). 19-24 metų jaunuolių daugiau yra dirbančių keliose darbo vietose nei 25-29 metų jaunimas.
- Jaunimas daugiausia pasisakė, kad jiems trūksta sportinės veiklos. Nemažai jaunimo pasigenda savanoriškos veiklos. Mažiausiai pasigenda: švietėjiškos, politinės bei religinės veiklos. Statistiškai reikšmingi skirtumai pasireiškė tarp 14-18 metų bei 25-29 metų jaunimo. Jaunesni asmenys labiau pasigenda kultūrinės, savanoriškos, meninės veiklos bei vyresnieji ($p < 0,005$).
- Didžioji dalis apklaustųjų teigė, kad sąlygos auginti vaikus nėra geros, bet ir nėra blogos. Jaunesniojo amžiaus jaunimas pozityviau reiškė nuomonę šiuo klausimu galbūt todėl, kad jų tarpe dar nėra daug sukūrusių šeimų ir auginančių vaikus. Vyresniojo amžiaus jaunimas (25-29 metai) skeptiškiau vertino šią situaciją (20 proc. pasisakė, kad sąlygos yra nepakankamos, o 10 proc. – kad blogos).

Migracija

- Daugiau nei 80 procentų jaunuolių nebuvo išvykę padirbėti į užsienį. Kurie turi darbą savo mieste, ar tenkina gyvenimo sąlygos, nėra reikalo kažkur važiuoti.
- Labiausiai nenorėtų išvykti 25-29 metų asmenys. O pasitaikius progai iš karto išvyktų 14-24 metų jaunuoliai. Šio amžiaus tarpsnio jaunuoliai išvyktų tam, kad pasisemtų patirties bei ieškodami geresnių darbo sąlygų.
- Jaunimas noriai siūlė įvairius būdus, kurie įtakotų jų pasilikimą Šiaulių mieste. Galima teigti, kad miestas patrauklus būtų tuomet, kai jaunimas galėtų įsidarbinti, užsidirbti, būtų pakankamai veiklos pagal jų pomėgius bei sudarytos sąlygos mokytis.

REKOMENDACIJOS

- *Dėl jaunimo organizacijų.* Jaunimo organizacijos galėtų pajavairinti savo veiklos pobūdį, pasirinkti įvairesnes tematikas, kad sudomintų ir tuos jaunuolius, anot kurių, organizacijų idėjos neatitinka jų interesų.
- *Dėl jaunimo laisvalaikio.* Jaunimo organizacijoms galima pasiūlyti rengti daugiau kultūrinių renginių (spektaklių, koncertų, konkursų) jiems rūpima tema net ir bendrojo lavinimo įstaigose.
- *Dėl jaunimo informavimo.* Jaunimo reikalų departamentui, koordinatoriui organizuoti įvairias apklausas, konferencijas, kurių metu daugiau laiko praleistų su miesto jaunimu, pabendrautų su juo, sužinotų jų lūkesčius, norus. Šiems savivaldybių atstovams apsilankyti taip pat gausiai jaunimo lankomose įstaigose.
- *Dėl jaunimo savanorystės ir pilietiškumo.* Pilietinių akcijų/veiklų organizatoriai galėtų sugalvoti įvairių paskatinimo būdų, pritraukiant kuo daugiau jaunuolių dalyvauti tokioje veikloje.
- *Dėl jaunimo ir darbo.* Kad darbdaviai nuolaidžiau žiūrėtų į jauną žmogų, netrintį patirties darbo atžvilgiu ir sušvelnintų sąlygas, reikalavimus įsitvirtinant darbo rinkoje.
- *Dėl jaunimo ir veiklos.* Jaunimo reikalų tarybai, departamentui galima pasiūlyti paskelbti elementarių, tačiau dar įvairesnių laisvo laiko praleidimo būdų, tokių, kaip gabių jaunuolių darbų parodų, sporto olimpiadų, konkursų juos dominančiomis temomis, kokių jaunuoliai pasigenda.
- *Dėl jaunimo ir migracijos.* Darbdaviai galėtų priimti jauną žmogų dirbti, t.y. sukurti jam palankias sąlygas įsidarbinti, užsidirbti, kad kuo mažiau jaunimo išvyktų į užsienį. O švietimo ir mokslo ministrai bei LR Vyriausybė suteiktų sąlygas jaunimui mokytis būtent Lietuvos universitetuose.

LITERATŪRA

1. Abramauskienė, J., Šečkuvienė, H. (2005). Paauglių muzikos mokymosi motyvacijos veiksniai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 78, p.127
2. Adamonienė, R., Palujanskienė, A. (2004). Profesinių paauglių ir jaunuolių raida. *Pedagogika: VPU l-kla*, 74, p.129
3. Ališauskienė, R. (2005). Mokinio jautraus elgesio raida nuo pradinio mokinio amžiaus iki paauglystės. *Pedagogika: VPU l-kla*, 80, p.120.
4. Aramavičiūtė, V., Martišauskienė, E. (2001). Mokytojų ir mokinių santykiai jų dvasinės sklaidos kontekste. *Pedagogika: VPU l-kla*, 52, p.35.
5. Aramavičiūtė, V., Martišauskienė, E. (2004). Ryškesni paauglių ir jaunimo socializacijos ypatumai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 70, p.14.
6. Armonienė, J. (2007). Mokinių fizinis aktyvumas ir sveikata. *Pedagogika: VPU l-kla*, 85, p.115.
7. Aušrienė, M. (2003). Studentų universitetinių studijų efektyvinimas: į kritinį mąstymą orientuoto dalyko modeliavimas. *Tiltai: KU*, 2, p. 111.
8. Autukevičienė, B. (2007). Studento praktikanto ir pradedančiojo dirbti ikimokyklinio ugdymo pedagogo saviugdosa ir karjeros planavimo ypatumai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 86, p.44.
9. Balsas.lt Redakcija. (2009). Technologijos keičia jaunimo įpročius. [žiūrėta 2009-03-21] Prieiga per internetą <http://www.technologijos.lt/n/technologijos/it/straipsnis?name=straipsnis-6703&l=2>
10. Bagdžiūnienė, D., Okunevičiūtė – Neverauskienė, L. (2001). Jaunimo nedarbo problemos socialiniai ir psichologiniai aspektai. *Tiltai: KU*, 4, p.61.
11. Baltrėnienė, M., Palubinskienė, V. (2005). Etnomuzikos poveikis paauglių tautinei orientacijai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 76, p.135.
12. Bankauskienė, N., Skersienė, I. (2001). Moksleivių ir studentų kalbinio išprusimo tyrimas: filologinių ir techninių terminų vartojimas. *Pedagogika: VPU l-kla*, 52, p.55.
13. Barkauskaitė, M. (2001). Bendrojo lavinimo ir jaunimo mokyklų moksleivių vertybių ir nerimastingumo palyginamoji analizė. *Pedagogika: VPU l-kla*, 48, p.84.
14. Barkauskaitė, M. (2004). Moksleivių dorinis ugdymas po pamokinėje veikloje. *Pedagogika: VPU l-kla*, 72, p.20.
15. Barkauskaitė, M., Gudžinskienė, V. (2006). Studentų išstojimo iš universiteto ir neuniversitetinių mokyklų dinamika (1999-2004m). *Pedagogika: VPU l-kla*, 84, p.53.
16. Barkauskaitė, M., Guoba, A. (2003). IX-XII kl.moksleivių vertybinių orientacijų ypatumai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 67, p.77.

17. Biliūtė – Aleknavičienė, E.(2004). Jaunimo organizacijos poreikis asmenybės savirealizacijai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 73, p.141.
18. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda
19. Bitinas, B., Žadeikatė, L. (2003). Abiturientų akademinį gebėjimų raiškos analizė. *Pedagogika: VPU l-kla*, 68, p.181.
20. Blinstrubas, A., Norgėlienė, K. (2002). Vienuoliktokų žinios apie dangaus kūnus kaip pedagoginės diagnostikos objektas. *Pedagogika: VPU l-kla*, 61, p.151.
21. Bobrova, L. (2003). Kai kurie akademinio jaunimo psichofizinių ir socialinių problemų aspektai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 69, p.34.
22. Buhl A. Zofel P. (1996). *Professionalle Datenanalyse mit SPSS fuer Windows*. Bonn: Addison, Wesley.
23. Černiauskienė, M., Proškuvienė, R., Zlatkuvienė, V. (2001). Moksleivis informacinėje visuomenėje: kai kurie emocinės ir fizinės sveikatos aspektai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 52, p.203.
24. Dačiulytė, R. (2003). Studentų savarankiškumo sampratos bruožai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 65, p.33.
25. Dapkienė, S. (2002). Klasės mokinių savivalda – klasės bendruomenės organizavimo metodas. *Pedagogika: VPU l-kla*, 56, p.52.
26. Dirmeikytė, K., Poteliūnienė, S. (2005). Studenčių fizinė būklė ir subjektyvus požiūris į ją. *Pedagogika: VPU l-kla*, 76, p.80.
27. Dukynaitė, R. (2003). Gimnazijos moksleivių mokymo kryptingumo aspektai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 68, p.186.
28. Dumčienė, A., Gudėnaitė, N. (2000). Visuomenės normas pažeidžiančių nepilnamečių ugdymo ypatumai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 47, p.87.
29. Dumčienė, A., Ivaškienė, V. (2000). Akademinio jaunimo mokymosi aktyvumas. *Pedagogika: VPU l-kla*, 40, p.114.
30. Dumčius, A. (2002). Studentų verbalinės komunikacinės kompetencijos ugdymas. *Pedagogika: VPU l-kla*, 62, p.119.
31. Elijošius, E. (2000). Nežymiai sutrikusio intelekto jaunuolių profesinio apsisprendimo ugdymo bruožai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 45, p.39.
32. Endriulaitienė, A., Ramanauskienė, R., Valantinas, A. (2004). Paauglių savęs vertinimas bei santykiai bendraamžių su tėvais sąveikos ypatumai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 71, p.91.
33. Gaigalienė, M., Lukšienė, L. (2002). Paauglių laisvalaikio ypatumai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 62, p.27.
34. Gaigalienė, M., Žarskienė, L. (2003). Profesinio mokymo jaunuolių tarpusavio santykių ypatumai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 67, p.92.

35. Gailienė, I., Macaitienė, R. (2002). Akademinio jaunimo psichosocialinės adaptacijos problemos. *Pedagogika: VPU l-kla*, 61, p.51.
36. Gliožerienė, A. (2004). Jaunimo veiklą Klaipėdoje koordinuos idealistas Gintautas Minelga. [žiūrėta 2009-03-12] Prieiga per internetą <http://klaipeda.diena.lt/dienrastis/lietuva/jaunimo-veikla-klaipedoje-koordinuos-idealistas-gintautas-minelga-175163>.
37. Goštautas, A., Grigaitė, B., Klasavičienė, R. (2004). Kolegijos studentų savęs vertinimo ypatumai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 74, p.33.
38. Gudžinskienė, V., Laucevičienė, J. (2001). Paauglių emocinė savijauta ir jų požiūris į santykius su tėvais. *Pedagogika: VPU l-kla*, 53, p.41.
39. Gumuliauskienė, A. (2001). Jaunesniųjų moksleivių savęs vertinimo ypatumai kaip socialinės brandos apraiškos. *Pedagogika: VPU l-kla*, 54, p. 79.
40. Jaunimo galimybių plėtros strategija, 2007, LR Vyriausybė
41. Jautakytė, Ž. (2004). Aukštesnių klasių moksleivių muzikinė kūryba ir dvasingumas. *Pedagogika: VPU l-kla*, 72, p.104.
42. Jonutytė, I. (2002). Savanoriška socialinė veikla – jaunimo neformalaus ugdymo ir saviugdos forma. *Pedagogika: VPU l-kla*, 60, p.111.
43. Jucevičienė, V. (2005). Vyresniųjų paauglių emocinių būsenų per muzikos pamokas ir muzikinių interesų rūšys. *Pedagogika: VPU l-kla*, 80, p.141.
44. Juodaitytė, A. (2000). Sėkmingo vaikų mokymo(-si) integruotoje grupėje sąlyga – individualių skirtumų recepcija. *Pedagogika: VPU l-kla*, 45, p.61.
45. Juodaitytė, A. (2003). Studentų interaktyvaus mokymo(-si) didaktinio modeliavimo technologija. *Pedagogika: VPU l-kla*, 65, p.90.
46. Juškelienė, V. (2002). XI-XII kl.moksleivių ugdymo krūviai ir gyvenamosios ypatybės. *Pedagogika: VPU l-kla*, 63, p.113.
47. Kairienė, B. (2005). Jaunuolių psichosocialinės raidos ypatumai dėl šeimoje patirtos agresijos. *Pedagogika: VPU l-kla*, 77, p. 119.
48. Kalninitė, D. (2001). Paauglių dailės mokymosi motyvacijos veiksniai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 50, p.177.
49. Kalninitė, K., Žūtautienė, E. (2007). Meno srities studentų vidiniai ir išoriniai dailės mokymosi motyvacijos veiksniai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 86, p.123.
50. Kapustinskienė, N., Kepežienė, N., Poteliūnienė, S. (2006). Pirmakursių studentų fizinė būklė ir jų poreikis fiziniam aktyvumui: socialinis aspektas. *Pedagogika: VPU l-kla*, 81, p. 69.
51. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas: Judex.
52. Kardelis, K., Vyšniauskytė – Rimkienė, J. (2004). Paauglių socialinės kompetencijos raiška įvairių sociometrinių statusų grupėje. *Pedagogika: VPU l-kla*, 71, p.85.

53. Keinys, S., Klimavičius, J., Paulauskas, J., Piličilingis, J., Sližienė, N., Urvydas, K., Vitkauskas, V. (2000). *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų institutas.
54. Kievišas, J. (2002). Moksleivio muzikinė kultūra kaip ugdymo tikslas. *Pedagogika: VPU I-kla*, 49, p.135.
55. Kievišas, J., Pabrėža, J. (2004). Studentų meninio ir dvasinio ugdymo paralelės universiteto edukacinėje sistemoje. *Pedagogika: VPU I-kla*, 72, p. 132.
56. Kievišas, J., Pabrėža, J. (2004). Studentų meninio ir dvasinio ugdymo paralelės universiteto edukacinėje sistemoje. *Pedagogika: VPU I-kla*, 72, p.132.
57. Kučinskas, V., Kučinskienė, R. (2001). Būsimų specialistų integravimosi į darbo rinką prielaidos. *Tiltai: KU*, 2, p.11.
58. Kurienė, A. (2001). IX-XII kl. Moksleivių dalyvavimo chemijos olimpiadose motyvacija. *Pedagogika: VPU I-kla*, 50, p.192.
59. Ladišienė, M., Monkevičienė, O. (2007). Pradedančiojo dirbti pedagogo ir studento praktikanto konsultavimo ypatumai. *Pedagogika: VPU I-kla*, 86, p.36.
60. Lamanauskas, V., Railienė, L. (2002). IX kl.moksleivių vertybinės orientacijos. *Pedagogika: VPU I-kla*, 56, p.133.
61. Latvinienė, J. (2001). Posūnių ir podukrų problemos antrinėje šeimoje (socialinis – pedagoginis aspektas). *Pedagogika: VPU I-kla*, 50, p.88.
62. Lipinskienė, D. (2004). Edukacinė aplinka, jos poveikis studentų motyvacijai ir požiūriui į mokymąsi. *Tiltai: KU*, 1, p.123.
63. LR Jaunimo politikos pagrindų įstatymas, 2003m., gruodžio 4d.
64. LR švietimo ir mokslo ministro įsakymas, 2000 m., liepos 25 d.
65. LR Vyriausybės nutarimas dėl valstybinės jaunimo reikalų tarybos nuostatų ir valstybinio jaunimo fondo įstatų patvirtinimo, 1996m., spalio 7 d.
66. Malinauskas, R. (2001). Pedagogikos studentų parengtis pedagoginėms funkcijoms parengti. *Pedagogika: VPU I-kla*, 48, p.22.
67. Malinauskas, R., Miškinis K. (2000). Studentų kaip būsimųjų mokytojų parengtis spręsti pedagoginius konfliktus. *Pedagogika: VPU I-kla*, 3, p.43.
68. Martišauskienė, E. (2000). Vyresniųjų paauglių dorinis tapsmas: prielaidos, ypatumai, ugdymo linkmės. *Pedagogika: VPU I-kla*, 40, p.34.
69. Martišauskienė, E. (2002). Ugdymo profilio įtaka vyresniųjų paauglių religinei pasaulėžiūrai. *Pedagogika: VPU I-kla*, 58, p. 24.
70. Martišauskienė, E. (2003). Ugdymo profilio įtaka vyresniųjų paauglių dvasinei sklaidai. *Pedagogika: VPU I-kla*, 65, p.169.

71. Merkys, G., Šaparnienė, D. (2004). Kompiuterinis raštingumas ir lytiškumo stereotipai Lietuvos studentų populiacijoje. *Socialiniai mokslai: Technologija*, 1, p.69.
72. Montvydaitė, J., Nasvytienė, D. (2003). 16-19m. jaunuolių frustracijos ypatybės. *Pedagogika: VPU I-kla*, 68, p.328.
73. Mulevičienė, J. (2002). Paauglių estetinių nuostatų ypatumai. *Pedagogika: VPU I-kla*, 64, p.97.
74. Narkevičienė, B., Rost, H.D., Sparfeldt, J.R. (2002). Moksleivių autokoncepcija: instrumento, motyvuojančio atskirų mokomųjų dalykų autokoncepciją, konstravimas. *Socialiniai mokslai: Technologija*, 1, p.18.
75. Navickienė, V. (2000). Mokinio regos silpnėjimo socialinės priežastys, *Pedagogika: VPU I-kla*, 45, p.83.
76. Nutarimas dėl jaunimo politikos plėtros savivaldybėse 2007-2009 metų programos patvirtinimo, 2007m. rugpjūčio 14d., Nr. 898
77. Nutarimas dėl vaikų ir jaunimo socializacijos programos patvirtinimas, 2004m. vasario 23 d., Nr. 209
78. Palujanskienė, A. (2002). Socialinių problemų turinčių šeimų paauglių asmenybės vystymosi ypatumai. *Pedagogika: VPU I-kla*, 63, p. 108.
79. Palujanskienė, A. (2005). Paauglių agresija kaip charakterį akcentuojanti pasireiškimo forma. *Pedagogika: VPU I-kla*, 80, p.132.
80. Paulavičiūtė, A. (2000). Mokinių racionalaus laisvalaikio panaudojimo reikšmė asmenybei. *Pedagogika: VPU I-kla*, 43, p.53.
81. Paulavičiūtė, A. (2001). Meninė veikla moksleivio vertybių skalėje. *Pedagogika: VPU I-kla*, 49, p.142.
82. Petrulytė, A. (2007). Vidutinės mokyklos sustiprinto mokymosi profilio mokinių kūrybiškumo ypatumai. *Pedagogika: VPU I-kla*, 86, p.90.
83. Pocevičienė, R. (2001). Demografinių veiksnių įtaka mokinių atsakingumo išsivystymo lygiui, *Pedagogika: VPU I-kla*, 53, p.163.
84. Prakapas, R. (2001). Paauglių tarpusavio agresija mokykloje. *Pedagogika: VPU I-kla*, 53, p.113.
85. Prakapas, R. (2001). Individualus darbas su rizikos grupės vaikais ir paaugliais taikant teritorinį monitoringą. *Pedagogika: VPU I-kla*, 49, p.55.
86. Pumputis, J. (2002). Specialių poreikių mokinių istorijos vaizdinių ypatumai. *Pedagogika: VPU I-kla*, 56, p. 158.
87. Rezoliucija dėl jaunimo nedarbo mažinimo, 2001 m., lapkričio 6 d.

88. Rupšienė, L. (2002). Šeimos mikroklimatas kaip moksleivių mokymosi motyvacijos veiksnys. *Pedagogika: VPU l-kla*, 57, p.147.
89. Rupšienė, L., Tijūnėlienė, O. (2005). Mokinių savijauta pakeitus mokyklą. *Pedagogika: VPU l-kla*, 77, p.45.
90. Salickas, K. (2005). Ar tikrai jaunimas yra Lietuvos ateitis? [žiūrėta 2009-03-12] prieiga per internetą <http://www.bernardinai.lt/index.php?url=articles/9940>.
91. Saliene, V. (2005). 12kl. mokinių lietuvių kalbos žinių ir gebėjimų analizė. *Pedagogika: VPU l-kla*, 76, p.100.
92. Senvaitytė, D. (2004). Etninių stereotipų kaita: tautybės studentų akimis. *Tiltai: KU*, 4, p.123.
93. Simoncikiene, D., Targamadze, V. (2007). Vyresniųjų paauglių priklausomybės nuo narkotikų veiksnių diskursas. *Pedagogika: VPU l-kla* 86, p.149.
94. Spurga, V. (2000). Studentų profesinės saviugdos specifika. *Pedagogika: VPU l-kla*, 47, p.27.
95. Stulpinas, T. (2000). Mokinių pažintinės veiklos prioritetai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 43, p.82.
96. Stulpinas, T. (2002). Moksleivių neigiamų emocijų priežastys. *Pedagogika: VPU l-kla*, 56, p.169.
97. Šaparnienė, D., Šaparnis, G. (2003). Studentų nuostatos kompiuterio atžvilgiu: statistiniai tipai ir jų ryšys su kompiuteriniu raštingumu. *Pedagogika: VPU l-kla*, 65, p. 281.
98. Šeščilienė, I. (2000). Pirmojo kurso studentų vertybių hierarchinės struktūros ypatybės. *Pedagogika: VPU l-kla*, 43, p.32.
99. Šeščilienė, I., Vaitkevičius, J. (2000). Pirmo kurso studentų pažintinio aktyvumo skatinimas dėstant bendrosios psichologijos kursą. *Socialiniai mokslai: Technologijai*, 2, p.15.
100. Šukys, S. (2000). Vaikų ir jaunimo ugdymas sporte. *Pedagogika: VPU l-kla*, 46, p.172.
101. Šventickas, A. (2000). Mokyklos humanizavimo ir demokratizavimo svarba tikrinant ir vertinant mokinių mokymosi rezultatus. *Pedagogika: VPU l-kla*, 47, p.60.
102. Tijūnėlienė, O.(2005). Lietuvos universiteto studentų dvasiniai poreikiai. *Pedagogika: VPU l-kla*, 79, p.54.
103. Tilindienė, I. (2006). Paauglių iš pilnų ir nepilnų šeimų savęs vertinimas ir santykis su aplinka. *Pedagogika: VPU l-kla*, 83, p. 148.
104. Unčiurys, J. (2000). Specialiųjų poreikių vaikų integruotas ugdymas. *Pedagogika: VPU l-kla*, 40, p.104.
105. Urbas, D. (1996). *Martyno Mažvydo raštų žodynas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidyba.

106. Ustikaitė, S. (2002). Šiuolaikinių paauglių meilės samprata. *Pedagogika: VPU I-kla*, 62, p.18.
107. Verbylaitė, D. (2004). Studentų vertybiniai išgyvenimai kaip dvasinė dimensija. *Pedagogika: VPU I-kla*, 72, p.79.
108. Virbalienė, A. (2003). Paauglių valios saviugdosa reikmė savęs pažinimui. *Pedagogika: VPU I-kla*, 68, p.278.
109. Virbalienė, A. (2004). Paauglių bendraamžių grupė - sėkmingas socialinis veiksnys. *Pedagogika: VPU I-kla*, 70, p.217.
110. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind and Society*. Cambridge: M.A., MIT Press.
111. Zuoza, R. (2000). Jaunimo pilietinis iniciatyvos skatinimas Lietuvoje. *Pedagogika: VPU I-kla*, 40, p.27.

Internetiniai šaltiniai:

1. Jaunimo reikalų departamentas www.jrd.lt
2. Nacionalinis partneris EURODESK www.eurodesk.lt
3. Šiaulių miesto savivaldybė <http://www.siauliai.lt/>
4. Švietimo ir mokslo ministerija www.smm.lt

Papildomi šaltiniai:

1. Akmenės raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.akmene.lt/index.php?cid=4872>
2. Alytaus savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] <http://www.ams.lt/New/index.php?ItemId=50524&Lang=34>
3. Alytaus raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.arsa.lt/?action=menu&id=57>
4. Anykščių raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.anyksciai.lt/lt/savivaldybe/struktura#c>
5. Birštono savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.birstonas.lt/?id=2>
6. Biržų raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.birzai.lt/index.php?1968319538>
7. Druskininkų savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.druskininkai.lt/index.php/lt/27564/>
8. Elektrėnų savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą http://www.elektrenai.lt/go.php/lit/Svietimo_kulturos_ir_sporto_skyrius/547
9. Ignalinos raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.ignalina.lt/index.php?2996230134>
10. Jonavos raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.jonava.lt/index.php/lt/36932/>
11. Joniškio raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.joniskis.lt/Strukt%C5%ABra-558k.html>
12. Jurbarko raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.jurbarkas.lt/index.php?-818786544>
13. Kalvarijos savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą http://www.kalvarija.lt/index.php?fuseaction=displayHTML&file=File_745.php&langparam=LT

14. Kauno savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.kaunas.lt/index.php?608471903>
15. Kauno raj.savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą http://www.krs.lt/go.php/lit/Administracija_/249
16. Kazlų Rūdos savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.kazluruda.lt/?id=474>
17. Kėdainių raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.kedainiai.lt/>
18. Kelmės raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.kelme.lt/Savivalda/Struktura-ir-kontaktai/Rajono-taryba/Komitetai>
19. Klaipėdos savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.klaipedieciams.lt/?lt=1171268697>
20. Klaipėdos raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.klaipedos-r.lt/?lt=1147933231>
21. Kretingos raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.kretinga.lt/?q=node/53>
22. Kupiškio raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.kupiskis.lt/index.php/lt/35306/>
23. Lazdijų raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.lazdijai.lt/lzd/index.php?akcija=showRes&refid=VAIKO%20TEISI%D8%20APSAUGOS%20SKYRIUS>
24. Marijampolės savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą http://www.marijampole.lt/vid.php3?menu_id=612&lang=lt
25. Mažeikių raj.savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą http://www.mazeikiai.lt/go.php/lit/Svietimo_skyrius/426
26. Molėtų raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.moletai.lt/index.php?1084377718>
27. Neringos savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.neringa.lt/index.php?-582430261>
28. Pagėgių savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.pagegiai.lt/index.php?-1319538323>
29. Pakruojis raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.pakruojis.lt/index.php?-1042531563>
30. Palangos savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.palanga.lt/index.php?909662573#padaliniai>
31. Panevėžio savivaldybė [žiūrėta 2008-12-08] Prieiga per internetą <http://www.panevezys.lt/DesktopDefault.aspx?tabID=206>
32. Panevėžio raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.panrs.lt/>
33. Pasvalio raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą http://www.pasvalys.lt/index.php?area=1&p=static&page=m_parlamentas
34. Plungės raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą http://www.plunge.lt/index.php/lt/struktura_ir_kontaktai/administracija/svietimo_skyrius/
35. Prienų raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.prienai.lt/go.php/lit/Darbuotojai/6671>
36. Radviliškio raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.radviliskis.lt/content/blogcategory/44/157/>
37. Raseinių raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.raseiniai.lt/index.php?3138855787>
38. Rietavo savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://rietavas.idamas.lt/index.php?-840560738>
39. Rokiškio savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.rokiskis.lt/index.php?-405126307>
40. Šakių savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.sakiai.lt/59>
41. Šalčininkų raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.salcininkai.lt/index.php/lt/struktura-ir-kontaktai/>
42. Šiaulių savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.siauliai.lt/savivaldybe/index.php>
43. Šiaulių raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.siauliai-r.sav.lt/index.php?-1415751544>

44. Šilalės raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.silale.lt/Jaunimui/Jaunimo-reikalu-koordinatorius>
45. Šilutės raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://silute.kryptis.lt/main.php?parent=194>
46. Širvintų raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.sirvintos.lt/index.php?id=946>
47. Švenčionių raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.svencionys.lt/index.php?-1386736225>
48. Tauragės raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.taurage.lt/index.php?-189522946>
49. Telšių raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.telsiai.lt/index.php?2442945011>
50. Trakų raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.trakai.lt/index.php?1230688390>
51. Ukmergės raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.ukmerge.lt/index.php/lt/29064/>
52. Utenos raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.utena.lt/index.php?ItemId=6602>
53. Varėnos raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.varena.lt/lt/savivalda/Administracija/Kontaktai/>
54. Vilkaviškio raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.vilkaviskis.lt/index.php?555639379>
55. Vilniaus savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.vilnius.lt/newvilniusweb/index.php/88/?mid={lt;3;545}>
56. Vilniaus raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.vilniaus-r.lt/index.php?id=1193>
57. Visagino savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.visaginas.lt/index.php?1210559170>
58. Zarasų raj. savivaldybė [žiūrėta 2008-12-10] Prieiga per internetą <http://www.zarasai.lt/index.php?mod=mod1.php&kas=1&ids=12&page=0>

PRIEDAI

Jaunimo organizacijos Šiaulių mieste

Informacinės jaunimo organizacijos:

1. Šiaulių jaunimo organizacijų asociacija "Apskritasis stalas"
2. Infocentras „Jaunimas kelyje į Europą“
3. Šiaulių universiteto studentų atstovybė
4. JOD
5. Studentų verslo idėjų klubas (SVIK)
6. Šiaulių kolegijos studentų atstovybė
7. Socialiai atsakingų įmonių asociacija

Laisvalaikio jaunimo organizacijos:

8. AIESEC LIETUVA Šiaulių filialas
9. Lietuvos skautija Šiaulių tuntas
10. VšĮ Šiaulių jaunimo centras „Jaunimo bankas“
11. Rėkyvos jaunimo organizacija „Ersas“
12. Šiaulių universiteto Studentų klubas
13. Viešoji įstaiga „Šiaulių boulingo klubas“
14. Viešoji įstaiga „Šokanti aušrelė“
15. Šiuolaikinio šokio klubas „Flamingas“
16. Šiaulių Kino meno klubas
17. Jaunųjų menininkų klubas „M-13“
18. Vaikų vokalo studija „Ro ko ko“
19. Šiaulių netradicinio teatro klubas
20. VO „Menininkų klubas“
21. VšĮ Holistinis judėjimo teatras „S“
22. Šiaulių folkloro klubas „Čiutulis“
23. Šiaulių miesto sportinių šokių klubas „Šypsena“
24. Šiaulių turistų klubas
25. Asociacija baidarių ir kanojų irklavimo klubas „Banga“
26. Baidarių ir kanojų irklavimo klubas „Irklo broliai“
27. Baidarių ir kanojų irklavimo klubas „Talša“
28. Motoklubas „Šiauliai“
29. Šiaulių kartingo klubas
30. Šiaulių sportinio dažasvydžio klubas
31. Šiaulių vaikų estetinio lavinimo studija „Svajokliai“

Politinės jaunimo organizacijos:

32. Jaunųjų konservatorių lygos Šiaulių miesto skyrius
33. Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjungos Šiaulių miesto skyrius
34. Šiaulių liberalus jaunimas
35. Šiaulių jaunųjų socialliberalų organizacija

Sportinės jaunimo organizacijos:

36. Vaikų ir jaunimo sporto klubas „Klevas“
37. (Šiaulių Gytarių vidurinės mokyklos) Vaikų sporto klubas „Gytariai“
38. Šiaulių vaikų regbio klubas „Aras“
39. Karatė klubas „Tori“

40. Šiaulių m. BMX (mažųjų dviračių) klubas
41. Šiaulių sporto klubas „Daisotra“
42. Šiaulių akrobatinio rokenrolo ir akrobatikos klubas „Elvis“
43. Šiaulių regbio klubas „BaltRex“
44. Šiaulių miesto plaukimo klubas „Delfinas“
45. Šiaulių m. lengvosios atletikos klubas „Piramidė“
46. Sporto klubas „Lidvija“
47. Klubas „Tokas“
48. Lengvosios atletikos asociacija „Dinamitas“
49. Asociacija „Baidarių ir kanojų irklavimo klubas „Banga“
50. Regbio sporto klubas „Vairas“
51. Krepšinio klubas „Rūta“
52. Krepšinio sporto klubas „Šiauliai“
53. Sportinės žūklės klubas „Fortūna“
54. Sporto klubas „Ginstrektė“
55. Šiaulių rankinio sporto klubas „HC Gaivineta“
56. Šiaulių apskrities radiopelengacijos sporto klubas „Pelengas“
57. Šiaulių apskrities sporto ir sveikatingumo klubas „Gylis“
58. Šiaulių miesto automobilių sporto klubas „Slikas“
59. Šiaulių miesto buriotojų klubas
60. Šiaulių miesto jaunimo auto-moto klubas „Dakaras“
61. Šiaulių miesto rankinio sporto klubas „Šiauliai“
62. Šiaulių rankinio sporto klubas „Salvė“
63. Šiaulių regbio sporto klubas „Vairas“
64. Šiaulių sporto klubas „Miražas“
65. Vaikų ir jaunimo sporto klubas „Salda“
66. VŠĮ Šiaulių futbolo klubas
67. Tinklinio klubas „Šarūnas“
68. Šiaulių imtynių sporto klubas „Lokys“
69. Irklavimo sporto klubas „Gintarinis irklas“
70. Šiaulių miesto bėgimo klubas „Stadija“
71. Šiaulių miesto tinklinio klubas „Linus“
72. VŠĮ „Napaleono“ futbolo klubas
73. Automobilių sporto klubas „Deiremos autosportas“
74. Šiaulių gamtos ir kultūros paveldo apsaugos klubas „Aukuras“
75. VŠĮ „Mūsų draugas“
76. Psichologinis kūrybinis jaunimo centras
77. Šiaulių vyskupijos jaunimo centras
78. LATA
79. Šiaulių krašto vadybos, teisės ir kalbų kolegija
80. Šiaulių maironiečių draugija
81. Šiaulių vaikystės invalidų globos draugija „Spindulėlis“
82. Klubas „Tarp savų“
83. „Romuvos“ gimnazijos ekologinis klubas „Žalieji namai“
84. Labdaros ir paramos fondas „Vilties kalnas“
85. Labdaros ir paramos fondas „Baltų žygiai“
86. Viešoji įstaiga „Volta“
87. Lietuvos moksleivių sąjunga, Šiaulių biuras

